

UCHWAŁA NR 445/2020
ZARZĄDU POWIATU NOWOSĄDECKIEGO

z dnia 23 stycznia 2020 r.

w sprawie przyjęcia "Raportu z realizacji Programu ochrony środowiska dla Powiatu Nowosądeckiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024".

Na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2019 r., poz. 511 z późn. zm.), w związku z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.), Zarząd Powiatu Nowosądeckiego uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Raport z realizacji Programu ochrony środowiska dla Powiatu Nowosądeckiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024" - za lata 2017-2018, zawarty w załączniku nr 1.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Przewodniczącemu Zarządu Powiatu Nowosądeckiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Starosta Nowosądecki

Marek Kwiatkowski

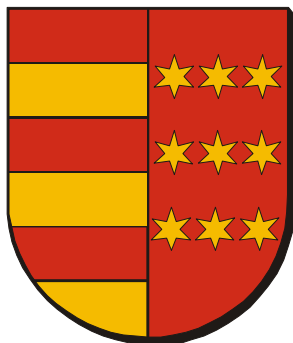
Wicestarosta Nowosądecki

Antoni Koszyk

Członek Zarządu

Edward Ciągło

ZARZĄD POWIATU NOWOSĄDECKIEGO

RAPORT Z REALIZACJI "PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU NOWOSĄDECKIEGO NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024"

za okres 2017-2018 r.

Opracował:

Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa

Nowy Sącz, grudzień 2019

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP.....	8
1. Podstawa prawna sporządzenia raportu.....	8
2. Cel przygotowania raportu.....	8
3. Okres sprawozdawczy.....	8
4. Sposób zbierania informacji oraz ich źródła.....	8
II. Charakterystyka powiatu.....	9
1. Położenie.....	9
2. Demografia ¹	10
III. Ochrona klimatu i jakości powietrza.....	13
1. Poprawa warunków funkcjonowania wybranych stref powiatu wraz z poprawą bezpieczeństwa ruchu w tych strefach.....	14
- Modernizacja dróg gminnych.....	14
- Modernizacja dróg powiatowych.....	27
- Modernizacja dróg krajowych i dróg wojewódzkich.....	31
2. Realizacja działań w ramach Programu ochrony powietrza dla strefy małopolskiej:.....	32
- Prowadzenie działań ograniczających emisję z obiektów użyteczności publicznej lub innych budynków komunalnych należących do gminy poprzez termomodernizację oraz modernizację kotłowni.....	32
- Prowadzenie działań ograniczających emisję z obiektów należących do powiatu poprzez termomodernizację czy wymianę źródeł ciepła.....	35
- Wprowadzenie ograniczeń w użytkowaniu instalacji na paliwa stałe.....	36
- Rozwój komunikacji rowerowej.....	44
- Dbalność o jakość i czystość dróg powiatowych.....	45
- Szczególny nadzór nad działalnością przemysłu w obszarach złej jakości powietrza.....	46
- Uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza.....	46
- Wzmocnienie kontroli na stacjach diagnostycznych pojazdów.....	46
3. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu.....	47
- Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej powiatu nowosądeckiego oraz wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.....	47
IV. Zagrożenia hałasem.....	48
1. Podniesienie komfortu życia mieszkańców powiatu poprzez eliminację zagrożeń hałasem.....	49
- Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.....	50
- Tworzenie zabezpieczeń przed oddziaływaniem hałasu komunikacyjnego poprzez wprowadzanie odpowiednich zapisów w SIWZ uwzględniające m.in. monitorowanie dźwiękoszczelnych okien, kładzenie cichej nawierzchni.....	50
V. Pola elektromagnetyczne.....	51
1. Podniesienie komfortu życia mieszkańców powiatu poprzez eliminację zagrożeń promieniowaniem elektromagnetycznym.....	51
- Uwzględnienie zapisów dotyczących ochrony przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.....	52
VI. Gospodarowanie wodami.....	52
1. Zapobieganie zanieczyszczeniu słodkich wód powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym naciskiem na zapobieganie u źródła.....	52
- Prowadzenie stałego monitoringu wód.....	52
- Utrzymanie w należyтым stanie technicznym koryt cieków naturalnych (w tym wykonanych urządzeń wodnych tj. budowle regulacyjne) i usuwanie szkód powodziowych w obrębie cieków wodnych.....	54
VII. Gospodarka wodno-ściekowa.....	55
1. Zwiększenie poziomu skanalizowania i zwodociągowania powiatu.....	55
- Bieżąca modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.....	55
- Rozbudowa infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową.....	60
- Infrastruktura techniczna ogółem.....	64

VIII. Zasoby geologiczne.....	64
1. Ochrona zasobów złóż kopalin i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.....	64
- Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin.....	64
- Kontrola sposobu eksploatacji kruszyw.....	67
IX. Osuwiska.....	67
1. Ochrona przeciwosuwiskowa.....	67
- Monitoring istniejących osuwisk.....	67
X. Gleby.....	70
1. Ochrona gleb przed degradacją i dewastacją.....	70
- Likwidacja "dzikich wysypisk śmieci" na terenie powiatu w latach 2017-2018.....	70
- Prowadzenie monitoringu jakości gleb.....	71
XI. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.....	71
1. Prawidłowe prowadzenie gospodarki odpadami.....	71
- Zwiększenie poziomu recyklingu - przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła.....	71
2. Bezpieczne dla zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu.....	76
- Realizacja programów usuwania odpadów zawierających azbest z terenu powiatu nowosądeckiego.....	76
XII. Edukacja ekologiczna.....	79
1. Podniesienie świadomości i poziomu wiedzy mieszkańców w zakresie właściwego gospodarowania odpadami, promowanie proekologicznych postaw, motywowanie mieszkańców do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów oraz ich segregacji.....	79
- Kampania informacyjno-edukacyjna dotycząca gospodarki odpadami na terenie powiatu.....	79
2. Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego.....	79
- Promowanie zachowań zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu.....	79
XIII. Zasoby przyrodnicze.....	84
1. Ochrona zieleni, zasobów leśnych oraz obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych.....	84
- Bieżąca pielęgnacja zasobów przyrodniczych wraz z ochroną obszarów i obiektów prawnie chronionych.....	84
- Tworzenie nowych form ochrony przyrody.....	86
- Realizacja zapisów Planów zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 na terenie powiatu.....	87
- Udrażnianie, kształtowanie, odtwarzanie korytarzy ekologicznych, umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji.....	88
- Ochrona zasobów leśnych oraz prowadzenie stałego monitoringu w celu zapobiegania zagrożeniom.....	88
- Realizacja Krajowego Planu Zwiększenia Lesistości na terenie powiatu nowosądeckiego.....	91
XIV. Zagrożenia poważnymi awariami.....	91
1. Poprawa stanu przygotowania powiatu do podejmowania działań w sytuacji zagrożenia poprzez polepszenie warunków użytkowych i funkcjonalnych budynków OSP.....	91
- Rozbudowa i modernizacja OSP wraz z nowoczesnym wyposażeniem.....	91
- Poprawa warunków funkcjonowania Państwowej Straży Pożarnej.....	94
2. Kreowanie właściwych zachowań mieszkańców powiatu w przypadku wystąpienia zagrożeń życia i środowiska z tytułu wystąpienia awarii przemysłowych.....	94
- Szkolenia z zakresu ratowniczo-gaśniczego.....	94
XV. Ocena monitoringu i kontroli realizacji Programu Ochrony Środowiska.....	96
XVI. Wnioski i zalecenia dotyczące aktualizacji Programu Ochrony Środowiska.....	100

SPIS TABEL

Tabela 1	Liczba ludności na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2010-2018
Tabela 2	Udział ludności powiatu nowosądeckiego według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem
Tabela 3	Wyniki klasyfikacji strefy małopolskiej pod względem jakości powietrza
Tabela 4	Modernizacja dróg gminnych w powiecie nowosądeckim w latach 2017-2018
Tabela 5	Przeprowadzone w latach 2017-2018 inwestycje na drogach powiatowych
Tabela 6	Inwestycje na drogach krajowych i wojewódzkich przeprowadzone w latach 2017-2018
Tabela 7	Działania ograniczające emisję w budynkach użyteczności publicznej należących do gmin przeprowadzone w latach 2017-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji gmin)
Tabela 8	Działania przeprowadzone w latach 2017-2018 ograniczające emisję w obiektach należących do powiatu
Tabela 9	Przedsięwzięcia przeprowadzone w latach 2017-2018 mające na celu ograniczenie niskiej emisji
Tabela 10	Charakterystyka sieci gazowej na terenie powiatu nowosądeckiego
Tabela 11	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych w poszczególnych gminach w latach 2017-2018
Tabela 12	Zbiornicze zestawienie wyników pomiaru hałasu komunikacyjnego na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018
Tabela 13	Przeprowadzone kontrole emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej
Tabela 14	Lokalizacja punktów pomiarowych oraz wyniki badań poziomów pól elektromagnetycznych na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018
Tabela 15	Zadania z zakresu ochrony przed promieniowaniem niejonizującym zrealizowane na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018
Tabela 16	Zadania z zakresu utrzymania cieków oraz usuwania szkód powodziowych na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z MZMiUW)
Tabela 17	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie poszczególnych gmin powiatu nowosądeckiego
Tabela 18	Charakterystyka sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018
Tabela 19	Sieć kanalizacyjna w powiecie nowosądeckim - stan na 31.XII. 2018 r.
Tabela 20	Wykaz miejscowości, w których zlokalizowano oczyszczalnie ścieków
Tabela 21	Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych w latach 2015-2018 na terenie powiatu nowosądeckiego

Tabela 22	Inwestycje zwiększające poziom skanalizowania i zwodociągowania poszczególnych gmin powiatu nowosądeckiego
Tabela 23	Złóża kopalin na terenie powiatu nowosądeckiego wg stanu na 31.12.2018 r.
Tabela 24	Wykaz przeprowadzonych kontroli eksploatacji kopalin i wykonywania uprawnień z tytułu posiadanej koncesji
Tabela 25	Osuwiska zlokalizowane na terenie powiatu, objęte monitoringiem
Tabela 26	Działania związane z zabezpieczeniem osuwisk i terenów osuwiskowych podjęte w latach 2017-2018
Tabela 27	"Dzikie wysypiska śmieci" w powiecie nowosądeckim
Tabela 28	Ilość komunalnych odpadów wytworzonych w poszczególnych gminach w latach 2017-2018 [Mg]
Tabela 29	Osiągnięty poziom recyklingu oraz poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w roku 2017
Tabela 30	Osiągnięty poziom recyklingu oraz poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w roku 2018
Tabela 31	Stan realizacji usuwania odpadów zawierających azbest z terenu powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018
Tabela 32	Działania z zakresu edukacji ekologicznej realizowane przez poszczególne gminy w latach 2017-2018
Tabela 33	Projekty z zakresu edukacji ekologicznej realizowane przez organizacje pożytku publicznego w latach 2017-2018
Tabela 34	Zrealizowane działania mające na celu pielęgnację zasobów przyrodniczych wraz z ochroną obszarów i obiektów prawnie chronionych
Tabela 35	Realizacja zadań zapisanych w Planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000
Tabela 36	Poniesione koszty nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa
Tabela 37	Struktura własnościowa lasów na koniec 2018 roku
Tabela 38	Zadania realizowane w latach 2017-2018 związane z rozbudową i modernizacją OSP wraz z nowoczesnym wyposażeniem
Tabela 39	Działania z zakresu ratowniczo-gaśniczego realizowane w latach 2017-2018
Tabela 40	Wskaźniki monitorowania realizacji Programu ochrony środowiska dla powiatu nowosądeckiego

SPIS RYCIN

- Rycina 1** **Zmiany liczby ludności na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2011-2018**
- Rycina 2** **Struktura wieku i płci ludności w powiecie nowosądeckim - stan na 31.12.2018 roku**
- Rycina 3** **Długość czynnej sieci wodociągowej w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2017 - 2018**
- Rycina 4** **Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2017 - 2018**
- Rycina 5** **Ludność korzystająca z instalacji w % ogółu ludności**
- Rycina 6** **Lesistość w gminach powiatu nowosądeckiego w 2018 roku**

SPIS MAP

- Mapa 1** **Powiat Nowosądecki z podziałem na gminy**
- Mapa 2** **Wycinek mapy powiatu z naniesionymi Jednolitymi Częściami Wód Podziemnych**

I. WSTĘP

1. Podstawa prawna sporządzenia raportu

W celu realizacji polityki ochrony środowiska na poziomie powiatu, organ wykonawczy powiatu sporządza powiatowy program ochrony środowiska, zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Programy te uchwalane są przez Radę Powiatu oraz podlegają opiniowaniu przez organ wykonawczy województwa.

Ostatni Program ochrony środowiska dla powiatu nowosądeckiego został przyjęty Uchwałą Nr 264/XXVII/17 Rady Powiatu Nowosądeckiego z dnia 30 października 2017 r. w sprawie „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Nowosądeckiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 r.”. Program Ochrony Środowiska ma na celu realizację Polityki Ekologicznej Państwa na poziomie powiatu.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska - Raport z realizacji Programu ochrony środowiska zarząd powiatu przedstawia radzie powiatu co dwa lata. Zarówno ustawa - Prawo ochrony środowiska, jak również akty wykonawcze do niej nie określają wymagań dotyczących formy i struktury raportu.

2. Cel przygotowania raportu

Celem raportu jest ocena realizacji wykonanych zadań proekologicznych w latach 2017-2018 zapisanych w „Programie ochrony środowiska dla Powiatu Nowosądeckiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 r.” Ocena ta ma służyć określeniu stopnia realizacji założonych w ww. dokumencie zadań mających na celu polepszenie stanu środowiska w powiecie, a także sformułowaniu wniosków niezbędnych do kolejnej aktualizacji programu ochrony środowiska dla powiatu nowosądeckiego. Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska jest realizowana na wszystkich szczeblach administracji.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań *Programu* jest wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskiwane efekty rzeczowe. Uzyskiwane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrują zaawansowanie realizacji *Programu* w skali rocznej i umożliwiają dokonywanie niezbędnych bieżących korekt.

W kolejnych rozdziałach w sposób syntetyczny przedstawione zostały informacje na temat realizacji zadań oraz celów zawartych w *Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Nowosądeckiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024*. Raport obejmuje analizę zrealizowanych zadań oraz poniesionych nakładów finansowych.

3. Okres sprawozdawczy

Niniejszy raport obejmuje okres realizacji zadań proekologicznych od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2018 roku.

4. Sposób zbierania informacji oraz ich źródła

Sporządzając niniejszy dokument wykorzystano dane zamieszczone w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, a także wystosowano odpowiednie pisma z prośbą o podanie informacji na temat zrealizowanych działań z zakresu ochrony środowiska w latach 2017-2018, do niżej wymienionych jednostek:

- Urząd Gminy w Grybowie,
- Urząd Gminy w Łabowej,
- Urząd Gminy w Rytrze,
- Urząd Gminy w Chełmcu,
- Urząd Gminy w Łososinie Dolnej,

- Urząd Gminy w Korzennej,
- Urząd Gminy w Nawojowej,
- Urząd Gminy w Łącku,
- Urząd Gminy w Kamionce Wielkiej,
- Urząd Gminy w Podegrodziu,
- Urząd Gminy w Gródku nad Dunajcem,
- Urząd Miasta i Gminy Uzdrawiskowej w Muszynie,
- Urząd Miasta i Gminy Stary Sącz,
- Urząd Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój,
- Urząd Miasta i Gminy Krynica-Zdrój
- Urząd Miasta Grybów,
- GDDKiA w Krakowie,
- ZDW w Krakowie,
- WIOŚ w Krakowie, Delegatura w Nowym Sączu,
- PZD w Nowym Sączu,
- RDOŚ w Krakowie, Wydział Spraw Terenowych w Nowym Sączu,
- MZMiUW.

Ponadto dane wykorzystane podczas sporządzenia niniejszego dokumentu zaczerpnięto ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu (Wydział Administracyjny, Wydział Komunikacyjny, Wydział Rozwoju, Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, Wydział Ochrony Środowiska) oraz *Raportów o stanie gmin za 2018 r.*, a także *Rocznych analiz systemu gospodarki odpadami na terenie poszczególnych gmin*. Wykorzystano również *Raporty o stanie środowiska w województwie małopolskim* opracowane przez WIOŚ za lata 2017 i 2018 oraz *Program rozwoju powiatu nowosądeckiego do roku 2020*. Niezbędne okazały się również dyskusje robocze przeprowadzone z przedstawicielami urzędów miast, miast i gmin oraz gmin z terenu powiatu w celu weryfikacji uzyskanych informacji oraz informacje zaczerpnięte ze stron internetowych urzędów i instytucji.

II. Charakterystyka powiatu

1. Położenie

Powiat Nowosądecki położony jest w południowo-wschodniej części województwa małopolskiego. Od południa graniczy z Republiką Słowacką (granica państwa), od wschodu z powiatem gorlickim, od północy z tarnowskim i brzeskim, a od zachodu z limanowskim i nowotarskim.

Większość powierzchni powiatu zajmują tereny górskie i wyżynne (pogórza), a także doliny rzeczne Dunajca z jego głównymi dopływami: Popradem i Kamienicą. Rzeki te rozdzielają główne pasma górskie Sądeckizny: Beskid Sądecki, Beskid Niski i Beskid Wyspowy, otaczające Kotlinę Sądecką, która stanowi główne skupienie osadnicze regionu.

W skład powiatu wchodzi 16 gmin, w tym:

- 11 gmin wiejskich: Grybów, Łabowa, Rytro, Chełmiec, Łososina Dolna, Korzenna, Nawojowa, Łącko, Kamionka Wielka, Podegrodzie, Gródek nad Dunajcem;
- 4 gminy miejsko-wiejskie: Muszyna, Stary Sącz, Piwniczna-Zdrój, Krynica-Zdrój;
- 1 gmina miejska: m. Grybów.

Mapa 1 Powiat nowosądecki z podziałem na gminy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, powierzchnia geodezyjna powiatu zajmuje 154 980 ha (1549 km²), co stanowi ok 10,20% powierzchni województwa (GUS, 2018). Największą gminą pod względem powierzchni jest gmina Krynica-Zdrój (14 513 ha), a najmniejszą - gmina miejska Grybów. Powiat podzielony jest na 195 sołectw i 203 miejscowości podstawowych (łącznie z miastami).

2. Demografia ¹

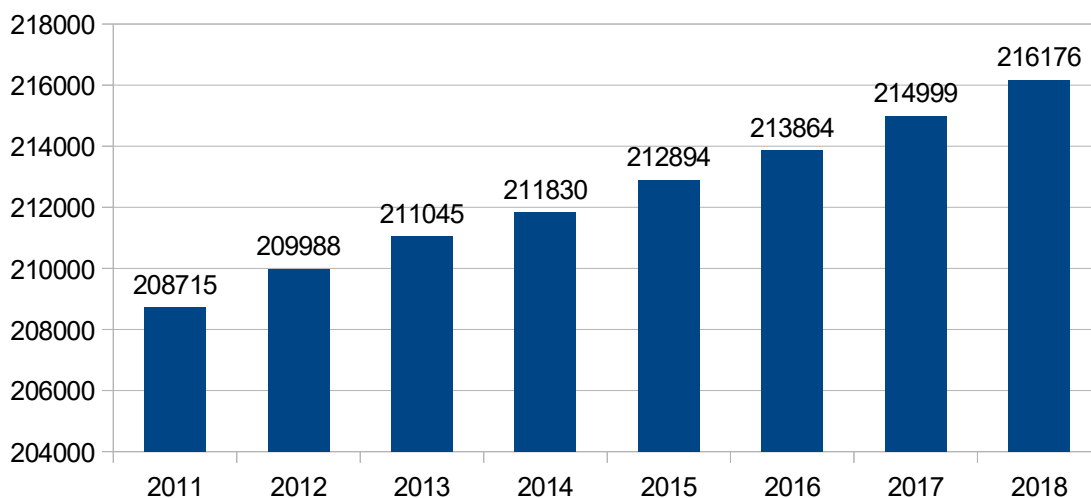
Według stanu na koniec 2018 roku powiat nowosądecki faktycznie zamieszkiwały 216 176 osoby. (W porównaniu do roku poprzedniego przybyło 1 177 mieszkańców). W ogólnej liczbie mieszkańców zamieszkujących powiat przewagę liczebną niezmiennie mają kobiety - w roku 2018 powiat nowosądecki zamieszkiwało 108 467 kobiet i 107 709 mężczyzn. Średnia gęstość zaludnienia w latach objętych sprawozdaniem wynosiła odpowiednio 139 os./km². W ciągu ostatniego dziesięciolecia liczba mieszkańców w powiecie nowosądeckim ulegała stopniowemu wzrostowi, co można zaobserwować w poniższej tabeli oraz na rycinie 1.

¹- GUS, Bank Danych Lokalnych

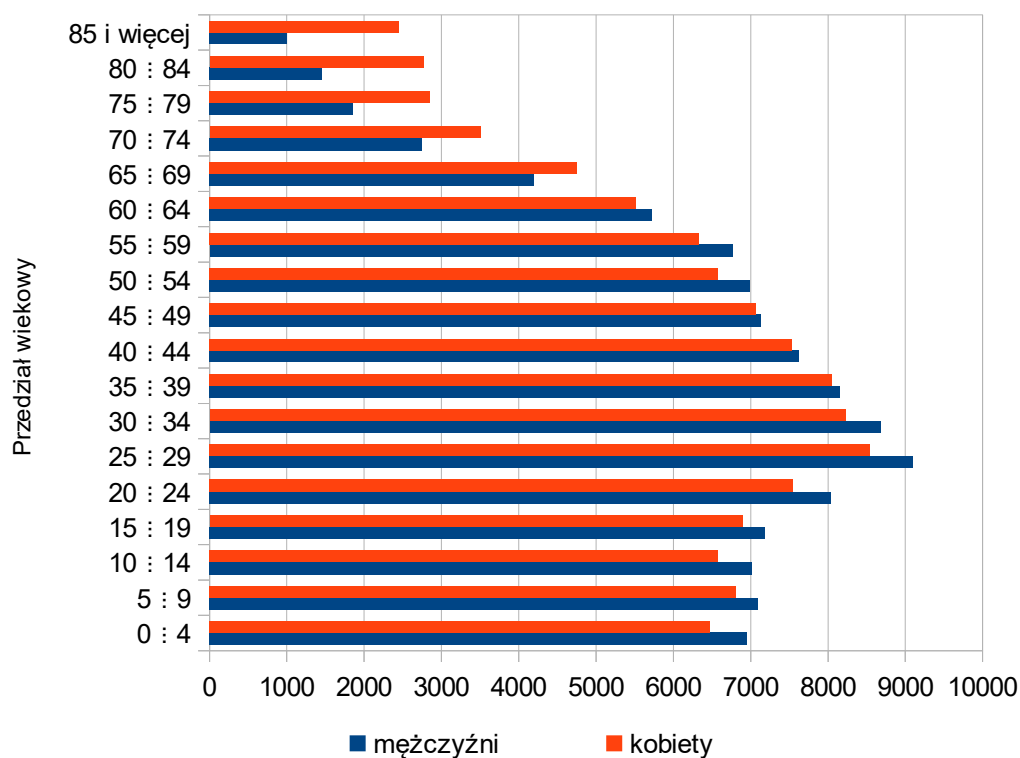
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kobiety	103871	104600	105308	105940	106292	106776	107233	107854	108467
Mężczyźni	103596	104115	104680	105105	105538	106118	106631	107145	107709
Ogółem	207467	208715	209988	211045	211830	212894	213864	214999	216176

Tabela 1 Liczba ludności na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2010-2018 (źródło: Bank Danych Lokalnych)

Na przestrzeni lat 2010-2018 obserwuje się wzrost liczby mieszkańców o 8 709.

Rycina 1 Zmiany liczby ludności na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2011-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Rycina 2 Struktura wieku i płci ludności w powiecie nowosądeckim - stan na 31.12.2018 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Analiza kształtu piramidy płci i wieku mieszkańców powiatu nowosądeckiego wykazuje cechy typowe dla społeczeństwa polskiego. W jej układzie zaznaczają się wyraźne niższe ("wklęsnięcia") i wyższe demograficzne ("wybrzuszenia"), odpowiadające mniej więcej każdemu kolejnemu pokoleniu mieszkańców powiatu. Znaczny niż demograficzny zaznacza się w rocznikach powojennych, tj. grupach wiekowych ≥ 70 . Największy wyż demograficzny zaobserwowano z kolei w grupach wiekowych 25-35 r.ż.

Najliczniejszą grupą wiekową w 2018 r. byli mężczyźni i kobiety w wieku 25-29 lat. W podziale na płeć znacząco zaznacza się przewaga liczby kobiet w wieku senioralnym (≥ 70 lat), która prawie dwukrotnie przewyższa liczbę mężczyzn w tym samym przedziale wiekowym. Różnica ta jest widoczna w szczególności w grupie kobiet i mężczyzn powyżej 85 r.ż., gdzie na 1005 mężczyzn przypadało aż 2454 kobiety. Na podstawie omawianej piramidy wieku można również stwierdzić, że w powiecie nowosądeckim w ostatnich latach rodziło się nieco więcej chłopców niż dziewczynek. W przedziale od 0 do 9 lat na 14046 chłopców przypadało 13285 dziewczynek.

Na obszarze powiatu nowosądeckiego nie można mówić o zjawisku starzejącego się społeczeństwa, ponieważ mimo stałego wzrostu liczby ludności grupy poprodukcyjnej i spadku grupy przedprodukcyjnej wzrastała równocześnie liczebność grupy produkcyjnej, która zdecydowanie liczebnie dominowała wśród ekonomicznych grup wieku i w strukturze ludności stanowiła aż 62% ogółu populacji, co przedstawia poniższa tabela.

Struktura ludności	[%]
w wieku przedprodukcyjnym	22,7
w wieku produkcyjnym	62
w wieku poprodukcyjnym	15,3

Tabela 2 *Udział ludności powiatu nowosądeckiego według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem (źródło: Bank Danych Lokalnych - stan na 31.XII.2018 r.)*

Współczynnik feminizacji określa stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn w populacji i dla obszaru całego powiatu w latach 2017-2018 wynosił 101. W roku 2018 najwyższy współczynnik feminizacji wykazała gmina Krynica-Zdrój (108), natomiast najniższy gmina Łabowa (94).

III. Ochrona klimatu i jakości powietrza

Stan czystości powietrza w powiecie nowosądeckim uzależniony jest od wielu czynników, m.in.: od warunków klimatycznych, wielkości emisji zanieczyszczeń komunalnych, przemysłowych, energetycznych, komunikacyjnych itp. zarówno w powiecie, jak i w całym regionie.

Powiat nowosądecki objęty jest monitoringiem powietrza prowadzonym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie. W województwie małopolskim klasyfikacji jakości powietrza dokonuje się w trzech strefach: Aglomeracja Krakowska, miasto Tarnów i strefa małopolska. Powiat znajduje się w strefie małopolskiej, która obejmuje swym zasięgiem całe województwo bez pozostałych dwóch stref.

Na mocy ustawy Prawo ochrony środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska co roku dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w poszczególnych strefach. Oceny dokonuje się z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów: ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.

Badania jakości powietrza prowadzone były zgodnie z „Programem Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Małopolskiego na lata 2016-2020” w 27 stacjach pomiarowych, w tym 20 automatycznych, 4 manualnych i 3 mobilnych. Na terenie powiatu zlokalizowany był jeden punkt jakości powietrza (stacji monitoringu powiatu) zlokalizowany w Muszynie na ul. Kity, w której dokonano pomiaru manualnego.

W odniesieniu do kryteriów ustanowionych w celu *ochrony zdrowia* stwierdzone zostały ponadnormatywne stężenia substancji we wszystkich strefach w województwie. Wyniki klasyfikacji strefy małopolskiej przedstawiają się następująco:

Nazwa strefy	Kod strefy	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń – ochrona zdrowia ludzi											
		SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	O ₃	PM10	PM2,5	Pb	AS	Cd	Ni	B(a)P
strefa małopolska	PL1203	A	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C

Tabela 3 Wyniki klasyfikacji strefy małopolskiej pod względem jakości powietrza (źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie środowiska województwa małopolskiego za rok 2017)

Zgodnie z klasyfikacją dla kryterium *ochrony roślin*, obowiązującą jedynie dla strefy małopolskiej, nie stwierdzono ponadnormatywnych stężeń SO₂, NO₂ i O₃, co pozwoliło na ustalenie klasy A.

Jakość powietrza w powiecie nowosądeckim, jak również w całym województwie małopolskim nie spełnia kryteriów określonych dla pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków, w okresie letnim bliskość głównych dróg z intensywnym ruchem, emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, emisja ze źródeł komunikacyjnych. Ze względu na przekroczenia dopuszczalnych poziomów: pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu i zaliczenie strefy małopolskiej do klasy C, konieczne było przeprowadzenie działań naprawczych w obszarach przekroczeń, obejmujących swym zasięgiem także powiat nowosądecki.

Wśród zadań realizowanych na terenie powiatu znaczna ich część dotyczyła termomodernizacji, ograniczenia niskiej emisji poprzez modernizację źródeł ciepła i zmianę paliwa

na ekologiczne, zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii, budowy ścieżek rowerowych, a także rozwoju transportu publicznego i ograniczenia pylenia wtórnego z dróg.

1. Poprawa warunków funkcjonowania wybranych stref powiatu wraz z poprawą bezpieczeństwa ruchu w tych strefach

- Modernizacja dróg gminnych

W okresie sprawozdawczym na terenie powiatu nowosądeckiego zrealizowano m.in. niżej wymienione inwestycje na drogach gminnych:

Jednostka realizująca	Podjęte działania	Poniesione koszty
Gmina Krynica-Zdrój	Wykonanie nawierzchni drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 140 w m. Berest - 189 m	52 725,00 zł
	Remont drogi wewnętrznej zlokalizowanej na dz. ewid. nr 76 w Piorunce - 68 m	29 457,28 zł
	Przebudowa drogi gminnej przy ul. Kraszewskiego w Krynicy-Zdroju, dz. ewid. nr 931 - etap II - 51 m	39 360,00 zł
	Wykonanie nawierzchni betonowej drogi wewnętrznej zlokalizowanej na dz. ewid. nr 835/26 w Tyliczu - 72,5 m	52 300,00 zł
	Wykonanie nawierzchni drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 47/1 w Mochnaczce Wyżnej - 110 m	50 317,00 zł
	Wykonanie nawierzchni betonowej na drodze gminnej przy ul. Pięknej w Krynicy - Zdroju - 35 m	25 300,00 zł
	Wykonanie nawierzchni betonowej na drodze wewnętrznej dz. ewid. nr 221 w m. Berest - 63 m	29 650,00 zł
	Remont drogi wewnętrznej - dz. ewid. nr 54 w m. Polany - 38 m	12 984,00 zł
	Remont drogi wewnętrznej - dz. ewid. nr 28 w m. Polany - 100 m	49 870,00 zł
	Remont drogi gminnej ul. Ks. Władysława Gurgacza w Krynicy-Zdroju - 120 m	110 000,00 zł
	Remont nawierzchni drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 98 w m. Berest - 50 m	23 732,00 zł
	Remont drogi gminnej zlokalizowanej na dz. ewid. nr 67, 245/2, 245/5, 245/6, 245/7 i 245/8 w m. Berest - 127 m	50 000,00 zł
	Remont drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 178/2 w m. Muszynka - 33 m	10 000,00 zł
	Wykonanie nawierzchni betonowej na drodze gminnej dz. ewid. nr 390/14 w Krynicy-Zdroju - 140 m	57 300,00 zł
	Remont drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 145 w m. Mochnaczka Wyżna - 50 m	22 174,00 zł
	Remont drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 178/2 w m. Muszynka - 28 m	8 000,00 zł
	Remont drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 72 w m. Berest - 106 m	20 140,00 zł
	Remont drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 113 w m. Berest - 83 m	31 570,00 zł

Gmina Krynica-Zdrój c.d.	Remont drogi gminnej nr 2507013 relacji Cichy Kącik - Mochnaczka Wyżna w m. Mochnaczka Wyżna w ramach usuwania skutków klęsk żywiołowych - 50 m	41 383,26 zł
	Remont drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 91 w m. Polany - 110 m	42 910,00 zł
	Remont drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 201 w m Mochnaczka Niżna - 53 m (ze środków sołeckich)	21 250,70 zł
	Wykonanie nawierzchni betonowej drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 853/26 w m. Tylicz - 75 m	29 610,00 zł
	Wykonanie nawierzchni betonowej drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 947 w m. Tylicz - 145 m	54 805,73 zł
	Wykonanie nawierzchni betonowej drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 31 w m. Czyrna - 55 m	20 930,00 zł
	Remont drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 215/1 w m. Muszynka - 70 m (ze środków sołeckich)	29 400,00 zł
	Wykonanie nawierzchni betonowej drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 428 w m. Tylicz - 63 m	24 830,00 zł
	Wykonanie nawierzchni asfaltowej - ul. Czarny Potok w Krynicy-Zdroju - 32 m	28 290,00 zł
	Wykonanie nawierzchni betonowej drogi gminnej nr 291559K przy ul. Nadbrzeżnej w Krynicy-Zdroju (dz. ewid. nr 1229) - 135 m	69 992,36 zł
	Wykonanie nawierzchni betonowej drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 363 w m. Tylicz - 50 m	21 000,00 zł
	Remont nawierzchni drogi wewnętrznej (dz. ewid. nr 2459 w Krynicy-Zdroju) - 125 m	107 353,15 zł
	Remont drogi wewnętrznej dz. ewid. nr 201/15 w m. Mochnaczka Wyżna -30 m	12 940,00 zł
	Remont drogi wewnętrznej dojazdowej do pól dz. ewid. nr 861/1 i 863 w m. Tylicz - 150 m	54 990,84 zł
	Remont drogi wewnętrznej dojazdowej do pól dz. ewid. nr 156, 142/4 i 149 w m. Muszynka - 230 m	60 361,02 zł
	Remont drogi wewnętrznej dojazdowej do pól dz. ewid. nr 205/2 w m. Mochnaczka Wyżna - 100 m	40 461,90 zł
	Remont drogi gminnej nr 291590K ul. Zawodzie w Krynicy-Zdroju w km 0+000-0+750 - 75 m	134 842,13 zł
	Remont drogi gminnej nr 291585K przy ul. Węgierskiej w Krynicy-Zdroju w km 0+430-0+529 - 99 m	139 205,35 zł
	Remont drogi wewnętrznej dojazdowej do pól dz. ewid. nr 134 w m. Piorunka - 180 m	56 026,60 zł
	Remont drogi wewnętrznej dojazdowej do pól dz. ewid. nr 37 w m. Mochnaczka Niżna - 100 m	42 194,50 zł
Remont drogi wewnętrznej dojazdowej do pól dz. ewid. nr 143 w m. Berest - 85 m	29 756,47 zł	
Remont drogi wewnętrznej dojazdowej do pól dz. ewid. nr 103 w m. Berest - 65 m	26 168,59 zł	
Remont drogi gminnej ul. Wiejskiej w krynicy-Zdroju w km 0+529-0+778 - 249 m	450 792,84 zł	

Gmina Krynica-Zdrój	Razem lata 2017-2018 - 3 789,5 m (3,79 km)	2 214 374,72 zł
Gmina Grybów	Modernizacja i rozbudowa dróg gminnych w roku 2017 - 8,5 km	4 349 843,34 zł
	Modernizacja i rozbudowa dróg gminnych w roku 2017 - 11,0 km	3 370 326,20 zł
Gmina Grybów	Razem lata 2017-2018 - 19,5 km	7 720 169,54 zł
Gmina Stary Sącz	Modernizacja drogi gminnej nr 294224K "Barcice Górne- Nowa Dzielnica" w Barcicach w km 0+000-0+200 - 0,200 km	277 385,26 zł
	Modernizacja odcinka drogi gminnej "Na Pustki" w Moszczenicy Niżnej (dz. ewid. nr 208, 2012/4) w km 0+000-0+250 - 0,250 km	85 000,00 zł
	Modernizacja odcinka drogi gminnej "Słoneczna" w Moszczenicy Wyżnej w km. 0+000-0+250 (dz. ewid. nr: 306/1, 307/3, 309/2, 308/2, 521) - 0,250 km	60 754,01 zł
	Rozbudowa drogi gminnej ul. Trakt Św. Kingi w km 0+033,50-0+918,33 oraz budowa drogi gminnej ul. Papieskiej w km 0+000-0+913,90 w Starym Sączu - 1,798 km	6 824 530,16 zł
	Modernizacja odcinka drogi gminnej "Moszczenica Niżna - Do Platów" w Moszczenicy Niżnej w km 0+000-0+195 - 0,195 km	63 704,63 zł
	Modernizacja odcinka drogi gminnej "Łazy Biegonickie - Na Pagorki" w Łazach Biegonickich (dz. ewid. nr 11) w km 0+510 -1+100 - 0,590 km	47 571,85 zł
Gmina Stary Sącz	Razem lata 2017-2018 - 3,283 km	7 358 945,91 zł
Gmina Podegrodzie	Rozbudowa dróg gminnych w 2017 r. - 2,100 km	1 895 310,00 zł
	Remonty dróg - rok 2017 - 7,950 km	2 173 450,00 zł
	Budowa dróg - rok 2018 - 0,381 m	813 300,00 zł
	Remonty dróg - rok 2018 - 6,928 km	2 210 330,00 zł
Gmina Podegrodzie	Razem lata 2017-2018 - 17,359 km	7 092 390,00 zł
Gmina Łącko	Modernizacja dróg gminnych - rok 2017 - 10,4 km	3 516 945,34 zł
	Modernizacja dróg gminnych - rok 2018-15,8 km	7 648 955,62 zł
Gmina Łącko	Razem lata 2017-2018 - 26,2 km	11 165 900,96 zł
Gmina Łabowa	Modernizacja drogi gminnej prowadzącej do gruntów rolnych w Maciejowej - rok 2017 - 0,200 km	69 741,00 zł
	Modernizacja drogi gminnej prowadzącej do gruntów rolnych w m. Nowa Wieś - rok 2018 - 0,300 km	58 000,00 zł
Gmina Łabowa	Razem lata 2017-2018 0,500 km	127 741,00 zł
	Remont drogi gminnej Nr 294128K Roztoka Ryterska Mała na odcinku od km 0+000 do km 1+746 w m. Rytrze i Roztoka Ryterska - (0,746 km) - rok 2017	730 834,68 zł
	Remont drogi gminnej Rytrze-Życzanów (0,569 km) - rok 2017	509 441,25 zł
	Remont drogi gminnej "Rytrze-Potok Kordowiec" 294131K w Rytrze i Oblazach Ryterskich w km 0+613-0+983, 1+380-1+446, 1+586-1+850	313 734,50 zł

Gmina Rytro	wraz z remontem przepustów w km 1+420, 1+750, 1+810 - (0,700 km) - rok 2018	
	remont drogi gminnej "Połom Wyżna-Rytro"- 294120K w Rytrze w km 0+000-0+208, 0+308-0+475, 0+990-1+480 i 1+600-1+846 - (2,091 km) - rok 2018	550 120,33 zł
	Remont drogi gminnej "Rytro-Połom Niżna- Dominików" 294117K w Rytrze w km 1+254-1+406 i 1+566-1+751- (0,337 km) - rok 2018	103 985,92 zł
	Remont drogi gminnej "Życzanów-Podmakowica" 294137K w Rytrze w km 0+724-0+904 i 1+258-1+448 - (0,370 km) - rok 2018	160 637,43 zł
Gmina Rytro	Razem lata 2017-2018 - 4,813 km	2 368 754,11 zł
Miasto Grybów	Remont dróg miejskich ze środków pomocowych związanych z usuwaniem skutków klęsk żywiołowych - rok 2017 - 0,57 km	760 313,55 zł
	W 2018 roku wykonano 900 mb dróg o nawierzchni betonowej o łącznej powierzchni 2400 m ² . Nawierzchnie betonową wykonano na odcinkach 5 dróg miejskich znajdujących się na terenie osiedla Biała Wyżna. Ponadto wykonano remonty w ramach środków powodziowych remont drogi gminnej - ul. Topolowa, remont drogi gminnej - w osiedlu Biała Wyżna, nr drogi K290820 dz. nr 771 obr. 4 m. Grybowa w km 0+000 - 0+310, remont drogi gminnej - droga do bazy GS, nr drogi K290782 dz. nr 53/1 obr. 2 m. Grybowa, remont drogi gminnej - Droga na Sośniu Górnym, nr drogi K290795 dz. nr 553 obr. 2 m. Grybowa oraz remont drogi gminnej - ul. Kochanowskiego, nr drogi K290744. Łączna długość wyremontowanych dróg: 1.195 m.	1 474 700,00 zł
Miasto Grybów	Razem lata 2017-2018 - 1,63 km	2 235 013,55 zł
Gmina Gródek nad Dunajcem	Modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych - 1,015 km	438 487,55 zł
	Modernizacja drogi "Bartkowa-Bujne" nr 290648K na odcinku 0,77 km	24 571,21 zł
	Modernizacja drogi gminnej Koszarka do Ziółkowskiej na odcinku 0,120 km	19 998,02 zł
	Remont drogi Podole-Dział-Jelna na odcinku Kuś-Magiera-Jelna Działy - 0,70 km	16 620,54 zł
	Remont drogi gminnej Przydonica w kierunku Tabaszewski - Rosiek - 0,140 km	18 263,77 zł
	Remont drogi gminnej Przydonica w kierunku Zyzak Stanisław - 0,140 km	15 734,35 zł
	Modernizacja drogi Wiesiołka Boczna dz. ewid. nr 493 - 0,230 km	43 884,50 zł
	Remont drogi w kierunku Pana Mieczysława Schabińskiego dz. nr 285 w m. Bartkowa Posadowa - wykonano ok 404,30 m ² nawierzchni betonowej	43 840,78 zł
	Modernizacja drogi wewnętrznej Podole w kierunku Dział - 0,130 km	37 713,20 zł
	Modernizacja drogi wewnętrznej Lipie dz. ewid. nr 114/1 - 0,90 km	25 145,82 zł
	Modernizacja drogi wewnętrznej Rożnów - Zapora - 0,130 km	28 616,00 zł
	Modernizacja drogi Bartkowa w kierunku Koterli w m. Bartkowa-Posadowa - 0,353 km	41 765,00 zł
	Modernizacja drogi Zbyszyce w kierunku Jeziora (Dudzik) w miejscowości Zbyszyce - 0,345 km	30 000,00 zł
	Remont drogi gminnej Jelna Niwy Targowiska (72,9 m ²)	10 000,00 zł

	Modernizacja drogi Koszyk Salamon - 0,100 km	13 500,00 zł
	Modernizacja drogi Wyręby Zięcina Groń - 0,100 km	13 500,00 zł
	Modernizacja drogi Przydonica w kierunku Urban - 0,120 km	25 000,00 zł
	Modernizacja drogi Radajowice w stronę Szymoszków - 0,110 km	32 903,09 zł
	Modernizacja drogi wewnętrznej "Bartkowa w kierunku os. Słoneczne" - 0,215 km	31 000,00 zł
Gmina Gródek nad Dunajcem	Razem lata 2017-2018 - 3,485 km + 477,2 m²	910 543,82 zł
Gmina Piwniczna-Zdrój	Remont drogi w Łomnicy-Zdroju-Korkówka - 0,370 km	125 100,90 zł
	Remont drogi Piwniczna-Piwowary-Łazy - 0,45 km	20 000,00 zł
	Przebudowa dróg gminnych nr: K293559, K293560, K293561 na odc. 0,866 km	4 392 424,29 zł
	Remont drogi Piwniczna - droga Zapotok - 0,200 km	87 683,26 zł
	Remont drogi Łomnica-Zdrój, Korkówka - 0,260 km	80 584,19 zł
	Wykonanie nawierzchni z płyt betonowych - droga Więckówka - 0,253 km	22 264,00 zł
	Wykonanie nawierzchni betonowej Droga Zapotok - 0,67 km	12 999,87 zł
	Wykonanie nawierzchni betonowej Droga Zapotok - 0,150 km; Remont drogi Zapotok - 36 m ²	31 000,00 zł
	Remont drogi Łomnica Zdrój - 0,55 km Remont drogi Podolik - 0,64 km Remont drogi Łazy - 0,78 km	56 346,83 zł
	Remont drogi Safrany Łomnica Zdrój (wzmocnienie krawędzi dróg)	14 000,00 zł
Remont drogi Zadnie Góry (wzmocnienie krawędzi dróg)	8 222,00 zł	
Gmina Piwniczna - Zdrój	Razem lata 2017- 2018 5,189 km + 36 m²	4 850 625,34 zł
Gmina Kamionka Wielka	Modernizacja dróg rolniczych rok 2017 - 0,851 km	270 756,68 zł
	Remont dróg po powodzi - 2017 rok - 2,1 km	446 131,84 zł
	Remont i utrzymanie dróg gminnych - 2017 rok- 2,25 km	996 096,97 zł
	Modernizacja dróg rolniczych - rok 2018 - 1,14 km	174 476,00 zł
	Remont dróg po powodzi - rok 2018 - 0,4 km	162 040,60 zł
	Remont dróg z funduszu sołeckiego - rok 2018 - 1,5 km	258 263,00 zł
	Remont i utrzymanie dróg gminnych - rok 2018 - 1 km	1 644 000,00 zł
Gmina Kamionka Wielka	Razem lata 2017- 2018 9,241 km	3 951 765,09 zł
	Budowa drogi gminnej „Gajówka” w miejscowości Żeleźnikowa Wielka - rok 2017 -1,025 km	1 267 728,91 zł
	Przebudowa drogi gminnej „Osiedle Łąki” w miejscowości Żeleźnikowa Mała - rok 2017 - 0,300 km	21 500,00 zł
	Budowa nawierzchni na „Drodze do Maciaków” w miejscowości Popardowa - rok 2017 - 0,250 km	29 967,35 zł

Gmina Nawojowa	Przebudowa drogi gminnej „Osiedle pod Pułankami” w miejscowości Frycowa - rok 2018 - 0,225 km	326 799,47 zł
	Budowa mostu i przebudowa odcinka drogi gminnej Frycowa – Popardowa Wyżna w miejscowości Popardowa - rok 2018 - 0,100 km	354 129,85 zł
	Zabezpieczenie korpusu drogi gminnej „Do lasu na Rybniu” w miejscowości Frycowa - rok 2018 - 0,200 km	39 989,15 zł
	Przebudowa drogi gminnej „Do osiedla Sikornik” w miejscowości Nawojowa - rok 2018 - 0,370 km	59 839,50 zł
	Przebudowa drogi gminnej wewnętrznej „Do Siedlarzy” w miejscowości Nawojowa - rok 2018 -0,300 km	75 552,75 zł
	Zabezpieczenie korpusu drogi gminnej „Osiedle Łąki” w miejscowości Żeleźnikowa Mała - rok 2018 - 0,200 km	47 711,70 zł
Gmina Nawojowa	Razem lata 2017- 2018 - 2,97 km	2 223 218,68 zł
	Rok 2017	
Gmina Korzenna	Remont drogi nr 291055K Jasienna Mieściska od Kantora - 0,195 km	22 340,55 zł
	Odbudowa Jasienna Mieściska pod Turkami - 0,078 km	7 929,96 zł
	Remont drogi gminnej zlokalizowanej na dz ew. nr 307/4 w m. Korzenna -0,023 km	5 348,43 zł
	Odbudowa drogi nr 291352K Lipnica Wielka Ćwikłówka Pustki Łącznik - 0,027 km	5 548,10 zł
	Remont drogi gminnej nr 291358K Lipnica Wielka Ćwikłówka koło Nowaka - 0,043 km	8 833,40 zł
	Odbudowa drogi gminnej nr 291042K Jasienna Mościska - Lipnica Wielka Średnik - 0,158 km	17 337,76 zł
	Remont drogi Lipnica wielka koło Żarowskiego do Piekarza - 0,036 km	3 577,42 zł
	Remont drogi gminnej nr 291232K Łęka Mleczarnia koło Basty - 0,086 km	11 363,21 zł
	Remont drogi gminnej nr 291233K Łęka koło Kotlarza do Librantowej - 0,09 km	9 183,18 zł
	Odbudowa drogi gminnej nr 291208K Siedlce koło zbiornika - 0,241 km	25 490,34 zł
	Odbudowa drogi gminnej nr 291204K Siedlce Zagórze Wielkie do Hojdy - 0,155 km	19 137,02 zł
	Odbudowa drogi gminnej nr 291408K Słowikowa Skwarnia koło Ozora do lasu - 0,079 km	8 204,78 zł
	Remont nawierzchni drogi dojazdowej do starej szkoły w m. Słowikowa zlokalizowanej na dz. ew. nr 90/1 - 0,01 km	2 220,70 zł
	Remont drogi gminnej nr 291307K Wojnarowa Zabrzeż koło Podwiki do Siołkowej - 0,133 km	16 789,30 zł
	Remont drogi gminnej nr 291149K Korzenna koło spółdzielni Ogrodniczej - 0,27 km	102 500,67 zł
Remont drogi gminnej nr 291149K Korzenna koło spółdzielni Ogrodniczej - 0,052 km	12 959,40 zł	

Remont drogi gminnej nr 291132K Korzenna koło magazynów GS - 0,195 km	88 100,08 zł
Droga gminna nr 291193K Łyczana koło Węgrzynowskiej na Schyłek - 0,31 km	123 095,94 zł
Droga gminna nr 2911120K Korzenna Łęgi do Szoldry - 0,196 km	81 918,74 zł
Droga gminna nr 291356K Lipnica wielka od Falkowej koło lasu Brzańskiego - 0,37 km	162 500,74 zł
Przebudowa drogi gminnej nr 291250K Korzenna Pogwizdów - Posadowa Mogilska - Mogilno - 2,611 km	1 117 272,10 zł
Przebudowa drogi gminnej nr 291312K Lipnica Wielka pustki - Zalesie Dolne - 0,9 km	380 834,45 zł
Przebudowa drogi gminnej nr 291092K Miłkowa Porabka Jelna - 0,745 km	399 455,16 zł
Przebudowa drogi gminnej nr 291171K Łyczana Rzeki - Jasienna Zagórze - Janczowa - 0,999 km	450 205,83 zł
Przebudowa drogi nr 291113K Korzenna Agronomówka - Teluszowa do lasu łyczańskiego - 0,435 km	414 883,00 zł
Przebudowa drogi gminnej nr 291276K Wojnarowa Mosteczna -Korzenna Pogwizdów - 0,92 km	614 048,47 zł
Przebudowa drogi gminnej nr 291377K Trzycierz Wygon koło Szkoły - 0,94 km	499 289,40 zł
Remont drogi gminnej nr 291167K Janczowa Kusunki do lasu - 0,138 km	16 410,96 zł
Odbudowa drogi gminnej nr 291164K Janczowa Zagórze do Matusika - 0,063 km	6 910,65 zł
Remont drogi gminnej nr 291164K Janczowa Zagórze do Matusika - 0,063 km	6 910,65 zł
Remont drogi gminnej nr 291086K Janczowa Zagórze do pól - 0,011 km	1 193,44 zł
Remont drogi gminnej nr 291155K Korzenna od Świegocina przez Bękwiec - Mogilno Kawiory koło Pacha - 0,2 km	30 731,96 zł
Remont drogi gminnej nr 291089K Jasienna - Janczowa Granica koło Turskiego - 0,08 km	8 087,09 zł
Odbudowa drogi gminnej nr 291264K Koniuszowa nad Brzezinę koło Baczyńskiego i Dwojaka - 0,15 km	22 565,58 zł
Remont drogi gminnej nr 291151K Korzenna nad Ośrodkiem koło Śpiewaków - 0,054 km	6 352,30 zł
Remont drogi gminnej nr 291356K Lipnica Wielka koło Szafrńskiego - 0,056 km	6 486,22 zł
Remont drogi gminnej nr 291198K Łyczana Przylasek koło Forczka w miejscowości Łyczana - 0,141 km	16 217,12 zł
Remont drogi gminnej nr 291090K Miłkowa Magistrat - 0,058 km	9 237,57 zł
Remont drogi gminnej/dojazdowej do starej szkoły zlokalizowanej na działce nr 91/1, 97 w miejscowości Słowikowa - 0,0265 km	2 404,27 zł
Remont drogi gminnej nr 291286K Wojnarowa Rzeki do lasu koło Jaworeckiego i Króla - 0,1 km	11 599,45 zł

Remont drogi gminnej nr 291278K Wojnarowa koło kaplicy do Sikornika - 0,04 km	4 508,64 zł
Remont drogi Lipnica wielka Jeżówki - Jasienna - 0,206 km	27 645,26 zł
Droga dojazdowa do pól "Mogilno Łąki" dz. ew. nr 370/1, 369/1, 363/4 - 0,021 km	5 233,20 zł
Droga dojazdowa do gruntów rolnych: Mogilno- Łąki - 0,194 km	35 308,00 zł
Droga dojazdowa do gruntów rolnych Lipnica Wielka Jeżówki- Jasienna dz ew. nr 433/2, 254/2 - 0,105 km	19 110,00 zł
Droga dojazdowa do gruntów rolnych Lipnica Wielka Jeżówki- Jasienna dz ew. nr 397/2 - 0,132 km	24 024,00 zł
Droga dojazdowa do gruntów rolnych: Wojnarowa PGR - droga koło oczyszczalni ścieków dz. ew. nr 454/16, 715/2, 714/2 - 0,401 km	99 937,99 zł
Droga dojazdowa do gruntów rolnych: Posadowa Mogilska droga koło Przychockiego dz. ew. nr 122/11, 122/14, 122/16, 480/1 - - 0,076 km	18 940,87 zł
Droga nr 291418K Posadowa Mogilska szkoła - Mogilno Zagórze - 0,049 km	20 000,05 zł
Droga nr 291377K Trzycierz Wygon koło Szkoły - 0,061 km	7 999,92 zł
ROK 2018	
Remont drogi gminnej nr 291337K Lipnica Wielka od plebanii ponad Turka do Jeżówek - 1,36 km	626 430,14 zł
Remont drogi gminnej nr 291352K Lipnica Wielka Ćwikłówka - Pustki łącznik - 0,3 km	157 503,96 zł
Remont drogi gminnej nr 291292K Wojnarowa od Olszaneckiego do Mostecznej - 0,378 km	150 010,10 zł
Przebudowa drogi gminnej nr 291276K Wojnarowa Mosteczna - Korzena Pogwizdów - 1,3 km	968 000,21 zł
Remont drogi gminnej nr 291279K Wojnarowa Rzeki - Sikornik - 0,888 km	148 215,06 zł
Remont drogi gminnej nr 291231K Łęka Wykop - Mogilno Szkoła - 0,72 km	178 620,85 zł
Remont drogi gminnej nr 291154K Korzenna od szkoły przez Berdysiówki - Trzycierz koło Żuchowicza - 0,2 km	58 997,87 zł
Odbudowa drogi gminnej nr 291092K Miłkowa Porąbka - Jelna - 0,18 km	54 383,22 zł
Remont drogi Wojnarowa Mosteczna koło Pawlików - 0,176 km	48 294,86 zł
Remont drogi Wojnarowa koło oczyszczalni ścieków - 0,23 km	63 113,86 zł
Remont drogi gminnej nr 291412K Słowikowa Zagórze koło Stawiarza - 0,176 km	48 296,70 zł
Remont drogi Posadowa Mogilska Podlas koło Kożucha - 0,145 km	39 790,44 zł
Remont drogi Mogilno Łąki - 0,329 km	90 487,42 zł
Odbudowa drogi gminnej nr 291112K Niecew koło Golonki i żarnowskiego za potok do Wojnarowej -0,08 km	21 952,00 zł
Remont drogi gminnej nr 291089K Jasienna - Janczowa Granica koło Turskiego - 0,034 km	9 329,60 zł

Remont drogi gminnej nr 291324K Lipnica Wielka od lasu gromadzkiego do Mastalerzów i Olesia - 0,117 km	32 104,80 zł
Odbudowa drogi gminnej nr 291087K Janczowa Folwark do Nowobilskiego - 0,219 km	52 786,81 zł
Remont drogi gminnej nr 291086K Janczowa Zagórze do pól - 0,035 km	8 492,95 zł
Remont drogi gminnej nr 291156K Janczowa - Ulesie - 0,45 km	129 704,21 zł
Remont drogi gminnej nr 291314K Lipnica Wielka Widomia- Cwiakówka - 0,06 km	32 208,04 zł
Remont drogi gminnej nr 291361K Lipnica wielka koło domu Ludowego do Błażusiaka - 0,02 km	5 143,86 zł
Remont drogi gminnej nr 291280K Wojnarowa Rzeki - Lipnica wielka zalesie - 0,358 km	74 988,55 zł
Remont drogi gminnej nr 291402K Słowikowa do Ubiadu koło Koguta - 0,2 km	37 945,75 zł
Remont drogi gminnej nr 291198K Łyczana Przylasek koło Forczka - 0,367 km	73 189,31 zł
Remont drogi gminnej nr 291113K Korzenna Agronomówka - Teluszo-wa do lasu łyczańskiego - 0,194 km	50 167,71 zł
Odbudowa drogi gminnej nr 291415K Posadowa Mogilska Poddziale - Karczemne - 0,3 km	76 122,80 zł
Remont drogi gminnej nr 291155K Korzenna od Świegocina przez Bę-kowiec - Mogilno Kawiory koło Pacha - 0,08 km	23 228,94 zł
Odbudowa drogi gminnej nr Miłkowa Bagna koło Civińskiego - 0,16 km	40 143,20 zł
Remont drogi gminnej nr 291409K Miłkowa koło Kroka i Civińskiego - 0,025 km	6 171,06 zł
Remont drogi gminnej nr 291197K Łyczana Porębiska - 0,145 km	39 448,14 zł
Odbudowa drogi gminnej nr 291180K Łyczana do Olesiówki - 0,241 km	61 357,17 zł
Remont drogi gminnej nr 291348K Lipnica wielka koło Turka do Janisa - 0,078 km	19 811,25 zł
Remont drogi gminnej nr 291363K Lipnica Wielka do szkoły do Waniołka - 0,216 km	60 181,36 zł
Remont drogi gminnej nr 291371K Lipnica Wielka koło Furtaka do Mroza - 0,159 km	44 300,19 zł
Remont drogi Lipnica Wielka koło Górki i Jurka do Jeżówek - 0,019 km	5 293,74 zł
Remont drogi Lipnica Wielka - Korzenna Jasionki koło Turka - 0,0645 km	17 944,88 zł
Remont drogi gminnej nr 291270K Koniuszowa Podlas koło Ogorzałka i Wróbla - 0,193 km	54 048,30 zł
Remont drogi gminnej nr 291057K Jasienna koło Kwaśniewskiego - 0,08 km	19 063,47 zł
Remont drogi gminnej nr 291051K Jasienna Mieściska do Gucwy - 0,054 km	14 839,13 zł

	Remont drogi gminnej nr 291245K Łęka koło Jarząba i Presa - 0,05 km	10 406,05 zł
	Remont drogi gminnej nr 291152K Korzenna od Zielińskich do Gołębiów - 0,245 km	69 232,56 zł
	Remont drogi gminnej nr 291306K Wojnarowa koło Przetacznika i tubka do Chomernika - 0,1 km	28 503,53 zł
Gmina Korzenna	Razem lata 2017-2018 - 23,448 km	8 768 437,37 zł
Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna	Remont drogi gminnej nr 292944K- ul. Leśna w Muszynie - rok 2017 - 0,140 km	214 000,60 zł
	Remont drogi nr 292912K w Powroźniku - rok 2017 - 0,80 km	
	Przebudowa drogi nr 292916K w Powroźniku - rok 2018 - 0,175 km	820 000,10 zł
	Przebudowa drogi nr 292958K w Powroźniku - rok 2018 - 0,264 km	
	Przebudowa drogi nr 292910K w Powroźniku - rok 2018 - 0,337 km	
	Przebudowa drogi nr 292912K w Powroźniku - rok 2018 - 0,140 km	
	Przebudowa drogi nr 292930K w Wojkowa - rok 2018 - 0,130 km	
Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna	Razem lata 2017- 2018 - 1,266 km	1 034 000,70 zł
Gmina Chelmiec	Remont drogi do Niemasów w miejscowości Rdziostów - 0,160 km	28 000,00 zł
	Remont drogi do Miarczyńskiej w miejscowości Rdziostów - 0,05 km	8 647,00 zł
	Remont drogi do Borzęckich w miejscowości Rdziostów - 0,04 km	5 585,00 zł
	Remont do drogi do Tyrkla w miejscowości Chomranice - 0,07 km	11 378,00 zł
	Remont Drogi Krzyżówka w miejscowości Krasne Potockie - 0,15 km	24 690,00 zł
	Remont do drogi Małe Podchelmie w miejscowości Chomranice - 0,180 km	31 037,00 zł
	Remont drogi Niwy w miejscowości Trzetrzewina - 0,090 km	13 653,00 zł
	Remont drogi Bochenkówka w miejscowości Paszyn - 0,110 km	17 977,00 zł
	Remont drogi do Zaczyka w miejscowości Trzetrzewina - 0,05 km	7 510,00 zł
	Remont drogi Potoki Dołki w miejscowości Paszyn - 0,07 km	11 150,00 zł
	Remont drogi Zawieś w miejscowości Librantowa - 0,07 km	10 126,00 zł
	Remont drogi Malinie w miejscowości Librantowa - 0,03 km	5 234,00 zł
	Remont drogi Dział Boczna w miejscowości Paszyn - 0,15 km	24 690,00 zł
	Remont drogi Zagroda Boczna w miejscowości Paszyn - 0,040 km	6 827,00 zł
	Remont drogi Olchówka w miejscowości Boguszowa - 0,100 km	17 180,00 zł
	Remont drogi Pod Sosenki w miejscowości Mała Wieś - 0,260 km	43 235,00 zł
	Remont drogi Koło Kaplicy w miejscowości Wola Kurowska - 0,066 km	10 240,00 zł
	Remont drogi Podlesie w miejscowości Dąbrowa - 0,07 km	10 468,00 zł
	Remont drogi Koło Szkoły w miejscowości Piątkowa - 0,230 km	36 965,00 zł
	Remont drogi Szpital - Podlesie w miejscowości Dąbrowa -0,04 km	6 827,00 zł
Remont drogi do Janikowskiego w miejscowości Ubiad - 0,300 km	48 400,00 zł	

Remont drogi do Leśnikowej w miejscowości Marcinkowice - 0,03 km	1 821,00 zł
Remont drogi do Leśniaka w miejscowości Marcinkowice - 0,052 km	8 647,00 zł
Remont drogi Niwy II w miejscowości Trzetrzewina - 0,072 km	11 833,00 zł
Remont drogi Sicie w miejscowości Chełmiec - 0,210 km	34 638,00 zł
Remont drogi Góry w miejscowości Paszyn - 0,105 km	17 522,00 zł
Remont drogi Zapusty w miejscowości Niskowa - 0,160 km	26 624,00 zł
Remont drogi Podlesie w miejscowości Biczycze Górne - 0,072 km	11 605,00 zł
Remont drogi Podlesie w miejscowości Biczycze Górne - 0,05 km	9 225,00 zł
Remont drogi Kropielnica w miejscowości Librantowa - 0,18 km	33 060,00 zł
Remont drogi do Żłobka w miejscowości Piątkowa - 0,062 km	12 746,00 zł
Remont drogi Czaśniki w miejscowości Wola Kurowska - 0,20 km	33 164,00 zł
Remont drogi Sklep Zapadlisko do Jarzebaka miejscowości Dąbrowa - 0,12 km	19 710,00 zł
Remont drogi do Janczyka w miejscowości Marcinkowice - 0,115 km	18 883,00 zł
Remont drogi Niwy II w miejscowości Trzetrzewina - 0,192 km	31 629,00 zł
Remont drogi Mikołajczykówka w miejscowości Piątkowa - 0,078 km	12 746,00 zł
Remont drogi Olchówka w miejscowości Boguszowa - 0,138 km	22 896,00 zł
Remont drogi do Struga w miejscowości Wola Kurowska - 0,330 km	54 879,00 zł
Remont drogi Trzasniki-Łącznik w miejscowości Ubiad - 0,168 km	27 617,00 zł
Remont drogi do Placu Zabaw w miejscowości Ubiad - 0,03 km	4 890,00 zł
Remont drogi Koło Ramsa w miejscowości Biczycze Dolne - 0,093 km	15 263,00 zł
Remont drogi do Zająców w miejscowości Wielopole - 0,057 km	9 528,00 zł
Remont drogi do Króla w miejscowości Krasne Potockie - 0,390 km	64 251,00 zł
Remont drogi Głodówka w miejscowości Paszyn - 0,015 km	2 361,00 zł
Remont drogi Łęg w miejscowości Rdziostów - 0,160 km	25 776,00 zł
Remont drogi Szeroka Boczna w miejscowości Chełmiec - 0,050 km	8 341,00 zł
Remont drogi do Hybińskiej w miejscowości Krasne Potockie - 0,180 km	29 555,00 zł
Remont drogi Bochenkówka w miejscowości Paszyn - 0,072 km	11 802,00 zł
Remont drogi Śradówka w miejscowości Paszyn - 0,200 km	33 253,00 zł
Remont drogi do Wiktora w miejscowości Trzetrzewina - 0,240 km	37 982,00 zł
Remont drogi Sroki w miejscowości Paszyn - 0,072 km	11 314,00 zł
Remont drogi Greczków w miejscowości Paszyn - 0,084 km	14 008,00 zł
Remont drogi ul. Chabrów w miejscowości Mała Wieś - 0,460 km	112 003,00 zł
Remont drogi Wygony w miejscowości Paszyn - 0,450 km	188 051,00 zł
Remont drogi Zakarczmie w Librantowej - 0,485 km	196 172,00 zł
Remont drogi Do kątów i kozi grzbiet w miejscowości Niskowa - 0,360 km	374 462,00 zł
Remont drogi gminnej Zagórze w Krasnem Potockiem - 0,750 km	280 000,00 zł
Remont drogi gminnej Pótrolek w Krasnem Potockiem - 0,170 km	58 790,00 zł

	Remont drogi gminnej Ciecierz w Krasnem Potockiem - 0,200 km	70 640,00 zł
	Remont drogi szkoła – cmentarz w Wielogłowach - 0,850 km	672 450,00 zł
	Remont drogi ul. Narcyzów w Małej Wsi - 0,100 km	69 000,00 zł
	Remont drogi Do wsi i ZHR w Wielopolu - 0,580 km	194 884,00 zł
	Remont drogi „osiedle” w Wielopolu - 0,420 km	240 133,00 zł
	Remont drogi Do Basty w Woli Kurowskiej - 0,170 km	72 000,00 zł
	Remont drogi Osiedle w Dąbrowej - 0,130 km	24 994,00 zł
	Remont drogi Miczołkówka w Paszynie - 0,580 km	190 800,00 zł
	Remont drogi Podleszczyna w Chomranicach - 0,150 km	188 255,00 zł
Gmina Chelmiec	Razem lata 2017-2018 - 12,158 km	3 970 022,00 zł
Gmina Łososina Dolna	W 2017 roku utwardzono 5,6 km dróg gminnych - wyremontowano 3 drogi asfaltowe w ramach usuwania skutków klęsk żywiołowych, oraz 15 dróg betonowych przy udziale środków Gminy, FOGR i mieszkańców, którzy wpłacili 376 tys. zł. Drogi wykonane w ramach usuwania skutków klęsk żywiołowych MSWiA – Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych, budżetu gminy, środków sołeckich i wpłat mieszkańców Bilsko – Sieradzki (asfaltowa) Tabaszowa – Załęże (asfaltowa) Wronowice – Granica – Stańkowa Łososina Dolna – Witek Łososina Dolna – Tłoki Grzegorzek Świdnik – Cebula Witowice Górne – k/Halasia Bilsko – Rębilas Witowice Górne – Zagórze Łososina Dolna – Tłoki (asfaltowa) Łososina Dolna – Pysno – Orzechowski Tęgoborze Just – Szkarłat Świdnik – Kosecki – Zelek Świdnik – Filipowski Świdnik – Cebula Burnagiel Witowice Dolne – Wojtarowicz Bilsko – Hila Skrzętla – Rojówka k/Sikory	Łączna kwota przeznaczona na remonty i modernizację dróg w roku 2017 wyniosła 3 079 000,00 zł, w tym 1 860 000,00 zł to środki pozyskane z zewnątrz.
	W 2018 roku Gmina Łososina Dolna zrealizowała następujące zadania:	
	Odbudowa przystanku Łososina Dolna - Instytut zniszczonego przez sprawcę wypadku	13 582,20 zł
	Budowa chodnika Tęgoborze Osiedle – Szkoła oraz utwardzenie zatoki parkingowej na osiedlu nad Kościołem	60 552,87 zł
	Remont drogi gminnej Łososina Dolna – Sadowa – Łączne w miejscowości Łososina Dolna przy udziale Nadleśnictwa (40.000 zł)	40 064,83 zł
	Przebudowa drogi gminnej Tęgoborze – Centrum nad Kościołem,	596 339,72 zł
	Remont drogi gminnej Tęgoborze Białawoda (Kocoń) w miejscowości Tęgoborze	1 194 337,17 zł
	Remont korpusu drogi gminnej Białawoda – Zawadka – Stara Wieś w miejscowości Białawoda	596 124,61 zł

Remont korpusu drogi gminnej Zawadka Podchełmie w miejscowości Zawadka, Skrzętla – Rojówka	2 105 906,86 zł
Remont drogi gminnej Tęgoborze – Kapłoniec – Białawoda w miejscowości Tęgoborze	369 883,14 zł
Remont drogi gminnej Zawadka – Rozdziele – Klęczany w miejscowości Zawadka	244 543,68 zł
Inwestycje drogowe, przy udziale wpłat mieszkańców:	
Remont drogi gminnej Zawadka - Koszary - Podchełmie nr 292725K w miejscowości Zawadka	83 886,02 zł
Remont odcinka drogi gminnej Znamirówce - Tabaszowa przez Las w sołectwie Znamirówce	24 600,00 zł
Remont odcinka drogi gminnej Świdnik - Jodłowiec (koło Szkarłata) w sołectwie Świdnik wpłata mieszkańców	19 778,40 zł
Remont odcinka drogi gminnej stanowiącej działkę nr 445/21 wraz z przyległym wjazdem do Firmy PPHU AGROTEX Sp. Z o.o. w miejscowości Łososina Dolna	21 000,00 zł
Remont odcinka drogi gminnej Łososina Dolna - Sadowa (Kołodziej) w sołectwie Łososina Dolna wpłata mieszkańców	42 799,98 zł
Remont korpusu drogi gminnej w miejscowości Wronowice w km 0+000- 0+375 w sołectwie Wronowice	44 916,71 zł
Remont odcinka drogi gminnej Znamirówce - Rąbkowa (Woliński) w sołectwie Znamirówce	43 199,69 zł
Remont odcinka drogi gminnej nr 292531 K Łososina Dolna - Sadowa - Waligóra w miejscowości Łososina Dolna	46 470,00 zł
Odtworzenie korpusu drogi w sołectwie Łososina Dolna	5 535,00 zł
Remont odcinka drogi gminnej Znamirówce – Paciorkówka w sołectwie Znamirówce	37 878,83 zł
Remont odcinka drogi gminnej Tęgoborze - Rachów w sołectwie Tęgoborze	56 420,08 zł
Remont drogi gminnej Zawadka - do Koseckich w miejscowości Zawadka w sołectwie Zawadka	18 450,00 zł
Remont drogi gminnej Rąbkowa - Szczolby w miejscowości Rąbkowa	29 520,00 zł
Remont drogi gminnej w miejscowości Łyczanka – Bukowiec	9 908,88 zł
Remont drogi gminnej Świdnik – Oleksy w sołectwie Świdnik	25 091,90 zł
Remont drogi gminnej Bilsko koło Pawłowskiego	9 000,00 zł
Remont drogi Bilsko -Wola-Biała koło Garbacza	12 599,87 zł
Inwestycje drogowe gminne:	
Modernizacja drogi dojazdowej do pól oznaczonej jako działki Nr 109, 116, 106/7, 115/1, 117/1, 118/1, 124/1, 125/1, 126/1, 127/3 położone w miejscowości Michalczowa	149 975,27 zł
Modernizacja drogi dojazdowej do pól oznaczonej jako działka Nr 92 położona w miejscowości Bilsko	60 097,80 zł
Przebudowa drogi gminnej Tęgoborze - Centrum nad Kościołem w km 0+000, 00- 0+370,17 w miejscowości Tęgoborze na działkach	596 339,72 zł

	ewidencyjnych Nr 272/13, 321/28, 272/11, 325, 268/9, 264/1, 272/8, 272/3	
Gmina Łososina Dolna	Razem lata 2017-2018	9 637 803,23 zł
RAZEM		75 629 706,02 zł

Tabela 4 *Modernizacja dróg gminnych w powiecie nowosądeckim w latach 2017-2018*
(źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji gmin)

- Modernizacja dróg powiatowych

Drogi powiatowe są zasadniczym elementem układu komunikacyjnego i transportowego powiatu nowosądeckiego, poza drogami krajowymi i wojewódzkimi. W latach objętych sprawozdaniem podjęto następujące działania zmierzające do poprawy stanu i rozbudowy dróg powiatowych:

Jednostka realizująca	Podjęte działania	Poniesione koszty
Powiatowy Zarząd Dróg	Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Limanowa – Chełmiec w km 15+141,00 – 15+833,64 w m. Klęczany - 0,74 km (2017 rok)	264 284,76 zł
	Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Limanowa – Chełmiec w km 14+287,50 – 14+594,70, 14+579,75 – 14+892,00, 14+892,00 – 15+118,74 w m. Chomranice - 0,85 km (2017 rok)	441 439,72 zł
	Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Limanowa – Chełmiec w km 14+287,50 – 14+594,70, 14+579,75 – 14+892,00, 14+892,00 – 15+118,74 w m. Chomranice i w km 15+141,00 – 15+833,64 w m. Klęczany – poszerzenie jezdni od strony chodnika - 1,54 km (2017 rok)	152 998,67 zł
	Przebudowa drogi powiatowej Chełmiec – Naszacowice w m. Świniarsko w km 2+333 – 2+408 obejmująca budowę zatoki autobusowej wraz z chodnikiem i odwodnieniem - 0,08 km (2017 rok)	103 679,71 zł
	Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Limanowa – Chełmiec w km 16+229 – 17+703 w m. Klęczany i Marcinowice - 1,47 km (2017rok)	1 250 559,60 zł
	Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Limanowa – Chełmiec w km 19+217 – 19+765 w m. Marcinkowice i Rdziostów - 0,55 km (2018 rok)	514 817,98 zł
	Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej nr 1549 K Biczycze Dolne - Gostwica w m. Biczycze Dolne i Niskowa w km 0+017,00 - 1+803,83 -1,79 km (2018 rok)	1 750 000,00 zł
	Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej nr 1560 K Wielogłowy - Ubiad w km 0+011,93 - 0+501,00 w m. Wielogłowy - 0,49 km (2018 rok)	548 162,39 zł
	Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej nr 1551 K Limanowa - Chełmiec w km 20+408,00 – 20+810,00 - 0,40 km (2018 rok)	391 236,10 zł
	Budowa chodnika wraz z zatoką autobusową w ciągu drogi powiatowej Niecew - Podole Górowa w km 11+524,78 - 12+187,97 oraz w km 12+195,97 - 12+445,00 w m. Podole - 0,91 km (2017 rok)	635 520,74 zł

Przebudowa drogi powiatowej Sienna - Siedlce w km 2+090,21 do 2+924,04 - 0,83 km (2017 rok)	1 032 717,20 zł
Przebudowa drogi powiatowej Sienna - Siedlce w km 0+011,21 - 2+090,21 - 2,08 km (2017 rok)	1 565 667,78 zł
Remont drogi powiatowej nr 1564 K Korzenna – Jasienna – Przydonica w km 4+700 – 7+100 i 8+920 – 9+000 - 3,2 km (2018 rok)	82 147,14 zł
Przebudowa drogi powiatowej Grybów – Krużłowa Niżna w km 3+000 – 3+980 - 0,98 km (2017 rok)	611 922,54 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Królowa Górna – Ptaszkowa – Grybów w km 5+717,60 – 6+542,55 w m. Ptaszkowa 0,82 km (2017 rok)	710 702,87 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Grybów – Krużłowa Niżna w km 2+335 – 2+379 (lewostronnego) i w km 2+341 – 2+379 (prawostronnego) - 0,08 km (2017 rok)	855 185,83 zł
Roboty naprawcze drogi powiatowej Florynka – Izby w km 0+850 – 1+080, 1+800 – 1+880 oraz 2+500 – 2+750 - 0,56 km (2017 rok)	243 884,40 zł
Remont drogi powiatowej Nowy Sącz – Florynka w km 19+730 – 21+755 - 2,02 km (2017 rok)	1 590 080,66 zł
Przebudowa drogi powiatowej Ropa – Gródek – Biała Niżna w km 4+400 – 6+500 - 2,10 km (2018 rok)	1 162 471,00 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Ptaszkowa – Wojnarowa w km 3+899 – 4+248 w m. Krużłowa Wyzna - 0,35 km (2018 rok)	389 434,57 zł
Remont drogi powiatowej nr 1576 K Nowy Sącz - Florynka w km 14+500 - 16+900 - 2,40 km (2018 rok)	395 723,80 zł
Remont drogi powiatowej nr 1571 K Ptaszkowa – Wojnarowa w km 0+060–0+600 - 0,54 km (2018 rok)	325 081,62 zł
Przebudowa dróg powiatowych Nowy Sącz – Florynka w km 9+068 – 9+879 i Królowa Górna – Ptaszkowa – Grybów w km 0+007 – 0+041 - 0,85 km (2017 rok)	1 926 739,98 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Nowy Sącz – Florynka w km 5+535,14 – 5+730,60 - 0,20 km (2017 rok)	175 037,00 zł
Remont drogi powiatowej Nowy Sącz – Florynka w km 3+710 – 5+522 - 1,81 km (2017 rok)	964 302,78 zł
Remont drogi powiatowej Nowy Sącz – Florynka w km 5+522 – 6+030 - 0,51 km (2017 rok)	281 940,60 zł
Remont drogi powiatowej nr 1576 K Nowy Sącz - Florynka w km 14+500 - 16+900 - 2,40 km (2017 rok)	2 010 276,90 zł
Przebudowa drogi powiatowej nr 1576 K Nowy Sącz - Florynka w km 2+930 - 3+750 - 0,82 km (2018 rok)	860 075,04 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Nowy Sącz – Wojnarowa – Wilczyńska w km 11+094,04 – 11+468,02 w m. Trzycierz - 0,37 km (2017 rok)	219 247,70 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Nowy Sącz – Wojnarowa – Wilczyńska w km 19+658,20 – 21+503,00 w m. Wojnarowa - 1,84 km (2017 rok)	768 322,12 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Nowy Sącz – Wojnarowa – Wilczyńska w km 14+420 – 14+632,67 oraz drogi powiatowej	350 000,00 zł

Korzenna – Krużłowa w km 0+000 – 0+050,21 w m. Korzenna - 0,05 km (2018 rok)	
Przebudowa drogi powiatowej nr 1567 K Nowy Sącz - Wojnarowa - Wilczyska w km 15+931,00 - 16+393,38 i nr 1564 K Korzenna - Jasienna - Przydonica w km 0+000 - 0+032,50 polegająca na budowie chodników - 0,49 km (2018 rok)	362 213,01 zł
Przebudowa drogi powiatowej nr 1567K Nowy Sącz - Wojnarowa - Wilczyska obejmująca remont istniejącego chodnika w km 14+633 - 14+733,94 i 15+117,61 - 15+145,41 i budowę chodnika w km 14+733,94 - 14+894,61, 14+945,65 - 15+117,64 i 14+288,70 - 14+398,18 - 0,57 km (2018 rok)	528 001,83 zł
Remont drogi powiatowej nr 1563 K Korzenna – Janczowa – Miłkowa w km 2+200 – 3+400 - 1,20 km (2018 rok)	1 221 390,00 zł
Remont drogi powiatowej nr 1564 K Korzenna – Jasienna – Przydonica w km 4+700 – 7+100 i 8+920 – 9+000 - 3,2 km (2018 rok)	2 464 414,11 zł
Przebudowa drogi powiatowej Maciejowa – Składziste w km 0+146 – 1+100 - 0,95 km (2017 rok)	323 018,91 zł
Przebudowa drogi powiatowej Obidza – Brzyna w km 2+870 – 3+866 -1,0 km (2017 rok)	789 678,33 zł
Przebudowa drogi powiatowej Jazowsko – Obidza w km 4+470 – 5+200 - 0,73 km (2017 rok)	168 310,13 zł
Remont drogi powiatowej Łącko – Wola Kosnowa w km 3+800 – 5+001 - 1,20 km (2017 rok)	391 364,48 zł
Remont drogi powiatowej Jazowsko – Obidza w km 3+540 - 4+740 - 1,20 km (2018 rok)	390 277,46 zł
Przebudowa drogi powiatowej nr 1540 K Łącko - Wola Kosnowa w km 5+425 - 5+590 i 5+646 - 5+764 polegająca na budowie chodnika w m. Wola Kosnowa - 0,28 km (2018 rok)	265 425,36 zł
Remont drogi powiatowej nr 1541K Łącko-Kicznia w km 4+363-5+363 - 1,00 km (2018 rok)	478 004,57 zł
Przebudowa drogi powiatowej nr 1539 K Obidza - Brzyna w km 1+880 - 2+870 - 0,99 km (2018 rok)	776 002,08 zł
Budowa chodników w ciągu dróg powiatowych Łososina Dolna – Ujanowice – Młynne w km 3+801,45 - 3+871,23 Tęgoborze – Wronowice w km 4+819,28 – 5+075 w m. Wronowice oraz Tymowa – Łososina Dolna w km 12+185,59 – 12+674,40 w m. Michalczowa – wraz z budową oświetlenia ulicznego w m. Michalczowa - 0,81 km (2017 rok)	652 000,00 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Witowice – Rożnów w km 0+735 – 1+311 w m. Witowice - 0,58 km (2017 rok)	489 900,77 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Łososina Dolna – Ujanowice – Młynne (w km 0+152,42 – 0+421,87) w m. Łososina Dolna - 0,27 km (2017 rok)	95 588,03 zł
Budowa chodników w ciągu drogi powiatowej Witowice – Rożnów w km 0+004 – 0+113 oraz 0+235 – 0+715 - 0,59 km (2018 rok)	536 763,54 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Tęgoborze – Tabaszowa – Tęgoborze/Just w km 9+595,45 – 9+796,16 w m. Rąbkowa - 0,20 km (2018 rok)	160 000,00 zł

Przebudowa drogi powiatowej Żegiestów – Szczawnik – Muszyna: ul. Zazamcze w km 11+544 – 11+854 - 0,31 km (2017 rok)	365 323,87 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Muszyna – Złockie w km 5+365 – 5+711 w m. Złockie - 0,35 km (2017 rok)	399 970,42 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Muszyna: ul. Polna – Złockie w km 4+856 – 5+365 w m. Złockie - 0,51 km (2018 rok)	480 417,83 zł
Przebudowa drogi powiatowej nr 1517 K Żegiestów - Szczawnik - Muszyna: ul. Zazamcze - 0,26 km (2018 rok)	531 355,45 zł
Przebudowa drogi powiatowej Frycowa – Złotne w km 5+000 – 5+890 - 0,89 km (2017 rok)	315 021,45 zł
Remont drogi powiatowej Nawojowa – Bącza – Kunina w km 3+000 – 3+620 i 3+670 – 4+400 - 1,35 km (2017 rok)	393 600,98 zł
Remont drogi powiatowej Nawojowa – Bącza Kunina w km 2+260 – 3+000 - 0,74 km (2018 rok)	389 434,57 zł
Remont drogi powiatowej nr 1526K Frycowa - Złotne w km 4+040 - 5+000 - 0,96 km (2018 rok)	459 412,38 zł
Budowa chodnika (lewostronnego w km 2+739,00 – 2+872,90 i 2+881,00 – 2+914,48) i wykonaniu robót naprawczych chodnika (lewostronnego w km 2+515,00 – 2+739,00 i prawostronnego w km 2+420,00 - 2+730,00) w ciągu drogi powiatowej Piwniczna - Łomnica w m. Łomnica - 0,70 km (2017 rok)	422 965,30 zł
Przebudowa drogi powiatowej Piwniczna: ul. Szczawnicka w km 1+375 – 2+765 - 1,39 km (2018 rok)	1 193 223,00 zł
Remont chodnika w ciągu drogi powiatowej Piwniczna: ul. Zagrody – Łomnica w m. Łomnica (lewostronnego w km 2+925 – 2+990 i 3+200 – 3+560, i prawostronnego w km 2+846 – 2+925) - 0,5 km (2018 rok)	340 841,92 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Trzetrzewina – Podrzecze w m. Podrzecze - 1,044 km (2017 rok)	680 000,00 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Trzetrzewina – Podrzecze w m. Podrzecze -0,07 km (2017 rok)	41 759,15 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Stadła – Długoleka – Świerkla – Przyszowa w m. Długoleka – Świerkla (w km 6+579 – 6+682) - 0,10 km (2017 rok)	45 126,28 zł
Przebudowa drogi powiatowej Stadła – Długoleka – Świerkla – Przyszowa w km 4+650 – 5+400 - 0,75 km (2017 rok)	633 402,77 zł
Remont drogi powiatowej Stadła – Długoleka Świerkla – Przyszowa w km 3+720 – 4+610 - 0,89 km (2018 rok)	895 882,12 zł
Przebudowa drogi powiatowej nr 1545K Podegrodzie - Mokra Wieś - Jastrzebie polegająca na budowie chodnika w m. Mokra Wieś w km 4+484,20 - 5+035,00 - 0,55 km (2018 rok)	493 590,73 zł
Odbudowa drogi powiatowej nr 1531 K Rytro – Sucha Struga – Głębokie w km 1+695- 2+060 - 0,37 km (2018 rok)	1 770 875,28 zł
Budowa chodnika w ciągu drogi powiatowej Stary Sącz – Przysietnica – Barcice w km 9+500 – 9+885 wraz z kanalizacją deszczową - 0,39 km (2018 rok)	396 511,17 zł

Powiatowy Zarząd Dróg	Razem lata 2017 - 2018 - 61,014 km	Całkowity poniesiony koszt 42 914 728,48 zł. Środki Budżetu Powiatu Nowosądeckiego przy wsparciu finansowym poszczególnych gmin
------------------------------	---	--

Tabela 5 Przeprowadzone w latach 2017-2018 inwestycje na drogach powiatowych (źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PZD)

- Modernizacja dróg krajowych i dróg wojewódzkich

Jednostka realizująca	Podjęte działania	Poniesione koszty
Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Krakowie	Przebudowa drogi krajowej 87 na odcinku Stary Sącz-Piwniczna-Zdrój - 10,6 km (rok 2018)	38 500 000,00 zł
	Remont drogi krajowej 28 - 1,3 km (rok 2018)	1 851 000,00 zł
	Remont drogi krajowej 75 - 12,1 km (rok 2017 - 8,5 km; rok 2018 - 3,6 km)	9 828 400,00 zł
Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie	Modernizacja odcinków dróg wojewódzkich - DW 971: etap III: Modernizacja odcinka Powroźnik-Wierchomla - rok 2018 - 0,84 km	1 170 404,52 zł
	Rewitalizacja nawierzchni w ciągach dróg wojewódzkich - DW 971 Powroźnik- Muszyna odc. 030 km 0+900 - odc. 030 km 1+800 - rok 2018 - 0,9 km	1 296 892,73 zł
	Rewitalizacja nawierzchni w ciągu dróg wojewódzkich - DW 981 odc. Biała Niżna - Krzyżówka - rok 2018 - 2,962 km	3 199 591,73 km
	Rozbudowa DW 981 na odc. 100 km 3+720 - 4+200 w m. Kąclowa wraz z niezbędną infrastrukturą (tj. budową mostu ramowego - odc. 100 w km 3+784,22, budową mostu łukowego - odc. 100 w km 3+916,52, budową i przebudową rowów przydrożnych, przepustów, kanalizacji deszczowej i umocnień potoków bez nazwy) w zamian za stabilizację osuwiska wraz z odbudową DW 981, odc. 100 km 3+880 - 4+010 w m. Kąclowa - lata 2016/2017 - 0,48 km	14 748 872,02 zł
	Zabezpieczenie osuwiska wraz z odbudową DW nr 975 w m. Sienna (Zbyszyce), odc. 290 w km 2+034-2+117 - rok 2017 - 0,083 km	2 753 501,79 zł
	Modernizacja odcinków dróg wojewódzkich - DW 971: etap II: Modernizacja odcinka Powroźnik-Wierchomla - rok 2017 - 3,7 km	5 596 980,19 zł
GDDKiA/ ZDW	Razem lata 2017-2018 - 32,965 km	78 945 642,98 zł

Tabela 6 Inwestycje na drogach krajowych i wojewódzkich przeprowadzone w latach 2017-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GDDKiA oraz ZDW w Krakowie)

W rezultacie przeprowadzonych inwestycji drogowych, niewątpliwie poprawie uległy warunki komunikacyjne oraz bezpieczeństwo na drogach, podwyższył się standard życia mieszkańców i osób, które odwiedzają powiat w celach turystycznych. Ich efektem jest znaczna poprawa powiązań komunikacyjnych terenów o charakterze mieszkalnym i usługowym z głównymi ciągami komunikacyjnymi.

2. Realizacja działań w ramach Programu ochrony powietrza dla strefy małopolskiej:

W okresie sprawozdawczym na terenie powiatu nowosądeckiego zrealizowano m.in. przedsięwzięcia mające na celu ochronę powietrza, które zestawiono w poniższej tabeli, w oparciu o dane pozyskane ze starostwa powiatowego oraz gmin wchodzących w skład powiatu.

- Prowadzenie działań ograniczających emisję z obiektów użyteczności publicznej lub innych budynków komunalnych należących do gminy poprzez termomodernizację oraz modernizację kotłowni

Jednostka realizująca	Podjęte działania	Poniesione koszty
Gmina Grybów	Ocieplenie budynku remizy OSP Krużłowa Niżna - rok 2017	100 006,76 zł
	Wymiana okien w remizie OSP Gródek - rok 2018	24 000,00 zł
Gmina Grybów	Razem lata 2017- 2018	124 006,76 zł
Gmina Stary Sącz	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Barcicach - I segment (rok 2018) - docieplenie ścian budynku, stropu, stolarka okienna i drzwiowa, modernizacja kotłowni z wymianą pieca na nowoczesny zespół grzewczy	1 031 169,53 zł (dofinansowanie z funduszy UE 528 778,24 zł reszta - budżet Gminy Stary Sącz)
Gmina Podegrodzie	Termomodernizacja Zespołu Szkół Podstawowej i Gimnazjum w Podegrodziu - docieplenie fundamentów, piwnic, ścian elewacji całego budynku, stropu - rok 2017	1 259 540,72 zł (439 683,58 zł - dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, 819 857,14 zł - budżet Gminy)
	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Brzeznej Litaczu - docieplenie fundamentów, piwnic, stropu, modernizacja instalacji c. o. wod-kan i kotłowni oraz zmiana konstrukcji dachu - rok 2017	830 025,64 zł (247 465,83 zł - dofinansowanie Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, 582 559,81 zł - wkład własny)
Gmina Podegrodzie	Razem lata 2017 - 2018	2 089 566,36 zł

Gmina Łącko	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Zagorzynie - ocieplenie ścian, stropu, wymiana stolarki, modernizacja systemu grzewczego - kotłowni olejowej - rok 2017	651 425,79 zł
	Modernizacja systemu grzewczego w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Łącku - wymiana instalacji c.o. oraz kotła c.o. z węglowego na olej opałowy - rok 2017	Fundusze unijne, budżet gminy
	Termomodernizacja Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Łącku - ocieplenie ścian, stropu, wymiana stolarki - rok 2018	1 320 636,35 zł
	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Kiczni - ocieplenie ścian, stropu, wymiana stolarki, modernizacja systemu grzewczego - wymiana instalacji c.o. z węglowego na paliwo stałe: pellet - rok 2018	Fundusze unijne, budżet gminy
Gmina Łącko	Razem lata 2018-2019	1 972 062,14 zł
Miasto Grybów	Termomodernizacja budynku Ośrodka Zdrowia w Grybowie - rok 2017 - ocieplenie ścian	778 356,23 zł WFOŚiGW NFOŚiGW Budżet Miasta
	Modernizacja kotłowni poprzez montaż gazowych pomp ciepła oraz montaż kolektorów słonecznych w dwóch budynkach Szkoły Podstawowej nr 1 w Grybowie - rok 2018	2 263 886,24 zł WFOŚiGW NFOŚiGW Budżet Miasta
Miasto Grybów	Razem lata 2017 - 2018	3 042 242,47 zł
Gmina Gródek nad Dunajcem	Docieplenie budynku Urzędu Gminy w Gródku nad Dunajcem - rok 2017 - modernizacja instalacji c.o. i c.u.w. polegająca na wymianie kotła na kocioł kondensacyjny gazowy, wymianie części istniejących grzejników, ocieplenie ścian zewnętrznych i stropu oraz wykonanie tynku silikonowego i żywicznego, modernizacja oświetlenia, montaż fotowoltaiki	639 311, 98 zł projekt realizowany w ramach MRP WM
Miasto i Gmina Piwniczna - Zdrój	Modernizacja energetyczna budynku Szkoły w Łomnicy-Zdroju - rok 2017	1 162 844,84 zł (746 266,83 zł dofinansowanie RPO WM 2014-2020)
Gmina Korzenna	Kompleksowe docieplenie ścian stropu Szkoły Podstawowej w Miłkowej oraz wymiana instalacji c.o. - rok 2017	386 907,63 zł (204 577,63 - środki z UE, 182 330,00 - środki własne)
	Kompleksowe docieplenie ścian stropu na poddaszu Szkoły Podstawowej w Jasiennej oraz wymiana instalacji c.o.- rok 2017	696 752,44 zł (237 154,96 zł - środki własne, 459 597,48 - środki z UE)
	Docieplenie ścian stropu, budowa kotłowni na paliwo stałe (pellet) w budynku użyteczności publicznej w Bukowcu - rok 2018	763 790,00 zł (215 290,00 zł - środki własne, 548 500,00 zł - środki z UE)
Gmina Korzenna	Razem lata 2017 - 2018	1 847 450,07 zł

<p>Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna</p>	<p>Termomodernizacja Przedszkola w Szczawniku, Szkoły Podstawowej w Jastrzębiku oraz świetlicy w Andrzejówce polegająca na ociepleniu budynków, wymianie źródeł ciepła oraz zamontowaniu instalacji solarnych w ww. budynkach - rok 2017</p>	<p>655 871,35 zł (393 326,50 zł - środki Unijne RPO WM, 262 544,85 zł - środki własne)</p>
<p>Gmina Chelmiec</p>	<p>W 2017 roku Gmina Chelmiec rozpoczęła inwestycje polegającą na przeprowadzeniu termomodernizacji 10 szkół oraz budynku OSP zlokalizowanego na terenie gminy. Projekt jest realizowany na lata 2017 do 2019 roku. Wartość całej inwestycji to 4 991 252,54 zł z czego środki pozyskane na przeprowadzenie termomodernizacji stanowiły 1 754 506,54 zł. Realizacja projektu bezpośrednio przełoży się na ograniczenie wysokiego zużycia energii w budynkach objętych termomodernizacją oraz poprawi ich efektywność aż o 62%, co będzie miało ścisły związek z obniżeniem kosztów ogrzewania budynków. Nastąpi też redukcja emisji CO2 i pyłów o 71%, co bezpośrednio przełoży się na poprawę jakości powietrza. W 2017 roku dokonano termomodernizacji na łączną kwotę: 2 099 606,33 zł.</p> <p>a) Szkoła Podstawowa w Świniarsku - docieplenie ścian, docieplenie stropu, docieplenie przyziemia, wymiana okien, wymiana okien, wymiana instalacji C.O. wraz z grzejnikami, montaż kolektorów słonecznych b) Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chelmcu - docieplenie ścian, docieplenie stropu c) Szkoła Podstawowa w Paszynie - docieplenie ścian, docieplenie stropu, docieplenie przyziemia, wymiana okien, wymiana drzwi, wymiana instalacji C.O. wraz z grzejnikami, montaż kolektorów słonecznych d) Szkoła Podstawowa w Klęczanach - docieplenie ścian, docieplenie stropu, docieplenie przyziemia, montaż nowej kotłowni na biomasę, montaż zaworów termostatycznych oraz regulacja hydrauliczna e) Szkoła Podstawowa w Rdziostowie - docieplenie ścian, docieplenie stropu, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, montaż nowej kotłowni na biomasę, montaż zaworów termostatycznych oraz regulacja hydrauliczna</p>	<p>a) 727 184,60 zł b) 75 030,00 zł c) 411 385,86 zł d) 489 374,71 zł e) 396 631,16 zł</p> <p>----- 2 099 606,33 zł</p>
	<p>W roku 2018 przeprowadzono termomodernizację następujących szkół:</p> <p>a) Zespół Szkół w Marcinkowicach (obecnie Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Marcinkowicach) wraz z przedszkolem obok szkoły - docieplenie przegród zewnętrznych (ściany, strop), wymiana źródeł ciepła na nowoczesne, wymiana przestarzałej instalacji elektrycznej, wymiana drzwi, liczniki ciepła, zastosowanie systemu fotowoltaicznego b) Zespół Szkół w Chomranicach (obecnie Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Chomranicach) - docieplenie przegród zewnętrznych (ściany, stropy), wymiana źródeł ciepła i c.w.u - gaz, zainstalowanie liczników ciepła i ciepłej wody, regulacja hydrauliczna instalacji c.o. c) Szkoła Podstawowa im. Gen. Józefa Gیزی w Wielogłowach - docieplenie ścian zewnętrznych, stropu, wymiana starych okien zewnętrznych i drzwi, wymiana źródeł ciepła, wymiana instalacji c.o., montaż kolektorów słonecznych. d) Szkoła Podstawowa w Januszowej - Docieplenie ścian zewnętrznych, ocieplenie ościeży okiennych i drzwiowych,</p>	<p>a) 177 123,02 zł 79 813,12 zł b) 483 940,07 zł c) 1 431 000,00 zł d) 443 000,00 zł e) 268 800,00 zł</p> <p>----- 2 883 676,21 zł</p> <p>Finansowanie w 41,99% pochodzi z środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego, pozostała część została sfinansowana z budżetu gminy</p>

	wymiana starych okien i drzwi na nowe, montaż licznika ciepła w istniejącej kotłowni gazowej. e) Szkoła Podstawowa w Niskowej - Docieplenie ścian zewnętrznych i stropu oraz ścian wewnętrznych, ocieplenie ościeży ościennych i drzwiowych, wymiana źródeł ciepła na kotłownię opalaną biomasą wraz z automatyką pogodową	Chelmiec
Gmina Chelmiec	Razem lata 2017-2018	4 983 282,54 zł
Gmina Łososina Dolna	Kontynuacja remontu przedszkola w Tęgoborzy - wymiana okien - rok 2017	51 000,00 zł
	Kompleksowy remont centralnego ogrzewania i wymiana pieca gazowego a także malowanie ścian i wykonanie daszków bocznych w budynku Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Tęgoborzy - rok 2017	53 000,00 zł
	Wymiana okien na poddaszu, rynien i rur spustowych w budynku Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Łososinie Dolnej - rok 2017	28 000,00 zł
	Wymiana pieca C. O. w budynku remizy OSP w Tabaszowej - demontaż starego kotła i montaż nowego wraz z zasobnikiem - rok 2017	9 000,00 zł
Gmina Łososina Dolna	Razem lata 2017-2018	141 000,00 zł
GMINY RAZEM		17 688 808,04 zł
* dane z Informatora Gminy Łososina Dolna		

Tabela 7 *Działania ograniczające emisję w budynkach użyteczności publicznej należących do gmin przeprowadzone w latach 2017-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji gmin)*

W celu poprawy jakości powietrza na terenie powiatu nowosądeckiego w latach objętych sprawozdawczością przeprowadzono działania w zakresie modernizacji kotłowni węglowych oraz termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. Działania takie miały miejsce w 11 gminach powiatu. Przeprowadzono również działania ograniczające emisję z 8 obiektów należących do powiatu, co przedstawia poniższa tabela:

- Prowadzenie działań ograniczających emisję z obiektów należących do powiatu poprzez termomodernizację czy wymianę źródeł ciepła

Jednostka realizująca	Podjęto działania	Poniesione koszty
	Wymiana stolarki okiennej - II piętro Budynku administracyjnego Starostwa Powiatowego ul. Kościuszki 3 - rok 2017	19 000,00 zł Budżet Powiatu
	Remont pokrycia dachu i kominów wraz z robotami towarzyszącymi w Budynku administracyjnym Starostwa Powiatowego ul. Kościuszki 3, Nowy Sącz - rok 2017	150 045,88 Budżet Powiatu
	Wymiana pieca CO wraz z instalacją CO i grzejnikami w Budynku administracyjnym Starostwa Powiatowego ul. Kościuszki 3 - rok 2018	124 200,00 Budżet Powiatu
	Malowanie i konserwacja stolarki okiennej - parter Budynku administracyjnego Starostwa Powiatowego - ul. Strzelecka 1,	1 443,92 zł Budżet Powiatu

Powiat nowosądecki	Nowy Sącz - rok 2018	
	<p>Realizacja projektu pn. "Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej Powiatu Nowosądeckiego"</p> <p>W roku 2018 przeprowadzono termomodernizację następujących budynków:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zespół Szkół Zawodowych w Grybowie, • Budynek AB Domu Pomocy Społecznej w Zbyszycach, • Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Starym Sączu, ul. Krakowska 1, • Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Starym Sączu, ul. Batorego 27, • Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Nawojowej, <p>W ramach projektu wykonano również modernizację kotłowni w budynkach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • AB Domu Pomocy Społecznej w Zbyszycach, • Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Starym Sączu, ul. Krakowska, • Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Starym Sączu, ul. Batorego 27, • Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Nawojowej 	<p>4 960 860,89 zł</p> <p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020</p>
	<p>Realizacja projektu pn. "Modernizacja obiektu dawnego internatu Zespołu Szkół Zawodowych w Grybowie na potrzeby Liceum Ogólnokształcącego im. Artura Grottgera"</p> <p>W ramach projektu w roku 2018 wykonano następujące prace związane z ograniczeniem emisji poprzez termomodernizację czy wymianę źródeł ciepła:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Termomodernizacja poddasza budynku Liceum Ogólnokształcącego, • wymiana kotłowni węglowej na gazową wraz z modernizacją instalacji w budynku Liceum Ogólnokształcącego w Grybowie 	<p>656 349,00 zł</p> <p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020</p>
Powiat Nowosądecki	Razem lata 2017-2018	5 911 899,69 zł

Tabela 8 *Działania ograniczające emisję w obiektach należących do powiatu przeprowadzone w latach 2017-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych ze Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu)*

- Wprowadzenie ograniczeń w użytkowaniu instalacji na paliwa stałe

W dniu 1 lipca 2017 roku weszła w życie przyjęta przez Sejmik Województwa Małopolskiego uchwała antysmogowa dla obszaru Małopolski. Zakazała ona eksploatacji nowych kotłów i kominków niespełniających wymagań ekoprojektu, stosowania mułów i flotokonzentratów węglowych oraz biomasy o wilgotności powyżej 20%.

Interpretując zapisy projektu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020, należy stwierdzić, że dla działań realizowanych w ramach priorytetów inwestycyjnych realizujących cele tematyczne ochrony klimatu podstawą wsparcia są dokumenty strategiczne miast, spełniające wymogi strategii niskoemisyjnych. Aby gminy mogły pozyskać dofinansowanie na działania m.in. w zakresie termomodernizacji budynków, transportu publicznego czy wdrażania OZE, muszą posiadać plan gospodarki niskoemisyjnej, który jest dokumentem strategicznym, wyznaczającym kierunki rozwoju gospodarki niskoemisyjnej dla poszczególnych gmin czy miast. PGN stanowi podstawę do ubiegania się o środki zewnętrzne z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

W ostatnich latach obserwuje się wzrost skali likwidacji kotłów grzewczych. Na podstawie danych uzyskanych z gmin - w 2017 roku na terenie powiatu nowosądeckiego zlikwidowano 135 kotłów na paliwa stałe, a w roku 2018 aż 1023 szt. Wśród wymian niskosprawnych urządzeń na paliwo stałe dominowały wymiany na ogrzewanie gazowe, pellet i nowe ekologiczne kotły na paliwo stałe (ekogroszek, biomasa).

Gmina	Piece wymienione w roku 2017	Poniesiony koszt i źródło finansowania	Piece wymienione w roku 2018	Poniesiony koszt i źródło finansowania
Gmina Grybów	2 szt. gazowe ekogroszek	28 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020/ Środki własne mieszkańców	163 szt. gazowe ekogroszek biomasa	2 282 000,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 Środki własne mieszkańców
Gmina Krynica-Zdrój	0 szt.	-	W roku 2018 Gmina Krynica-Zdrój realizowała równorzędne dwa programy: 1. "Ograniczenie niskiej emisji na terenie Gminy Krynica-Zdroju przez zastosowanie urządzeń grzewczych na biomasę i paliwo gazowe". Projekt docelowo zakładał wymianę: - 125 pieców na gaz - 1 na biomasę (pelet) 2. "Ograniczenie niskiej emisji na terenie Gminy Krynica-Zdroju przez zastosowanie urządzeń grzewczych na paliwo stałe". Projekt docelowo zakładał wymianę: - 84 pieców na paliwo stałe (ekogroszek) - 16 pieców na biomasę (pelet) W wyniku realizacji tych projektów w roku 2018 wymieniono 71 szt. pieców na nowoczesne kotły gazowe, pellet i ekogroszek.	672 000,00 zł - piece gazowe 144 000,00 zł - ekogroszek, pellet Środki własne 10% Dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 - 90%
Gmina Krynica-Zdrój Razem	-	-	71 szt.	816 000,00 zł
Miasto i Gmina Stary Sącz	8 szt.	86 347,04 zł (1 szt. pellet, 7 szt. gazowe) źródło finansowania - MRPO mieszkańcy	W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 -2020 Gmina pozyskała środki na realizację projektu pn: „Ograniczenie niskiej emisji poprzez wymianę kotłów węglowych na	789 707,14 zł źródło finansowania - MRPO mieszkańcy

			wysokosprawne i niskoemisyjne kotły gazowe i biomasowe". W roku 2018 wymienionych zostało 65 kotłów (7 szt. pellet, 58 szt. gazowe) i zmodernizowane zostały instalacje w budynkach mieszkalnych na kwotę 789707,14 zł. Całkowita liczba kotłów wysokoemisyjnych, planowana do wymiany do roku 2020 wyniesie 120	
Miasto i Gmina Stary Sącz Razem	8 szt.	86 347,04 zł	65 szt.	789 707,14 zł
Gmina Podegrodzie	64 szt.	brak danych koszt ponieśli mieszkańcy	51 szt. (w tym 11 szt. pieców węglowych wymieniono na nowe ekologiczne z Programu RPO 4.4.3 Ograniczenie niskiej emisji	1477,29 - nadzór inwestorski w zakresie ograniczenia niskiej emisji w indywidualnych gospodarstwach domowych - środki pochodziły z WFOŚiGW 93 125,93 zł wymiana 11 pieców węglowych na nowe ekologiczne (ekogroszek, biomasa) - Środki z programu RPO Województwa Małopolskiego - 4.4.3 Ograniczenie niskiej emisji
Gmina Podegrodzie Razem	64 szt.	-	51 szt.	94 603,22 zł (11 pieców)
Gmina Łącko	0 szt.	-	57 szt. pellet ekogroszek	1 200 466,46 zł Fundusze unijne, budżet własny mieszkańców
Gmina Łabowa	b.d.	-	b.d	-
Gmina Rytró	b.d.	-	W dniu 27.09.2018 r. w siedzibie Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie została podpisana umowa z Gminą Rytró o dofinansowanie zadania pn. „Program Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie Gminy Rytró” w ramach „Programu Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie województwa małopolskiego” edycja 2018. W ramach inwestycji zlikwidowanych zostanie 26 sztuk nieekologicznych węglowych źródeł ciepła na nowoczesne kotły węglowe oraz na biomasę. W roku 2018 wymieniono 24 szt.	Koszt kwalifikowany zadania – 377.390,00 zł , w tym dofinansowane ze środków Wojewódzkiego Funduszu w Krakowie w postaci dotacji wynosi 112.500,00 zł

Raport z realizacji "Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Nowosądeckiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024 – za okres 2017-2018"

Miasto Grybów	3 szt.	42 000,00 zł - RPO Piecze węglowe wymieniono na kotły gazowe	W ramach realizacji "Programu Ograniczenia Niskiej Emisji" dofinansowanego ze środków WFOŚiGW 18 pieców węglowych zastąpiono kotłami gazowymi spełniającymi wymagania ekoprojektu	Koszt kwalifikowany zadania: 219 600,82 zł (54 900,21 zł wkład miasta, 109 800,41 zł dofinansowanie WFOŚiGW)
			W ramach projektu "Modernizacja systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych na terenie Miasta Grybowa poprzez zastosowanie efektywniejszego źródła ciepła - paliwa stałe" zlikwidowano 12 szt. nieekologicznych pieców na węgiel i zamontowano 12 szt. ekologicznych kotłów opalanych paliwem stałym spełniającym wymagania ekoprojektu.	101 550,00 zł (środki RPO) Projekt zostanie zakończony w sierpniu 2019 r.
			W ramach projektu "Modernizacja systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych na terenie Miasta Grybowa poprzez zastosowanie efektywniejszego źródła ciepła - paliwa gazowe" w roku 2018 zlikwidowano 13 szt. nieekologicznych pieców na węgiel i zamontowano 13 szt. ekologicznych kotłów gazowych	Zadanie zrealizowano w całości w roku 2018. Całkowity koszt 181 980,00 zł (środki RPO)
Miasto Grybów Razem	3 szt.	42 000,00 zł	43 szt.	503 130,82 zł
Gmina Gródek nad Dunajcem	0 szt.	-	W ramach realizacji zadania ze środków RPO WM: "Wymiana źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych na źródła ciepła o znacznie lepszych parametrach wykorzystujące paliwa stałe" wymieniono w roku 2018 - 10 kotłów.	354 012,22 zł środki z UE - poddz. 4.4.2 (w tym 6310,18 zł Budżet Gminy) - piec gazowe 93 915,37 zł - środki UE poddz. 4.4.3 (w tym 2966,15 zł Budżet Gminy)
			W ramach realizacji zadania ze środków RPO WM: "Wymiana źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych ze spalających paliwa stałe na spalające biomasę lub wykorzystujące paliwa gazowe" w roku 2018 wykonano wymianę 28 kotłów, z tym że rozliczenie wymiany 3 kotłów nastąpi w roku 2019.	
Gmina Gródek nad Dunajcem Razem	-	-	38 szt.	447927,59

Gmina Piwniczna-Zdrój	0 szt.	-	Na koniec 2018 roku Gmina Piwniczna -Zdrój była w trakcie realizacji projektu "Wymiana źródeł ciepła w gospodarstwach domowych na terenie Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój celem obniżenia niskiej emisji" . Projekt realizowany w ramach RPO WM na lata 2014-2020. Projekt zakłada wymianę 80 szt. niskosprawnych urządzeń grzewczych na kotły posiadające 5 klasę i certyfikat ecodesign. Na koniec 2018 roku realizowano wymianę 57 sztuk kotłów.	Całkowity koszt realizacji zadania 486 700,00 zł - 100% dofinansowanie RPO WM.
Gmina Kamionka Wielka	9 szt.	W roku 2017 nie poniesiono kosztów. Zadanie sfinansowano w roku 2018	Modernizacja źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych na terenie gminy. W ramach działania zmodernizowano 62 kotłownie na terenie gminy. W ten sposób wyeliminowano wysokoemisyjne kotły węglowe zastępując je nowoczesnymi niskoemisyjnymi zasilanymi gazem ziemnym oraz pelletem drzewnym.	Całkowity koszt realizacji zadania w 2018 r. + wymiana 9 szt. z roku 2017 r. – 836.322,00 zł przy udziale środków z RPO WM 2014-2020
Gmina Nawojowa	9 szt.	122 250,00 zł - RPO WM (3 kotły na pellet, 6 kotłów na gaz)	Gmina Nawojowa systematycznie i sukcesywnie realizuje działania ujęte w PGN. W roku 2018 realizowano następujące projekty: 1. "Program poprawy jakości powietrza w Gminie Nawojowa związany ze zmianą systemu ogrzewania na proekologiczne w budynkach mieszkalnych w ramach Programu Ograniczenia Niskiej Emisji w roku 2018 " ze środków WFOŚiGW. W ramach realizacji tego projektu wymieniono 20 szt. nieekologicznych pieców na nowe kotły węglowe spełniające wymagania ecodesign. 2. "Realizacja niskiej emisji na terenie Gminy Nawojowa poprzez dofinansowanie wymiany źródeł ciepła na gazowe i biomasowe w budownictwie mieszkaniowym". W roku 2018 w ramach zadania wymieniono 52 kotły z czego 19 kotłów na biomasę i 33 na gaz. Łączna kwota dotacji wyniosła 688 030 zł i w całości pochodziła z RPO WM.	688 030,00 zł - RPO WM 86 025,00 zł - WFOŚiGW 68 820,00 zł - Budżet Gminy

Gmina Nawojowa Razem	9 szt.	122 250,00 zł	72 szt.	842 875,00 zł
Gmina Korzenna	0 szt.	-	<p>W ramach PGN realizowano następujące działania:</p> <p>1. "Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła na ekologiczne piece na paliwa stałe - 4 szt. (2szt. - pellet, 2 szt. ekogroszek)</p> <p>2. "Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła na ekologiczne piece na paliwa gazowe" - 23 szt.</p> <p>Razem wymieniono 27 szt.</p>	<p>1. 36 000,00 zł</p> <p>2. 305 945,23 zł</p> <p>Środki UE i środki własne gminy</p> <hr/> <p>341 945,23 zł</p>
Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna	17 szt.	61 863,56 zł Budżet Gminy + środki własne mieszkańców. Piece węglowe wymieniono na kotły gazowe oraz kotły na paliwo stałe V klasy ecodesign - ekogroszek	<p>Gmina Muszyna w roku 2018 realizowała 2 projekty:</p> <p>1. "Obniżenie poziomu niskiej emisji na terenie gminy Muszyna poprzez wymianę źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych na źródła wykorzystujące paliwa stałe. Wartość całkowita zadania to 854 187,76 zł.</p> <p>2. "Obniżenie poziomu niskiej emisji na terenie gminy Muszyna poprzez wymianę źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych na źródła wykorzystujące paliwa gazowe". Wartość całkowita zadania 511 941,16 zł.</p> <p>Oba projekty są realizowane ze środków RPO WM na lata 2014-2020. W roku 2018 wymieniono 100 szt. pieców węglowych. Kotły węglowe zastąpiono kotłami gazowymi oraz kotłami na paliwo stałe V klasy ecodesign - ekogroszek</p>	799 168,58 zł - Środki Unijne RPO 76 000,00 środki własne mieszkańców
Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna Razem	17 szt.	61 863,56 zł	100 szt.	875 168,58 zł
Gmina Łososina Dolna	-	Mieszkańcy sukcesywnie dokonują wymian na piece gazowe, pellet lub ekogroszek. Brak informacji dot. poniesionych	<p>Gmina Łososina Dolna złożyła wniosek o dofinansowanie zadania "Ograniczenie niskiej emisji w Gminie Łososina Dolna poprzez wymianę kotłów na nowoczesne kotły gazowe i biomasowe"</p> <p>Pomimo zakwalifikowania złożonego wniosku przez gminę o dofinansowanie 155</p>	<p>Mieszkańcy sukcesywnie dokonują wymian na piece gazowe, pellet lub ekogroszek.</p> <p>Brak informacji dot. poniesionych kosztów, gdyż są to środki własne mieszkańców.</p>

		kosztów, gdyż są to środki własne mieszkańców	wymian pieców węglowych na gazowe oraz pellet nie uzyskano dofinansowania (lista rezerwowa)	
Gmina Chelmec	W ramach zadania "Poprawa jakości powietrza w subregionie sądeckim przez dofinansowanie do wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych ogrzewanych paliwem stałym na terenie Gminy Chelmec" wymieniono 8 niskosprawnych kotłów węglowych na 1 kocioł spełniający wymagania ekoprojektu na biomasę oraz 7 kotłów spełniających wymagania ekoprojektu na ekogroszek	93 360,00 zł RPO WM	W ramach zadania "Poprawa jakości powietrza w subregionie sądeckim przez dofinansowanie do wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych ogrzewanych paliwem stałym na terenie Gminy Chelmec" planowana jest wymiana 113 nisko sprawnych tzw. "kopciuchów" na kotły spełniające wymagania ekoprojektu na paliwa stałe (ekogroszek). W roku 2018 wymieniono 62 szt. niskosprawnych kotłów węglowych na 10 kotłów spełniających wymagania ekoprojektu na biomasę oraz 52 kotłów na ekogroszek	Łączna kwota dofinansowania projektu na lata 2017 - 2019 wynosi 1 04 520,50 zł. W 2018 roku na dofinansowanie wydano: 549 969,75 zł RPO WM
	W ramach projektu "Poprawa jakości powietrza w subregionie sądeckim poprzez dofinansowanie do wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych ogrzewanych paliwem gazowym na terenie Gminy Chelmec" wymieniono 15 niskosprawnych kotłów węglowych na 5 kotłów spełniających wymagania ekoprojektu na biomasę oraz 10 kotłów gazowych kondensacyjnych	132 682,88 RPO WM	W ramach projektu "Poprawa jakości powietrza w subregionie sądeckim poprzez dofinansowanie do wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych ogrzewanych paliwem gazowym na terenie Gminy Chelmec" planowana jest wymiana starych kotłów węglowych na 73 nowoczesne gazowe kotły kondensacyjne lub na biomasę lub odnawialne źródła energii. W ramach tego projektu w roku 2018 wymieniono 50 niskosprawnych kotłów węglowych na 10 kotłów spełniających wymagania ekoprojektu na biomasę oraz 40 kotłów gazowych.	Łączna kwota dofinansowania projektu na lata 2017 - 2019 wynosi 1 076 567,00 zł. W 2018 roku na dofinansowanie wydano: 754 329,54 zł - RPO WM
			W 2018 r. w ramach programu pn. „Dofinansowanie do modernizacji kotłowni dla właścicieli budynków mieszkalnych z terenu Gminy Chelmec w ramach "Programu Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie województwa małopolskiego w 2018 roku" wymieniono 81 starych kotłów węglowych na 78 nowoczesnych kotłów gazowych kondensacyjne. Cały	Poniesiony koszt: 785 976,38 zł Dofinansowane ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

			projekt zakłada likwidację 84 kotłowni opalanych paliwem stałym.	
Gmina Chelmiec Razem	23 szt.	226 042,88 zł	193 szt.	2 090 275,67 zł
Razem Powiat	135 szt.	566 503,48 zł	1023 szt.	11 984 511,71 zł

Tabela 9 *Przedsięwzięcia przeprowadzone w latach 2017-2018, mające na celu ograniczenie niskiej emisji (źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji gmin)*

Podjęte w latach 2017-2018 w powiecie nowosądeckim działania skupiające się na wymianie niskosprawnych, starych urządzeń, mimo iż nie były prowadzone w skali dającej szansę na uzyskanie efektu znacznej poprawy jakości powietrza, niewątpliwie były inwestycjami dążącymi do zwiększenia efektywności energetycznej i tym samym do poprawy jakości powietrza.

Ponadto Gminy: Chelmiec, Kamionka Wielka, Nawojowa, Stary Sącz i Miasto Nowy Sącz były i nadal są partnerami projektu LIFE pod nazwą "Wdrażanie Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego - Małopolska w zdrowej atmosferze". Projekt LIFE koordynowany jest przez Województwo Małopolskie, a jego celem jest przyspieszenie wdrażania działań służących poprawie jakości powietrza, które zostały zaplanowane w ramach Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego. Jednym z działań projektu jest zatrudnienie ekodoradcy, który odpowiada za prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych wśród mieszkańców, wyjaśnienie źródeł i skutków zanieczyszczenia powietrza oraz możliwości podjęcia działań w celu ochrony powietrza przez mieszkańców.

Sieć ciepłownicza powiatu nowosądeckiego jest bardzo słabo rozwinięta. Według danych GUS w roku 2017 długość sieci ciepłej przesyłowej i rozdzielczej w powiecie nowosądeckim osiągnęła jedynie 2,6 km. Głównym źródłem ogrzewania budynków na terenie powiatu nowosądeckiego są nadal piece węglowe, kaflowe lub kotły domowe, charakteryzujące się niską sprawnością, a tym samym stanowiące źródło znacznej emisji zanieczyszczeń do powietrza.

W zakresie sieci gazowniczej teren powiatu nowosądeckiego posiada rezerwy tak po stronie wysokiego jak i niskiego ciśnienia. W większości gminy powiatu są całkowicie zgazyfikowane. Niedoinwestowanie w tym zakresie występuje jedynie w gminach: Podegrodzie, Ryto i Piwniczna-Zdrój, co skutkuje brakiem rozwiniętej sieci gazowej. Przedstawia to poniższa tabela:

Lp.	Gmina	Odbiorcy gazu [gosp.]		Długość czynnej sieci gazowej ogółem [km]		Ludność korzystająca z sieci gazowej [szt.]	
		2017 rok	2018 rok	2017 rok	2018 rok	2017 rok	2018 rok
1.	Gmina Grybów	3869	3978	316,9	318,29	17836	18458
2.	Gmina Krynica-Zdrój	5357	5408	155,23	156,3	14271	14385
3.	Miasto i Gmina Stary Sącz	3912	4002	158,39	163,06	14530	14906
4.	Gmina Podegrodzie	0	0	0	0	9	0
5.	Gmina Łącko	6	4	0,04	0,23	48	48
6.	Gmina Łabowa	663	688	67,61	67,9	3076	3199

7.	Gmina Rytko	0	0	0	0,05	0	0
8.	Miasto Grybów	1369	1384	54,98	54,98	4498	4504
9.	Gmina Gródek nad Dunajcem	1497	1538	166,32	167,56	5225	5368
10.	Gmina Piwniczna-Zdrój	0	0	0	0	18	0
11.	Gmina Kamionka Wielka	1556	1621	101,44	102,82	7047	7278
12.	Gmina Nawojowa	237	290	16,65	21,02	1071	1320
13.	Gmina Korzenna	1792	1851	223,47	223,69	8835	9162
14.	Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	2025	2046	66,94	67,6	6827	6855
15.	Gmina Łososina Dolna	1618	1680	193,84	194,99	7491	7812
16.	Gmina Chelmec	2984	3064	190,2	191,22	12652	13053
	Razem	26885	27554	1712,01	1729,71	103434	106348

Tabela 10 Charakterystyka sieci gazowej na terenie powiatu nowosądeckiego (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że długość sieci gazowej na terenie powiatu nowosądeckiego systematycznie wzrasta, a najlepiej rozwinięta jest na terenie gminy Grybów, Korzenna i Łososina Dolna. Na koniec 2018 roku długość sieci gazowej w powiecie nowosądeckim wynosiła ogółem 1729,66 km (z czego sieć przesyłowa stanowiła 68,828 km, a sieć rozdzielcza 1660,837 km). W porównaniu do roku 2010 nastąpił wzrost o 211,086 km. W ostatnich latach zauważa się bardziej dynamiczny przyrost długości sieci gazowej, w porównaniu do przyrostu odbiorców gazu. W latach 2010 - 2018 odbiorców gazu było o 11,67% więcej, a długość sieci gazowej powiatu zwiększyła się o 13,9%.

- Rozwój komunikacji rowerowej

Rozwój infrastruktury rowerowej stanowi jeden z elementów wpływających na zmniejszenie uciążliwości hałasowej, przyczyniając się tym samym do poprawy klimatu akustycznego. W latach 2017-2018 na terenie powiatu nowosądeckiego przybito 50,94 km ścieżek rowerowych. Łączne nakłady finansowe na rozwój komunikacji rowerowej wyniosły 18 086 379,40 zł, co przedstawia poniższa tabela:

Gmina	Długość ścieżek wybudowanych		Poniesiony koszt za lata 2017-2018 [zł]	Źródło finansowania
	2017 rok	2018 rok		
Gmina Krynica-Zdrój	-	5,57 km - trasa rowerowa VeloKrynica	5 329 981,52 zł	Budżet Gminy + dofinansowanie z Urzędu Marszałkowskiego - Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości 3 291 263,58 zł
Miasto i Gmina Stary Sącz	-	8,32 km - Stary Sącz 1,95 km - Stary Sącz		

		(VeloDunajec) 3,43 km - Stary Sącz (EuroVelo 11) 0,24 km - Gołkowce Dolne (VeloDunajec) 0,71 km - Barcice (EuroVelo 11)	3 344 931,1 zł	Budżet państwa MRPO, Budżet Gminy
Gmina Łącko	3,35 km VeloDunajec	2,67 km VeloDunajec	5 100 082,05 zł	Fundusze unijne, Budżet Gminy
Gmina Rytro	-	19 km Aqua Velo (Rytro- Rozтока Ryterska-Obidza)	W latach 2017-2018 nie poniesiono żadnych kosztów budowy ścieżek rowerowych. Koszt zostanie poniesiony w 2019 r.	
Gmina Piwniczna-Zdrój	2,08 km (oddano w 2018r.)		236 916,57 zł Interreg PLSK + budżet gminy	
Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	1,72 km (Powroźnik Muszyna)	1,9 km	Rok 2017 - 1 818 382,55 zł środki z Programu Interreg PLSK + środki własne gminy Rok 2018 - 2 256 085,61 zł Środki Unijne RPO WM 2014-2020 + środki własne gminy + środki z Programu Interreg PLSK	
Razem	5,07 km	45,87 km	18 086 379,40 zł	-

Tabela 11 Długość wybudowanych ścieżek rowerowych w poszczególnych gminach w latach 2017- 2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji gmin)

- Dbalność o jakość i czystość dróg powiatowych

Aby poruszanie po drogach powiatu nowosądeckiego było bezpieczne należy szybko i skutecznie minimalizować skutki zimy. Potrzebny jest do tego dobry sprzęt, a także nowoczesny system zarządzania i monitoringu. Za dbalność o jakość i czystość dróg powiatowych odpowiada Powiatowy Zarząd Dróg.

W sezonie zimowym 2017/2018 osiemnastu wykonawców dbało o odpowiedni stan nawierzchni dróg powiatowych powiatu nowosądeckiego, natomiast w sezonie zimowym 2018/2019 siedemnastu wykonawców. Zimowym utrzymaniem zostało objęte **480,95 km** dróg utrzymywanych w dwóch standardach:

- III standard - 48,33 km,
- IV standard - 432,62 km.

Utrzymanie dróg w III standardzie polegało na: odśnieżaniu jezdni na całej szerokości łącznie z pobocznymi o szerokości 1,0 m oraz posypywaniu jezdni na całej długości. Z kolei, utrzymanie dróg w IV standardzie polegało na odśnieżaniu jezdni na całej szerokości łącznie z pobocznymi na szerokości 0,75 m, a także posypywaniu jezdni na:

- skrzyżowaniu z drogami o nawierzchni ulepszonej,
- skrzyżowaniach z koleją,
- odcinkach dróg o pochyleniu podłużnym >4%,
- przystankach i zatokach autobusowych oraz w ich obrębie,
- łukach poziomych oznaczanych znakami,
- odcinkach dróg biegnących w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych,
- odcinkach dróg biegnących wzdłuż skarp o znacznym nachyleniu.

Dopuszczalne były przerwy w komunikacji 2 godzinne.

Łącznie na zimowe utrzymanie dróg powiatowych w roku 2017 wydatkowano kwotę **2 444 123,63 zł**, natomiast w roku 2018 - **3 898 020,21 zł**.

- Szczególny nadzór nad działalnością przemysłu w obszarach złej jakości powietrza

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 379) marszałek województwa, starosta oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta sprawują kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów.

Starosta Nowosądecki w roku 2017 przeprowadził 8 kontroli przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń, w zakładach zlokalizowanych na obszarach przekroczeń, wydanych w oparciu o ustawę - Prawo ochrony środowiska, natomiast w roku 2018 - 7 takich kontroli. Zadanie to jest realizowane corocznie, w ramach realizowanych zadań, zgodnie z zatwierdzonym planem kontroli. Źródło finansowania - budżet powiatu bez dodatkowych kosztów.

- Uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza

Spośród 16 gmin powiatu jedynie 3 gminy (tj. Stary Sącz, Muszyna i Łososina Dolna) w prowadzonych w latach 2017-2018 postępowaniach przetargowych uwzględniły problemy ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem poprzez odpowiednie przygotowanie specyfikacji zamówień publicznych tj.:

- 1) Gmina Stary Sącz - Warunkiem udziału w postępowaniu w postępowaniu przetargowym na odbiór i zagospodarowanie odpadów w roku 2017 było posiadanie pojazdów spełniających normy emisji spalin minimum EURO 5.
- 2) MiGU Muszyna w większości przeprowadzonych w latach 2017-2018 postępowaniach uwzględniała zapisy w dokumentacjach przetargowych, które stanowią integralną część specyfikacji istotnych warunków zamówienia.
- 3) Gmina Łososina-Dolna wprowadziła zapisy dot. stosowania odpowiednich materiałów, wykorzystania środków transportowych niezagrażających środowisku oraz sprzętania po wykonaniu zamówienia.

- Wzmocnienie kontroli na stacjach diagnostycznych pojazdów

Stacje kontroli pojazdów są ważnym elementem w systemie bezpieczeństwa ruchu drogowego. Zgodnie z ustawą - Prawo o ruchu drogowym starosta sprawuje nadzór nad stacjami kontroli pojazdów, przeprowadzając co najmniej raz w roku kontrolę w ramach wykonywanego nadzoru. Na terenie powiatu w latach 2017-2018 funkcjonowały 24 takie stacje, zgodnie z poniższym wykazem, w których corocznie przeprowadzono kontrole.

1. Spółdzielczy Zakład Produkcyjno-Usługowy w Grybowie z/s w Białej Niżnej, Biała Niżna 33-330 Grybów
2. Zakład Usługowy „ROB-MET” , Rożnów 28, 33-316 Rożnów
3. Mechanika Pojazdowa Jan Bednarek, Łęki 73 33-314 Łososina Dolna
4. Firma Handlowo-Usługowa „GRÓD” – Zofia Czop, Podegrodzie 302 33-386 Podegrodzie
5. MOTO SOWA Wojciech Sowa, Wielopole 140 33-311 Wielogłowy
6. Diagnostyka Samochodowa „AUTO-TEST” s.c. ul. Magazynowa 5 33-340 Stary Sącz
7. „KARMOT KIEĆ Spółka Jawna, ul. Kościuszki 30 33-330 Grybów
8. LITWIŃSKI Transport-Sprzęt-Budownictwo, Tęgoborze 160 33-312 Tęgoborze
9. HABART Auto-Diagnostyka Service Anna, Bartosz, Maciej Hajduga, Powroźnik 39 33-370 Muszyna
10. Zakład Usługowo-Handlowo-Produkcyjny, Eugeniusz Pawłowski, Łososina Dolna 314, 33-314 Łososina Dolna

11. „OWOPOL” Rusznarzyk i Koza Spółka Jawna, Łącko 710, 33-390 Łącko
12. Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Powroźnik 140, 33-370 Muszyna
13. Szewczyk FIRMA MOTORYZACYJNA Sławomir Szewczyk, Gołkowice Dolne 181, 33-388 Gołkowice Dolne
14. „Mo-BRUK” S. A. Łęki 115, 33-322 Korzenna
15. „ŁĄCKO COMPANY” s.c. ul. Zawodzie 2, 33-380 Krynica-Zdrój
16. Firma Handlowo-Usługowa „GRÓD” – Zofia Czop, 33-393 Marcinkowice 437
17. AUTO-TEST-GROMNIK s.c. Jan Bednarek, Kazimierz Bednarek, 33-335 Nawojowa 659
18. Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „AUTO-Complex” Sp. z o.o. Wielogłowy 188, 33-311 Wielogłowy
19. Szewczyk FIRMA MOTORYZACYJNA Sławomir Szewczyk , 33-336 Łabowa, Nowa Wieś 203
20. Firma Handlowo-Usługowa Artur Woźniak, 33-335 Kamionka Wielka, Mszalnica 317
21. AUTO JANO Jan Ogórek, 33-336 Łabowa Nowa Wieś 202 A
22. Edyta Sekuła Działalność Handlowo-Usługowa, 33-332 Florynka, Binczarowa 290
23. Dominik Filipowicz FIDO , 33-333 Ptaszkowa, Ptaszkowa 842
24. STANLAK Kompleksowe Naprawy Powypadkowe, Pomoc Drogowa 24H Stanisław Opoka, 33-300 Nowy Sącz, Librantowa 142

Przeprowadzone kontrole dotyczyły wyposażenia stacji w niezbędne urządzenia oraz prawidłowość wykonywania badań technicznych.

Wszystkie stacje posiadały aktualne poświadczenia Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego stwierdzające, że wyposażenie i warunki lokalowe stacji odpowiadają zakresowi przeprowadzanych badań technicznych.

Stacje kontroli pojazdów posiadają aktualne świadectwa legalizacji analizatora spalin samochodowych. Podczas przeprowadzania badań technicznych pojazdów wykonywane były pomiary emisji zanieczyszczeń gazowych i pomiary zadymienia spalin. Uzyskiwane wartości pomiarów w większości nie przekraczały obowiązujących norm, zaś w przypadkach przekroczenia, badane pojazdy nie były dopuszczone do ruchu.

3. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu

- Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej powiatu nowosądeckiego oraz wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Rosnące wraz z rozwojem cywilizacyjnym zapotrzebowanie na energię, przy wyczerpywaniu się jej tradycyjnych zasobów – głównie paliw kopalnych (węgiel, ropa naftowa, gaz ziemny) oraz towarzyszący ich zużyciu wzrost zanieczyszczenia środowiska naturalnego powodują zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Energia promieniowania słonecznego może być przetwarzana na ciepło lub na energię elektryczną poprzez zastosowanie m.in.: płaskich, turbowo-próżniowych i innego typu kolektorów słonecznych służących do podgrzewania ciepłej wody użytkowej czy też ogrzewania pomieszczeń.

Na podstawie ankiet uzyskanych z gmin inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii zostały zrealizowane w 8 gminach, głównie poprzez montaż kolektorów słonecznych. W roku 2018 łącznie

zrealizowano 886 inwestycji związanych z zainstalowaniem kolektorów słonecznych, a największy udział mieszkańców korzystających z kolektorów słonecznych odnotowano w Gminie Grybów. Zainteresowanie kolektorami słonecznymi, jednak w mniejszym stopniu, odnotowano także w gminach: Krynica-Zdrój, Podegrodzie, Kamionka Wielka, Nawojowa.

W roku 2017 Gminy: Krynica-Zdrój, Łabowa, Łącko, Muszyna, Nawojowa, Piwniczna-Zdrój, Podegrodzie i Ryto w partnerstwie ze Stowarzyszeniem "Perły Beskidu Sądeckiego" złożyły wniosek o dofinansowanie projektu w ramach RPO WM na lata 2014-2020. Projekt zakładał montaż kolektorów słonecznych, pomp ciepła i paneli fotowoltaicznych na budynkach gospodarstw indywidualnych z terenu gmin, jednak uzyskał ocenę negatywną. Również w roku 2017 sześć gmin (w tym 3 należące do powiatu tj: Korzenna, Łososina Dolna, Gródek nad Dunajcem) złożyło do Urzędu Marszałkowskiego poprzez Stowarzyszenie "Na Śliwkowym Szlaku" wniosek w ramach RPO w zakresie dofinansowania montażu ogniw fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych na obiektach osób fizycznych. Wniosek przeszedł pozytywnie wszystkie oceny, jednak ze względu na ograniczoną ilość środków finansowych został umieszczony na liście rezerwowej.

W latach 2017-2018 na terenie powiatu nieznacznie wzrosło zainteresowanie pompami ciepła wykorzystującymi ciepło pochodzące z wnętrza ziemi. W okresie tym zgłoszono łącznie 8 projektów robót geologicznych w celu wykorzystania ciepła ziemi.

Pompy ciepła, obok kolektorów słonecznych, są najbardziej przyjaznym dla środowiska sposobem dostarczenia energii, jednak ze względu na zbyt wysokie koszty wyjściowe ich instalacji nie są tak powszechne jak kolektory.

Dzięki wieloletnim pomiarom prędkości wiatru, wykonywanym przez IMiGW sporządzono mapę zasobów wiatru na terenie Polski. Rozkład prędkości wiatru mocno zależy od lokalnych warunków topograficznych. Biorąc pod uwagę możliwości wykorzystania energii wiatrowej, można stwierdzić iż są one niewielkie ze względu na położenie powiatu nowosądeckiego w niekorzystnej strefie wiatrowej.

Z kolei odmiennie kształtuje się energetyka wód rzecznych, która odznacza się dużym potencjałem.

IV. Zagrożenia hałasem

Wśród różnych czynników degradujących środowisko w ostatnich dziesięcioleciach w czasie dynamicznego rozwoju transportu dużą rolę odgrywa hałas. Ruch komunikacyjny, a w szczególności drogowy jest główną przyczyną degradacji klimatu akustycznego. Ciągły rozwój infrastruktury miast, znaczny wzrost liczby pojazdów poruszających się po drogach oraz niedostateczna modernizacja i rozbudowa węzłów komunikacyjnych, powodują nadmierne obciążenie centrów miast. Duże natężenie ruchu komunikacyjnego połączone ze złym stanem nawierzchni drogowych lub szynowych w sposób negatywny wpływa na komfort psychiczny osób przebywających w sąsiedztwie dróg i linii kolejowych – może powodować znaczną utratę zdrowia. W województwie małopolskim wpływ na klimat akustyczny ma przede wszystkim hałas komunikacyjny, który jest obecnie najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym rodzajem hałasu.

W latach 2017-2018 WIOŚ w Krakowie wykonał pomiary hałasu w ramach realizacji zadań "Programu Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Małopolskiego na lata 2016-2020". celem badań w programie wojewódzkim było określenie warunków panujących w bezpośrednim sąsiedztwie tras komunikacyjnych i uzyskanie informacji o uciążliwości akustycznej. Wyniki pomiarów porównywano z dopuszczalnymi poziomami hałasu w środowisku określonymi w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. (Dz. U. 2014 r., poz. 112 z późn. zm). Punkty pomiarowe lokalizowano na terenach objętych ochroną przed hałasem, tak by przeprowadzone pomiary pozwoliły na ustalenie miejsca o największym oddziaływaniu hałasu na ludzi w miejscu ich możliwego pobytu, ze źródeł, których pomiary dotyczą. W roku 2017 badania poziomu hałasu drogowego przeprowadzono w 15 punktach pomiarowych na terenie woj. małopolskiego (12 pkt - pomiary krótkookresowe, 3 pkt - pomiary długookresowe), w tym 1 punkt zlokalizowany był na terenie powiatu nowosądeckiego w m. Ryto. Z kolei w roku 2018 badania przeprowadzono w 13 punktach (11 pkt - pomiary krótkookresowe, 2 pkt - pomiary długookresowe),

a w powiecie zlokalizowany był 1 punkt w m. Tylicz. Przeprowadzono również pomiary hałasu kolejowego i lotniczego. W roku 2017 jeden punkt pomiarowy hałasu kolejowego zlokalizowany był na terenie powiatu w m. Żegiestów-Zdrój. Średnia wartość równoważnego poziomu dźwięku dla pory dnia tj. godz. 6.00-22.0 wyniosła **47,9 dB**, co stanowiło 73,69% wartości dopuszczalnej **65 dB**. Natomiast dla pory nocy tj. godz. 22.00-6.00 - **57,4 dB**, co stanowiło 102,5 % wartości dopuszczalnej **56,0 dB**. W roku 2018 na terenie powiatu nie zlokalizowano żadnego punktu pomiarowego hałasu kolejowego. Poniżej przedstawiono wartości poziomów pomiarów krótkookresowych hałasu drogowego uzyskane w punktach zlokalizowanych na terenie powiatu nowosądeckiego w 2017 i 2018 roku.

Miejscowość	Równorzędny poziom dźwięku A (LAeq) [dB]				Przekroczenia wartości dopuszczalnych [dB]	
	Pora dzienna		Pora nocna		Pora dzienna	Pora nocna
	Poziom dopuszczalny	Wielkość stwierdzona	Poziom dopuszczalny	Wielkość stwierdzona		
Rytko powiat nowosądecki DK 87 - 2017 rok	65	67	56	61,1	2	5,1
Tylicz - Mochnaczka Niżna powiat nowosądecki DK 75 - 2018 rok	65	63,9	56	56,6	0	0,6

Tabela 12 Zbiornicze zestawienie wyników pomiaru hałasu komunikacyjnego na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018 (źródło: Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w roku 2017 i 2018)

Przeprowadzone pomiary hałasu drogowego krótkookresowego wykazały w roku 2017 przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu zarówno w porze dziennej jak i nocnej. W roku 2018 zaobserwowano poprawę w tej kwestii, gdyż nieznaczne przekroczenie odnotowano jedynie w porze nocnej.

Przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu drogowego odnotowane zarówno w porze dnia jak i nocy związane są z wzrastającym natężeniem ruchu samochodowego (zwłaszcza pojazdów ciężkich), rodzaju i stanu nawierzchni dróg oraz ich przebiegu przez obszary zamieszkałe, prędkości strumienia pojazdów, rodzaju opon, płynności ruchu, rodzaju i szerokości drogi. Hałas generowany przez pojazdy samochodowe ma charakter ciągły i ze względu na systematyczny wzrost ich liczby obejmuje swoim zasięgiem coraz większy obszar.

1. Podniesienie komfortu życia mieszkańców powiatu poprzez eliminację zagrożeń hałasem

Zadania z zakresu ochrony przed hałasem pokrywają się częściowo z zadaniami zmierzającymi do poprawy jakości powietrza - dotyczy to poprawy drożności układu komunikacyjnego i poprawy jakości dróg i ulic zarówno gminnych, powiatowych, jak i wojewódzkich. Na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018 prowadzone były liczne prace zmierzające do poprawy infrastruktury drogowej, a co za tym idzie, zmniejszenie uciążliwości hałasowej. W tym przypadku niemożliwe jest jednak określenie, w jakim stopniu działania te przyczyniły się faktycznie do ograniczenia uciążliwości hałasu. Przyjmuje się, że wszystkie działania zmierzające do poprawy jakości nawierzchni dróg, zwiększenia płynności ruchu drogowego, usprawnienia połączeń komunikacyjnych oraz rozbudowa ciągów rowerowych przyczyniają się do obniżenia natężenia emitowanego hałasu komunikacyjnego. Działania realizowane w powyższym zakresie odnosiły się także do przeprowadzania kontroli w zakresie

uciążliwości hałasowej czy wykonywania badań pomiarów hałasu.

- Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej

W latach 2017-2018 na terenie powiatu nowosądeckiego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie Delegatura w Nowym Sączu przeprowadził kontrole planowe oraz pozaplanowe (interwencyjne) niżej wymienionych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w ramach ograniczenia uciążliwości akustycznej związanej z ponadnormatywną emisją hałasu:

	Rok 2017	Rok 2018
Kontrole planowe	<ul style="list-style-type: none"> Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe "Kali" Mieczysław Kaliciecki w Nawojowej, 	<ul style="list-style-type: none"> "MASSPOL" Spółka z o. o. Zubrzyk, Totalizator Sportowy Sp. z o. o. w Warszawie - Ośrodek Szkoleniowo - Wypoczynkowy "Sportowiec" w Krynicy-Zdroju, Kopalnia Surowców Skalnych Sp. z o. o. Kłęczany
Kontrole pozaplanowe (interwencyjne)	<ul style="list-style-type: none"> "CECHINI-DYSTRYBUCJA" Sp. z o. o. w Muszynie, Jan Migacz Zakład Budowlany MIGA - GIPS Długoleka Świerkla, F.P.H. "OSKAR" ANETA CEBULA, 33-340 Stary Sącz, Ul. Źródłana 22 "MASSPOL" Spółka z o. o. Zubrzyk 	<ul style="list-style-type: none"> Wytwórnia Mas Bitumicznych Stary Sącz - P.B.I. MACHNIK Sp. z o. o. Mochnaczka Wyżna, Firma Handlowo Usługowa Import-Eksport Ubojnia Gostwica Józef Obrzud, Artykuły Pamiątkarskie Wacław Zaremba Chelmiec, Usługi Transportowe Handlowe i Przerób Drewna Rafał Wiejacki Łomnica Zdrój

Tabela 13 Przeprowadzone kontrole emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej (źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z WIOŚ)

W trakcie przeprowadzonych kontroli wykonano kontrole pomiaru natężenia hałasu emitowanego do środowiska. Zarówno w roku 2017, jak i w 2018 przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu stwierdzono jedynie w Spółce "MASSPOL" Spółka z o.o. w Zubrzyku.

- Tworzenie zabezpieczeń przed oddziaływaniem hałasu komunikacyjnego poprzez wprowadzanie odpowiednich zapisów w SIWZ uwzględniające m.in. monitorowanie dźwiękoszczelnych okien, kładzenie cichej nawierzchni

Spośród 16 gmin powiatu jedynie Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna oraz Gmina Łososina Dolna w latach 2017-2018 realizowały to zadanie. Pozostałe gminy nie wprowadzały w SIWZ takich zapisów.

V. Pola elektromagnetyczne

1. Podniesienie komfortu życia mieszkańców powiatu poprzez eliminację zagrożeń promieniowaniem elektromagnetycznym

Na pojęcie pola elektromagnetycznego, zgodnie ze ustawą *Prawo ochrony środowiska*, składają się pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz, które tworzą zakres promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego. Pole elektromagnetyczne jest czynnikiem stale towarzyszącym człowiekowi. Jego naturalne źródła, pochodzenia ziemskiego i pozaziemskiego, istnieją na Ziemi od momentu jego powstania. Wzrost poziomów pól elektromagnetycznych wywołany jest przez rozwój przemysłu, w tym głównie przez rozwój telekomunikacji i rozpowszechnienie urządzeń emitujących niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring pól elektromagnetycznych realizowany jest w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 221 poz. 1645).

Monitoring pól elektromagnetycznych polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz, w 135 (po 45 na rok) punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na obszarze województwa, w miejscach dostępnych dla ludności usytuowanych:

- w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tysięcy;
- w pozostałych miastach;
- na terenach wiejskich.

Dla każdej z powyższych grup terenów wybiera się po 15 punktów, dla każdego roku kalendarzowego. Pomiary wykonuje się w odległości nie mniejszej niż 100 metrów od źródeł emitujących pola elektromagnetyczne.

W latach 2017-2018 przeprowadzono pomiary PEM dla powiatu nowosądeckiego w sumie w pięciu punktach. W żadnym z tych punktów nie zaobserwowano przekroczeń dopuszczalnej wartości składowej elektrycznej E_p określonej *Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów*.

Nazwa punktu pomiarowego	Data pomiaru	Wartość średnia [V/m]
Typ lokalizacji: Pozostałe miasta (tj. poniżej 50 tys. mieszkańców)		
Stary Sącz	25.09.2017 r.	0,1
Krynica-Zdrój	21.05.2018 r.	0,53
Typ lokalizacji: Tereny wiejskie		
Rytko	15.05.2017 r.	Poniżej dolnego progu oznaczalności sondy
Nawojowa	23.08.2018 r.	Poniżej dolnego progu oznaczalności sondy
Żegiestów	30.08.2018 r.	Poniżej dolnego progu oznaczalności sondy
Dopuszczalny poziom pól elektromagnetycznych wynosi 7 V/m		

Tabela 14 Lokalizacja punktów pomiarowych oraz wyniki badań poziomów pól elektromagnetycznych na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018 (źródło: WIOŚ w Krakowie, Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w 2017 i 2018 r.)

Ponadto z informacji uzyskanych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie, Delegatura w Nowym Sączu wynika, iż w latach 2017-2018 w oparciu o przesłane przez operatorów telefonii komórkowej wyniki pól elektromagnetycznych na terenie powiatu nowosądeckiego nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości promieniowania elektromagnetycznego.

- Uwzględnienie zapisów dotyczących ochrony przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

W rozpatrywanym okresie tylko część gmin powiatu uwzględniała zapisy z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym w mpzp, co przedstawia poniższa tabela:

Gmina	Zapisy dotyczące ochrony przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym uwzględnione w mpzp w latach 2017-2018
Grybów	<ul style="list-style-type: none">• Zakaz przekraczania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku przy wprowadzaniu emitorów promieniowania elektromagnetycznego• Spełnienie warunków ochrony środowiska dotyczących wyboru technologii i lokalizacji obiektów budowlanych infrastruktury telekomunikacyjnej
Stary Sącz	<ul style="list-style-type: none">• Wprowadzone są strefy ograniczające zabudowę od linii energetycznej 110 kV
Gródek nad Dunajcem	<ul style="list-style-type: none">• Zakaz przekraczania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku przy wprowadzaniu emitorów promieniowania elektromagnetycznego• Spełnienie warunków ochrony środowiska dotyczących wyboru technologii i lokalizacji obiektów budowlanych infrastruktury telekomunikacyjnej
Nawojowa	<ul style="list-style-type: none">• Dopuszcza się lokalizację inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej, przy zachowaniu zgodności inwestycji z przepisami odrębnymi, z tym że w terenach zabudowy mieszkaniowej dopuszcza się tylko lokalizację infrastruktury telekomunikacyjnej o nieznacznym oddziaływaniu

Tabela 15 *Zadania z zakresu ochrony przed promieniowaniem niejonizującym zrealizowane na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji gmin)*

VI. Gospodarowanie wodami

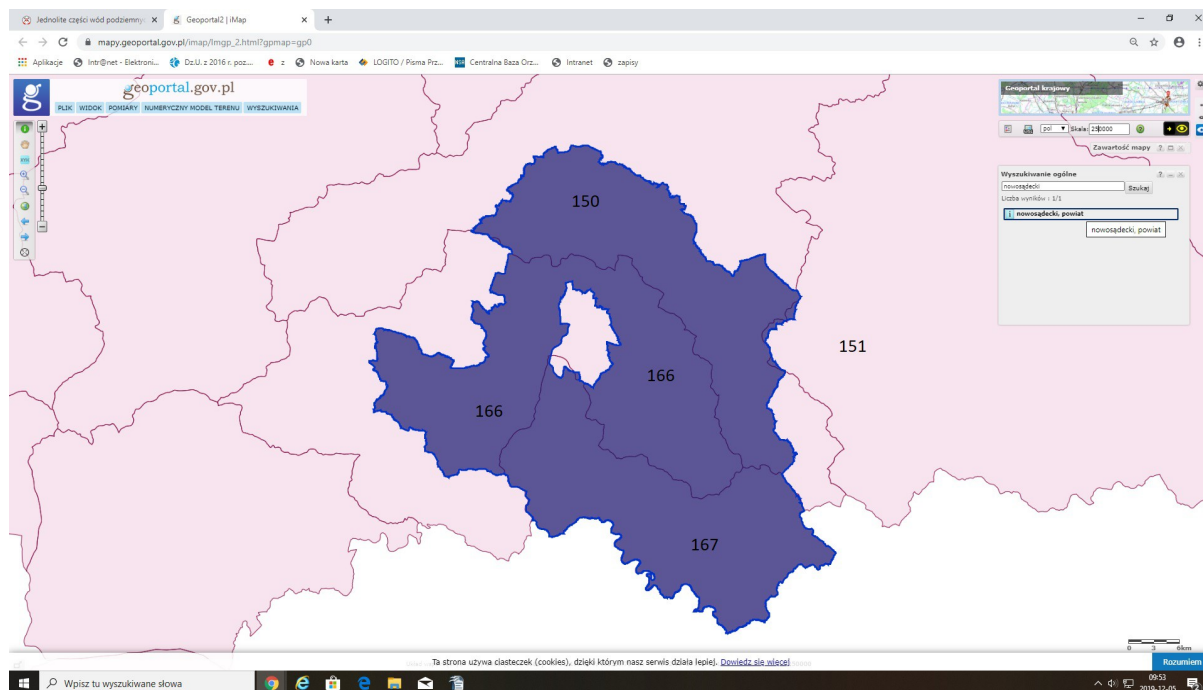
1. Zapobieganie zanieczyszczeniu słodkich wód powierzchniowych i podziemnych, ze szczególnym naciskiem na zapobieganie u źródeł

- Prowadzenie stałego monitoringu wód

Monitoring jakości wód jest jednym z podsystemów państwowego monitoringu środowiska prowadzonego przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Celem jego funkcjonowania jest, na podstawie art. 26 ustawy – Prawo ochrony środowiska, uzyskiwanie informacji i danych dotyczących jakości wód.

Obecnie przedmiotem badań monitoringowych jakości wód podziemnych są jednolite części wód podziemnych (JCWPd). Pojęcie to wprowadzone przez Ramową Dyrektywę Wodną, oznacza określoną objętość wód podziemnych w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

W latach 2009-2015 obowiązywał podział wód podziemnych na 161 JCWPd, natomiast od roku 2016 zweryfikowano przebieg JCWPd - nowa wersja podziału dzieli wody podziemne na terenie kraju na 172 części. Zgodnie z obowiązującym podziałem powiat nowosądecki położony jest w granicach jednolitych części wód podziemnych nr: 150, 166 i 167, a jedynie niewielki fragment na wschodniej granicy powiatu jest w granicach JCWPd nr 151, co przedstawia poniższy wycinek mapy. Wszystkie JCWPd należą do regionu wodnego Górnej Wisły.

Mapa 2 Wycinek mapy powiatu z naniesionymi Jednolitymi Częściami Wód Podziemnych (źródło: opracowanie własne)

W roku 2017 badania wód podziemnych na terenie województwa małopolskiego prowadzone były przez Państwową Służbę Hydrogeologiczną w ramach monitoringu operacyjnego oraz przez WIOŚ w Krakowie - Delegatura w Tarnowie. Sieć monitoringu tworzyło łącznie 27 punktów badawczych, w tym jeden punkt zlokalizowany był na terenie powiatu. Badania prowadzono łącznie w 9 JCWPd.

Ocenę jakości wód podziemnych w punktach pomiarowo-kontrolnych wykonano zgodnie z wymogami *Rozporządzenia Ministra Środowiska z 21.12.2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych*.

Punkt pomiarowy (S-22) zlokalizowany na terenie powiatu był punktem monitoringu regionalnego zlokalizowanym w m. Stary Sącz (JCWPd 167). Zgodnie z przyporządkowaną klasą jakości wód, wody w ww. punkcie zaliczono do III klasy (wody dobrej jakości).

Ogólnie w całym województwie małopolskim dominowały wody dobrej jakości (klasy I, II, III), natomiast wody słabej jakości (klasy IV i V) stwierdzono tylko w 4 pkt.

- Utrzymanie w należytym stanie technicznym koryt cieków naturalnych (w tym wykonanych urządzeń wodnych tj. budowle regulacyjne) i usuwanie szkód powodziowych w obrębie cieków wodnych

W roku 2017 zadania z zakresu utrzymania cieków na terenie powiatu nowosądeckiego realizowane były przez Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Inspektorat Rejonowy w Nowym Sączu, natomiast zadania inwestycyjne oraz zadania z zakresu szkód powodziowych nie były realizowane.

Z kolei w roku 2018 zadania z zakresu utrzymania cieków oraz usuwania szkód powodziowych na terenie powiatu realizowane były przez Państwowe Gospodarstwo Wodne - Wody Polskie, które od 1 stycznia 2018 roku stało się głównym podmiotem odpowiedzialnym za krajową gospodarkę wodną. Zadań inwestycyjnych również w 2018 roku na terenie powiatu nowosądeckiego nie prowadzono.

Nazwa zadania	Koszt zadania brutto [zł]	Źródło finansowania
Rok 2017		
Zadania utrzymaniowe		
Prace konserwacyjne na potoku Niskówka w m. Świniarsko, gm. Chelmiec w km 0+000-0+750	95853,90 zł	Budżet Państwa lub rezerwa celowa budżetu Państwa
Prace konserwacyjne na potoku Łąka w m. Podegrodzie, gm. Podegrodzie w km 0+200-1+300	6998,70 zł	Budżet Państwa lub rezerwa celowa budżetu Państwa
Prace konserwacyjne na potoku Grodkówka w km 1+010 – 1+020 – remont stopnia w msc. Biała Niżna, gm. Grybów	109954,09 zł	Budżet Państwa lub rezerwa celowa budżetu Państwa
Prace konserwacyjne na potoku Wilkonarka w km 0+080-0+200 oraz 0+400-0+620 w m. Sienna, gm. Gródek nad Dunajcem	99773,66 zł	Budżet Państwa lub rezerwa celowa budżetu Państwa
Prace konserwacyjne na potoku Bez nazwy w km 0+030 w miejscowości Bukowiec, gmina Korzenna, pow. nowosądecki, woj. małopolskie - rozbiórka tamy bobrowej	6549,75 zł	Budżet Państwa lub rezerwa celowa budżetu Państwa
Konserwacja potoku k/Betoniarni w km 0+280 - 0+880 w m. Mostki, gm. Stary Sącz, pow. nowosądecki	6789,60 zł	Budżet Państwa lub rezerwa celowa budżetu Państwa
Konserwacja potoku Lipniczanka w km 0+750 - 0+800 w m. Niecew, gm. Korzenna, pow. nowosądecki	6673,13 zł	Budżet Państwa lub rezerwa celowa budżetu Państwa
RAZEM	332 592,83 zł	Budżet Państwa lub rezerwa celowa budżetu Państwa
Rok 2018		
Usuwanie szkód powodziowych		
Rzeka Dunajec km 105+200-115+600 m. Stadła, Świniarsko, Stary Sącz, Nowy Sącz	3116002,05 zł	Budżet Państwa
Potok Targowisko km 0+250-0+400 m. Jelna gm. Gródek n/Dunajcem	49367,28 zł	Budżet Państwa
Potok Jelnianka km 2+500-2+800 m. Jelna gm. Gródek n/Dunajcem	43881,48 zł	Budżet Państwa

Potok Czarna Kamionka km 0+250-3+500 m. Królowa Górna gm. Kamionka Wielka	75349,80 zł	Budżet Państwa
Potok Polnianka km 0+750-0+800 0+830-0+860 m. Stróże gm. Grybów	85187,46 zł	Budżet Państwa
Zadania utrzymaniowe		
Koszenie skarp na potokach na terenie Gminy Łącko: Śliwowiec 0+300 - 1+300, Leszcz 0+100 - 2+000, Lichnia 0+300 - 2+000	5977,80 zł	Budżet Państwa
Koszenie skarp na potokach na terenie Gminy Chełmiec: Niskówka 0+700 - 3+000, Biczyczanica 1+000 - 4+000, Szymanowianka 0+000 - 2+200, Kraśnianka 0+000 - 4+500	33500,80 zł	Budżet Państwa
Koszenie skarp na potokach na terenie Gminy Podegrodzie: Gostwiczanka 0+000 - 0+900, 1+400 - 3+700, Barczynka 0+250 - 2+050, Łąka 0+150 - 1+350, Brzeźnianka 0+100 - 3+900	18653,76 zł	Budżet Państwa
Koszenie skarp na potokach w Nowym Sączu: Łubinka 0+600 - 3+600	23 760,00 zł	Budżet Państwa
Udrożnienie koryta k/Betoniarni w km 0+100 - 1+000 w m. Mostki gm. Stary Sącz	6199,20 zł	Budżet Państwa
Remont progu w km 0+137 potoku Królówka w m. Królowa Polska, gm. Kamionka W.	19704,60 zł	Budżet Państwa
Remont progu w km 0+020 potoku Naściszówka w m. Nowy Sącz	9264,98 zł	Budżet Państwa
Remont zabudowy w km 2+295 - 2+330 potoku Czaczowski, w m. Czaczów, gm. Łabowa	27429,00 zł	Budżet Państwa
Potok Muszynka w km 0+000 - 5+350 w m. Muszyna i m. Powroźnik, gm. Muszyna - udrożnienie potoku - odcinkowo	64747,20 zł	Budżet Państwa
Potok Szczawnik w km 0+000 - 6+000 w m. Muszyna, gm. Muszyna - udrożnienie potoku - odcinkowo	59024,63 zł	Budżet Państwa
Potok Wierchomla w km 0+000 - 5+000 w m. Wierchomla, gm. Piwniczna-Zdrój - udrożnienie koryta - odcinkowo	27741,42 zł	Budżet Państwa
RAZEM	3 665 791,46 zł	Budżet Państwa

Tabela 16 Zadania z zakresu utrzymania cieków oraz usuwania szkód powodziowych na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z MZMiUW)

VII. Gospodarka wodno-ściekowa

1. Zwiększenie poziomu skanalizowania i zwodociągowania powiatu

- Bieżąca modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej

W latach 2017-2018 największą poprawę zaobserwowano w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Zaopatrzenie w wodę mieszkańców powiatu nowosądeckiego bazuje głównie na lokalnych sieciach wodociągowych zasilanych zarówno z ujęć wód podziemnych, jak i ujęć wód powierzchniowych. Zasilanie z wód powierzchniowych ma miejsce w gminie Stary Sącz, w oparciu

o ujęcie na rzece Dunajec w Starym Sączu i ujęcie na potoku Jaworzynka, a także w przypadku miasta Grybów, gdzie funkcjonują ujęcia wód na Białej Tarnowskiej. Zaopatrzenie pozostałych gmin bazuje głównie na ujęciach wód podziemnych.

Według danych GUS zużycie jednostkowe wody w powiecie nowosądeckim wyniosło w Wysokie zużycie odnotowano także w gminie Krynica-Zdrój (17,2 m³) oraz w gminie Chełmiec (15,9 m³).

Za wymiennik stanu infrastruktury technicznej związanej z zaopatrzeniem w wodę można uznać długość sieci wodociągowej w gminach. Według stanu na dzień 31.XII.2018 r. łączna długość sieci wodociągowej na terenie powiatu wyniosła 1 653,0 km, a ilość przyłączy oszacowano na - 24 280 szt. Z roku na rok obserwuje się rosnącą ogólną liczbę ludności korzystającej z systemu sieci wodno-ściekowej, a także zwiększającą się długość sieci wodociągowej, która w analizowanym okresie wzrosła o 106,5 km. Według danych GUS w 2018 roku 55,4 % ludności powiatu korzystało z sieci wodociągowej, natomiast z sieci kanalizacyjnej 45,6 %. Wynikiem rozwoju systemu gospodarki wodno-ściekowej jest również stale zwiększająca się liczba przyłączy do obu sieci, a także, co oczywiste - liczba ludności z niej korzystającej.

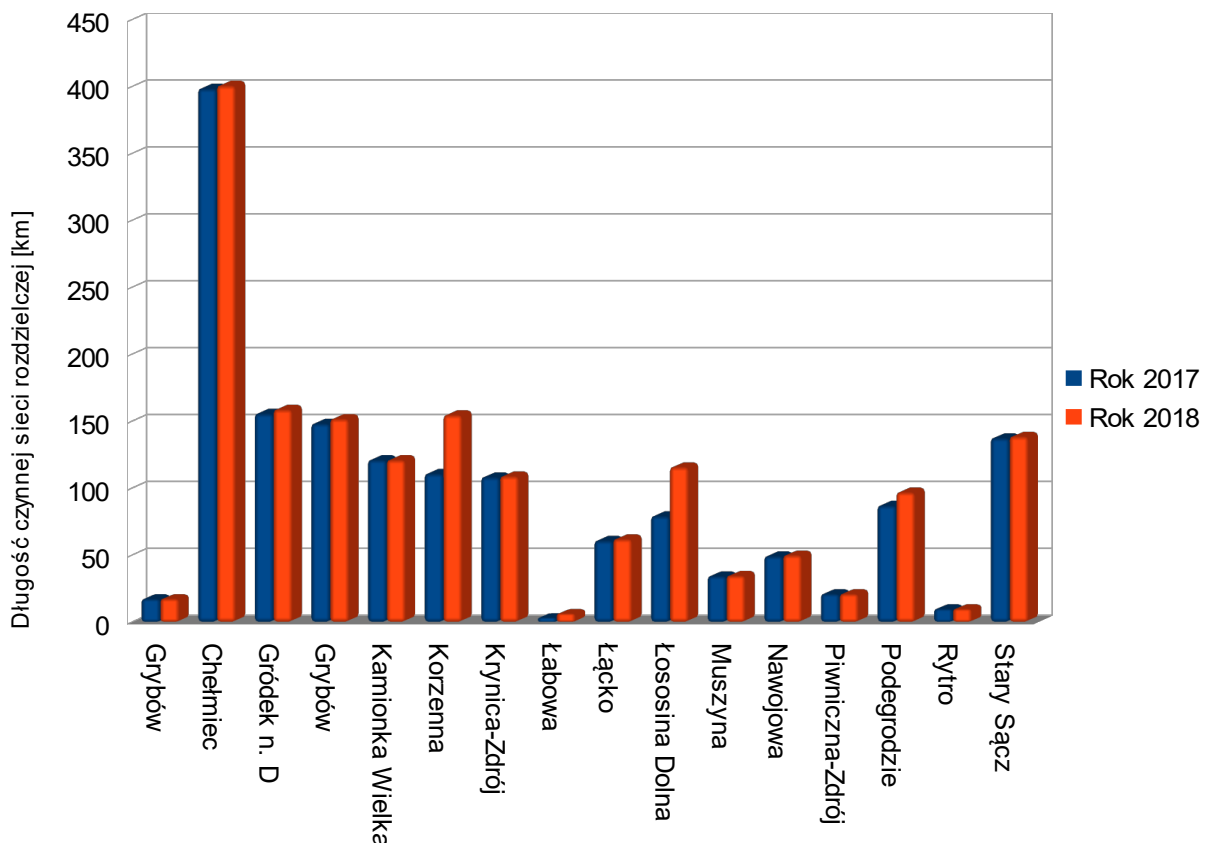
JEDNOSTKA ADMINISTRACYJNA	% LUDNOŚCI OGÓLEM KORZYSTAJĄCEJ Z SIECI			
	WODOCIĄGOWEJ		KANALIZACYJNEJ	
	2017	2018	2017	2018
<i>m. Grybów</i>	51,6	51,4	57,5	56,6
<i>Chełmiec</i>	63,3	65,3	41,2	43,6
<i>Gródek nad Dunajcem</i>	65,5	65,6	48,5	50,9
<i>Grybów</i>	50,8	52	28,5	28,9
<i>Kamionka Wielka</i>	91,6	91,6	37	41,6
<i>Korzenna</i>	37,7	39	14,9	18,5
<i>Krynica-Zdrój</i>	81,8	81,7	85,8	85,8
<i>Łabowa</i>	7,1	9,6	29,4	30,3
<i>Łącko</i>	33,9	34,1	33,3	33,3
<i>Łososina Dolna</i>	45,3	49,8	28,6	28,7
<i>Muszyna</i>	50,4	50,6	95,6	95,7
<i>Nawojowa</i>	33,6	39,3	47,6	50,2
<i>Piwniczna-Zdrój</i>	33,3	35,6	48,5	51,4
<i>Podegrodzie</i>	44,3	44,7	30,4	31
<i>Rytro</i>	48	50,1	68	68,2
<i>Stary Sącz</i>	74,6	72,7	44,6	47
<i>Razem Powiat Nowosądecki</i>	54,4	55,4	44,2	45,6

Tabela 17 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie poszczególnych gmin powiatu nowosądeckiego (źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego)

Na terenie powiatu nowosądeckiego z sieci kanalizacyjnej na koniec roku 2018 korzystało 45,6 % osób, co stanowiło 98 579 mieszkańców. Stopień skanalizowania poszczególnych gmin był zróżnicowany - największy zaobserwowano na terenie Miasta i Gminy Uzdrawiskowej Muszyna.

	2017	2018
SIEĆ WODOCIĄGOWA		
DŁUGOŚĆ SIECI WODOCIĄGOWEJ [km]	1546,5	1653
LICZBA PRZYŁĄCZY [sz.]	22993	24280
LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI [os.]	116947	119786
ZUŻYCIE WODY W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH OGÓŁEM NA 1 MIESZKAŃCA [m³]	10,3	11,2
SIEĆ KANALIZACYJNA		
DŁUGOŚĆ SIECI KANALIZACYJNEJ [km]	1191,6	1232,7
LICZBA PRZYŁĄCZY [sz.]	19368	20518
LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI [os.]	94956	98579
ŚCIEKI BYTOWE ODPROWADZONE SIECIĄ [dam³]	3412,5	3405,7

Tabela 18 Charakterystyka sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018 (źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego)

Rycina 3 Długość czynnej sieci wodociągowej w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2017 - 2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Mimo, iż Gmina Chełmiec posiada najbardziej rozbudowaną sieć wodociągową, to w latach 2017-2018 największy jej przyrost zaobserwowano w gminie Korzenna - wzrost o 43,8 km oraz w gminie Łososina Dolna - 36,6 km. Z kolei w gminach: Rytro, Piwniczna-Zdrój oraz Kamionka

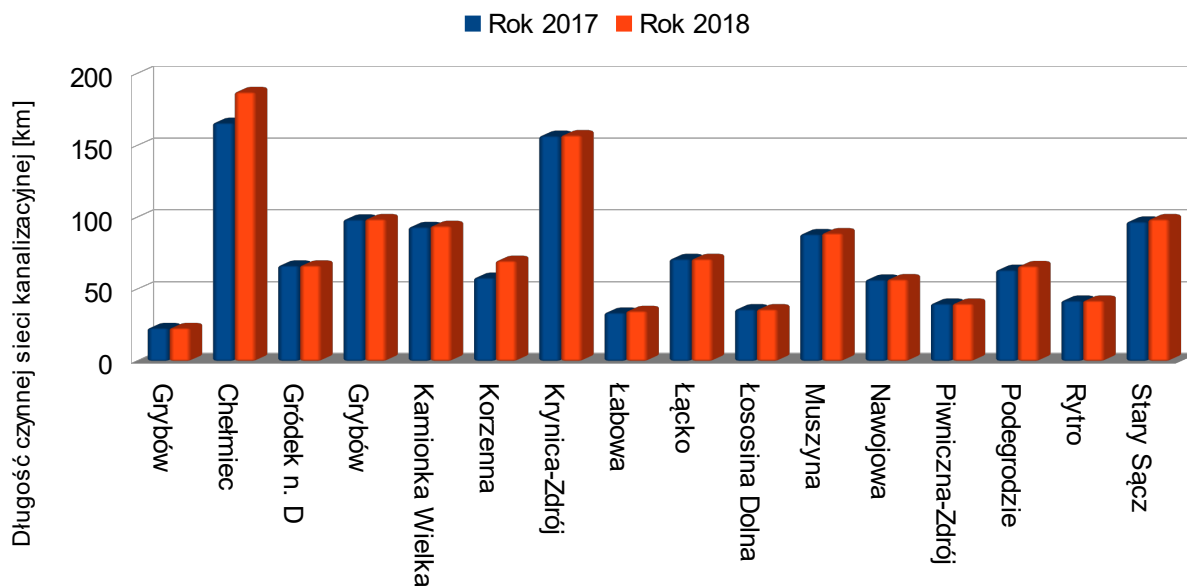
Wielka w latach objętych sprawozdaniem sieć wodociągowa nie była rozbudowywana.

Wraz z rozwojem infrastruktury wodociągowej nastąpiło zagęszczenie sieci w powiecie. W roku 2018 wyniosło ono 106,7 km na 100 km² i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyło się o 6,9 km na 100 km². Największe zagęszczenie sieci wodociągowej niezmiennie utrzymuje się w gminie Chelmiec - 358,2 na 100 km² (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 2 km na km²), a także w gminach Kamionka Wielka - 106,7 km na 100 km² i Gródek nad Dunajcem.

Na skutek prowadzonych prac, w roku 2018 sieć kanalizacyjna w powiecie nowosądeckim osiągnęła długość 1232,7 km, zaś liczba przyłączy do budynków mieszkalnych sięgnęła 20 518 szt. W stosunku do roku 2017 długość wybudowanej lub przebudowanej sieci kanalizacyjnej zwiększyła się o 41,1 km, przy jednoczesnym wzroście liczby przyłączy o 1150 szt. Natomiast w porównaniu do roku 2010 przyrost sieci kanalizacyjnej oraz liczba podłączeń do niej wzrosła dwukrotnie, co przedstawia poniższa tabela.

POWIAT NOWOSĄDECKI			
ŁĄCZNA DŁUGOŚĆ SIECI KANALIZACYJNEJ		LICZBA PRZYŁĄCZY DO SIECI KANALIZACYJNEJ	
2010 rok	2018 rok	2010 rok	2018 rok
542,0 km	1232,7 km	10 496 szt.	20 518 szt.

Tabela 19 Sieć kanalizacyjna w powiecie nowosądeckim - stan na 31.XII. 2018 r. (źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego)

Rycina 4 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w latach 2017 - 2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

W układzie gminnym w latach 2017-2018 największy przyrost sieci kanalizacyjnej zaobserwowano w gminie Chelmiec - wzrost o 21,4 km oraz w gminie Korzenna - 11,8 km. Z kolei w gminach: Rytko, Łącko, Łososina Dolna oraz miasto Grybów w latach objętych sprawozdaniem sieć kanalizacyjna nie była rozbudowywana.

Największe zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wystąpiło w gminie Chelmec - 167,3 km na 100 km² (wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 19,1 km na km²), a także w gminie Grybów - 136,3 km na 100 km², zaś najmniejsze w gminie Łabowa - 29,4 na 100 km².

Ilość ścieków odprowadzonych z gospodarstw domowych powiatu siecią kanalizacyjną w 2018 r. wyniosła 3 405,7 dam³ i zmalała w porównaniu z 2017 r. o 6,8 dam³.

Zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych są największym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych. W latach objętych sprawozdaniem zwiększyła się ilość ścieków odprowadzanych przez zakłady przemysłowe do wód lub do ziemi. W porównaniu z rokiem 2016 nastąpił wzrost ilości odprowadzonych ścieków o 66 dam³.

Zagospodarowanie osadów ściekowych jest jednym z bardziej kontrowersyjnych zagadnień w obszarze gospodarki wodno-ściekowej. Niestety z roku na rok rośnie ilość powstających osadów. W roku 2017 dwukrotnie wzrosła ilość osadów powstających na przemysłowych oczyszczalniach ścieków w porównaniu z rokiem 2016, natomiast w roku 2018 nastąpił niewielki ich spadek. Ładunki zanieczyszczeń w oczyszczonych ściekach przemysłowych w latach objętych sprawozdaniem uległy pogorszeniu w porównaniu z rokiem 2016, ponieważ zaobserwowano znaczny wzrost wartości BZT₅, ChZT oraz zawiesiny ogólnej. Zanotowano nieznaczny wzrost ilości fosforu ogólnego powstającego podczas oczyszczania oraz prawie dwukrotny wzrost azotu ogólnego.

Z terenu powiatu nowosądeckiego w 2018 roku odprowadzono do wód powierzchniowych lub do ziemi łącznie 4 144 dam³ ścieków, w tym 10,52 % bezpośrednio z zakładów i 89,48 % ścieków komunalnych. W odniesieniu do roku 2017 nastąpił wzrost ilości odprowadzanych ścieków o 176 dam³. Łącznie na terenie powiatu nowosądeckiego, w latach objętych sprawozdaniem pracowało 32 oczyszczalnie ścieków komunalnych (były to głównie oczyszczalnie mechaniczno-biologiczne oraz biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów), w następujących miejscowościach:

Nazwa Gminy	Miejscowości, w których zlokalizowane są oczyszczalnie
Chelmec	Chelmec, Mała Wieś, Wielogłowy, Piątkowa (2x), Kunów
Gródek nad Dunajcem	Gródek nad Dunajcem, Rożnów, Sienna, Bartkowa-Posadowa, Tropie
Łącko	Łącko, Jazowsko
Łososina Dolna	Łososina Dolna, Tęgoborze
Podegrodzie	Podrzecze
Rytro	Rytro
Muszyna	Muszyna, Żegiestów, Andrzejówka, Powroźnik - (obsługuje Krynica-Zdrój)
Łabowa	Maciejowa, Kamianna
Grybów	Stróże, Cieniawa, Biała Niżna (obsługuje miasto Grybów)
Korzenna	Wojnarowa
Krynica-Zdrój	Polany
Piwniczna-Zdrój	Piwniczna-Zdrój, Wierchomla Wielka
Grybów Miasto	Grybów, Biała Wyżna

Tabela 20 Wykaz miejscowości, w których zlokalizowano oczyszczalnie ścieków (źródło: opracowanie własne)

W latach 2017-2018 powstały 3 nowe oczyszczalnie ścieków komunalnych w m. Piątkowa, Kunów i Kąclowa. Oczyszczalnia ścieków w Kąclowej w latach objętych sprawozdaniem jeszcze

nie funkcjonowała, gdyż została oddana do użytkowania dopiero w maju 2019 r.

Gminy: Kamionka Wielka, Nawojowa oraz Miasto i Gmina Stary Sącz nie posiadają komunalnych oczyszczalni ścieków.

Według danych GUS w powiecie nowosądeckim w 2018 roku z oczyszczalni ścieków komunalnych korzystało 47,9 % ogólnej liczby ludności, co stanowiło o 2,2 % więcej niż w roku 2017.

W roku 2017 nastąpił wzrost ilości powstających osadów na komunalnych oczyszczalniach ścieków, z kolei w roku 2018 zaobserwowano wyraźną poprawę w tej kwestii. Analizując ładunki zanieczyszczeń w oczyszczalniach ścieków komunalnych zaobserwowano znaczny wzrost wartości ChZT przy jednoczesnym niewielkim spadku wartości BZT₅ oraz zawiesiny ogólnej. Zaobserwowano również wzrost powstających pierwiastków biogenych (azot oraz fosfor).

W przypadku gdy nieruchomość położona jest na terenie nieskanalizowanym, i gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest niekorzystna ekonomicznie jedną z możliwości odprowadzania ścieków jest ich odprowadzanie i oczyszczanie w przydomowej oczyszczalni ścieków lub wykorzystywanie zbiorników bezodpływowych (szamb). Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się wzrost liczby przydomowych oczyszczalni ścieków, czego nie można stwierdzić w przypadku zbiorników bezodpływowych, których liczba dynamicznie się zmienia. Przydomowe oczyszczalnie ścieków w latach objętych sprawozdaniem najliczniej zlokalizowane były w Gminach: Chełmiec oraz Gródek nad Dunajcem, natomiast zbiorniki bezodpływowe dominowały w Gminach: Chełmiec oraz Grybów. Na terenie powiatu według stanu na koniec 2018 r. działały także 23 stacje zlewne, które służyły do przyjmowania ścieków dowożonych samochodami asenizacyjnymi.

Rok	Zbiorniki bezodpływowe	Oczyszczalnie przydomowe	Stacje zlewne
2015	26 279 szt.	878 szt.	20 szt.
2016	25 507 szt.	945 szt.	20 szt.
2017	26 305 szt.	1 047 szt.	21 szt.
2018	23 283 szt.	1416 szt.	23 szt.

Tabela 21 Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych w latach 2015-2018 na terenie powiatu nowosądeckiego (źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego)

- Rozbudowa infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową

Jednostka realizująca	Podjęte działania w latach 2017-2018	Poniesione koszty [zł]
Gmina Grybów	Rozbudowa sieci wodociągowej rozdzielczej w miejscowości Stróże, Biała Niżna, Siołkowa Zagórze - rok 2017	505 006,44 zł
	Rozbudowa sieci wodociągowej rozdzielczej z przyłączami wraz z budową hydroforni w miejscowości Krużłowa Niżna - przysiółek Krzemionki, Gromnik - rok 2017	237 167,09 zł
	Rozbudowa sieci wodociągowej rozdzielczej wraz z przyłączami w miejscowości Krużłowa Wyżna przysiółki: Widomia, Równie, Puski, Potoki, Karczyska w gm. Grybów - rok 2017	990 006,46 zł
	Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Kąclowa wraz z budową sieci kanalizacji sanitarnej ok. 20 km- etap I - rok 2018	sieć kanalizacyjna - 5 640 062,91 zł oczyszczalnia ścieków- 3 599 929,08 zł - koszt poniesiony w roku 2018 (całkowity koszt

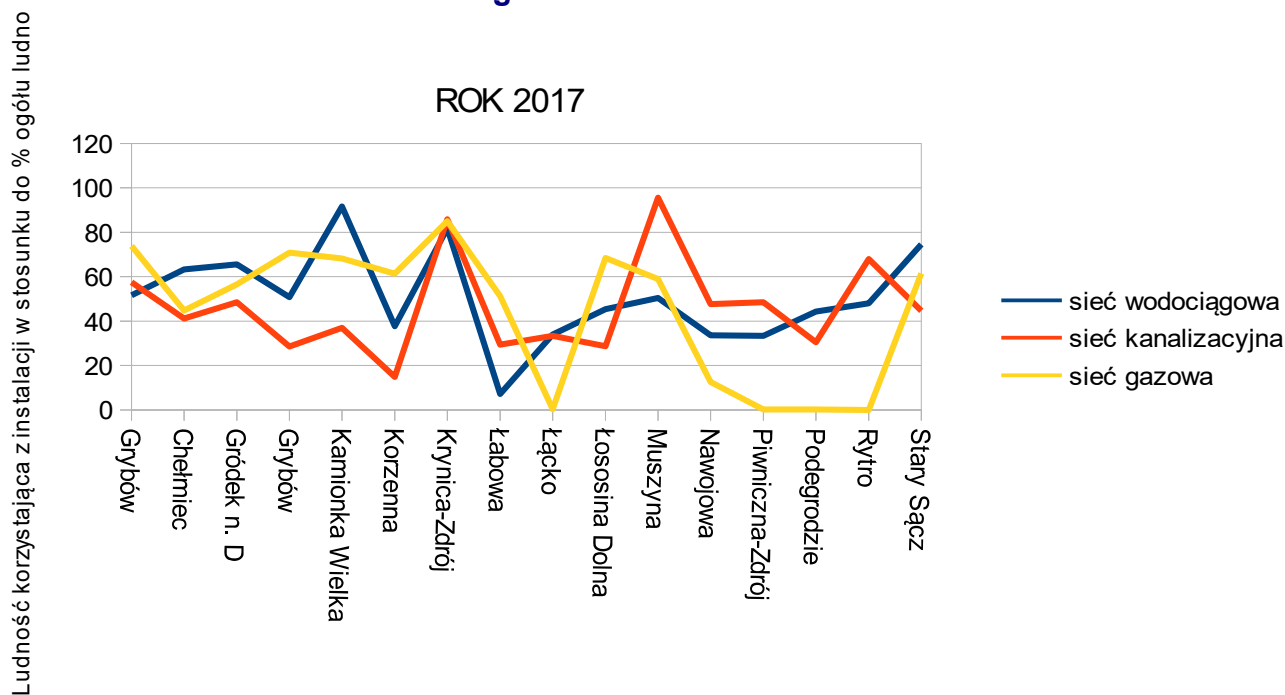
		oczyszczalni będzie wynosił - 20 000 000,00 zł (zakończenie maj 2019 r.)
	Rozbudowa sieci wodociągowej rozdzielczej wraz z hydrofornią i przyłączami w miejscowości Biała Niżna - etap II - rok 2018	830 006,14 zł
Gmina Grybów	Razem lata 2017-2018	11 802 178,12 zł
Gmina Krynica-Zdrój	Wymiana sieci wodociągowej przy ul. Pułaskiego w Krynicy-Zdroju wraz z wymianą armatury w studniach węzłowych, zasuw sieciowych, hydrantów, przejść na drugą stronę ulicy oraz przełączy wszystkich odbiorców - rok 2017	750 786,87 zł + nadzór inwestorski 6 150,00 zł = 771 123,51 zł brutto
	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Powroźniku (wymiana instalacji napowietrzania oraz recyrkulacji wewnętrznej komór reaktorów osadu czynnego) - rok 2017	541 990,53 zł + 5 500,00 zł = 547 490,53 zł brutto
	Przewieszenie wodociągu do mostu nad potokiem Mochnaczka w miejscowości Tylicz - rok 2017	41 373,85 zł brutto
	Wymiana sieci wodociągowej ul. Wiejska w Krynicy-Zdroju wraz z wymianą armatury w studniach węzłowych, zasuw sieciowych, hydrantów, przejść na drugą stronę ulicy oraz przełączy wszystkich odbiorców - rok 2018	146 613,45 zł brutto
	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Powroźniku poprzez wymianę instalacji napowietrzania oraz recyrkulacji wewnętrznej komór reaktorów osadu czynnego oczyszczalni ścieków w Powroźniku - etap II - rok 2018	515 370,00 zł + 5 000 zł nadzór inwestorski = 520 370,00 zł brutto Dodatkowo 26 500 wykonanie dokumentacji projektowej na kolejny etap
	Modernizacja technologii uzdatniania wody (węzła koagulacji wraz z węzłem węgla pylistego) Stacji Uzdatniania Wody w Powroźniku - rok 2018 - etap I	1 088 550,00 zł + nadzór inwestorski 15 000,00 zł = 1 103 550,00 zł brutto
Gmina Krynica-Zdrój	Razem lata 2017-2018	3 157 021,34 zł brutto
Gmina Stary Sącz	Rozbudowa kanalizacji dla części południowej Starego Sącza - rok 2017	290 772,11 zł
	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Łazach Biegonickich - rok 2017	87 242,07 zł
	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Batorego w Starym Sączu - rok 2017	15 334,41 zł
	Rozbudowa kanalizacji dla części południowej Starego Sącza - rok 2018	2 607 944,84 zł
	Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Bazieliha i Dunajcowej - rok 2018	679 081,21 zł
	Rozbudowa kanalizacji dla zachodniej części Starego Sącza - rok 2018	4 849 881,42 zł
Gmina Stary Sącz	Razem lata 2017-2018	530 256,06 zł
Gmina Podegrodzie	Budowa odcinka sieci wodociągowej w Stadłach i Brzeznej długości 1,50 km oraz remont budynku stacji uzdatniania wody - rok 2017	1 299 400,00 zł
	Rozbudowa sieci wodociągowej w Gostwicy - Kwasowiec ok. 10 km - rok 2018	1 233 000,00 zł
	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w m. Stadła - dł. 3,32 km - rok 2018	961 100,00 zł
Gmina Podegrodzie	Razem lata 2017-2018	3 493 500,00 zł

Gmina Łącko	Rozpoczęcie budowy kanalizacji sanitarnej w m. Wola Piskulina, Wola Kosnowa - rok 2018	1 646 797,12 zł
	Przebudowa oczyszczalni ścieków w m. Łącko oraz rozpoczęcie budowy kanalizacji sanitarnej w m. Zabrzeż - rok 2018	3 920 904,15 zł
Gmina Łącko	Razem lata 2017-2018	5 567 701,27 zł
Gmina Łabowa	Gmina realizuje projekt pn. Ochrona zasobów naturalnych poprzez budowę sieci kanalizacyjnej dla Gminy Łabowa ETAP I w miejscowości Łabowa (część), Nowa Wieś i Rozтока Wielka (część) w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego	W roku 2018 poniesiono nakłady na budowę kanalizacji w kwocie 4 270 391,78 zł (koszty robót). Kanalizacja nie jest oddana jeszcze do użytku. Całkowity koszt inwestycji szacuje się - 7 130 137,44 zł.
Gmina Rytko	Rozbudowa gminnej kanalizacji sanitarnej w m. Rytko - rok 2017	106 155,00 zł
Gmina Rytko	Razem lata 2017-2018	106 155,00 zł
Miasto Grybów	Budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej - 227 mb w obrębie ul. Kazimierza Wielkiego w Grybowie	69 891,65 zł
Miasto Grybów	Razem lata 2017-2018	69 891,65 zł
Gmina Gródek nad Dunajcem	W roku 2017 powstała koncepcja i program funkcjonalno-użytkowy rozbudowy wodociągu w Tropiu i Roztoce Brzezinach	14 760,00 zł
	W roku 2018 opracowano dokumentację projektową rozbudowy wodociągu w Tropiu i Roztoce Brzezinach	21 481,00 zł
Gmina Gródek nad Dunajcem	Razem lata 2017-2018	36 241,00 zł
Miasto i Gmina Piwniczna-Zdrój	Budowa kanalizacji sanitarnej Borownice, Międzybrodzie wraz z rozbudową oczyszczalni ścieków w m. Piwniczna-Zdrój - lata 2017-2018	4 442 704,91 zł
Miasto i Gmina Piwniczna-Zdrój	Razem lata 2017-2018	4 442 704,91 zł
Gmina Kamionka Wielka	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Mszalnica i Mystków - w roku 2017 wybudowano ok. 2,6 km	1 373 910,34 zł
	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Mystków - w roku 2018 wybudowano ok. 2,5 km sieci	1 481 446,88 zł
Gmina Kamionka Wielka	Razem lata 2017-2018 ----- Ww. zadania będą kontynuowane w następnych latach (do 31.12.2020 r.). Całkowita wartość projektu wyniesie 7 282 700,00 zł. uzyskano dofinansowanie z POLiŚ, NFOŚiGW, Budżet Gminy, Sądeckie Wodociągi)	2 855 357,22 zł -----
Gmina Nawojowa	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej we wsi Nawojowa i Żeleźnikowa Wielka w gm. Nawojowa - lata 2017-2018, sieć oddano do użytkowania w 2019 r.	2 856 824,38 (dofinansowanie z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 w kwocie 1 764 837,00 zł)
Gmina Nawojowa	Razem lata 2017-2018	2 856 824,38 zł
	Rozbudowa sieci wodociągowej (1997,6 mb) oraz sieci kanalizacyjnej (7425,2 mb) w m. Wojnarowa (Wojnarowa-Mosteczna, Rzeki, Korzenna-Przyłasek) - rok 2017	1 409 405,63 zł (kanalizacja) 124 639,05 zł

Gmina Korzenna		(wodociąg)
	Rozbudowa wodociągu rozdzielczego (705,8 mb) w miejscowości Trzycierz oraz kanalizacji sanitarnej (273,7 mb) w miejscowości Korzenna - rok 2017	36 711,00 zł (kanalizacja) 90 114,00 zł (wodociąg)
	Opracowanie dokumentacji projektowej oraz rozbudowa sieci wodociągowej pn. "Rozbudowa sieci wodociągowej w Gminie Korzenna dla m. Trzycierz" (dł. 699,6 m) - rok 2018	101 568,01 zł
	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej (dł. 11882 m) wraz z budową pompowni i zasilaniem elektrycznym oraz rozbudowa wodociągu rozdzielczego (dł. 3003 m) na terenie gminy Korzenna	3 537 908,23 zł (kanalizacja) 409 091,75 zł (wodociąg)
Gmina Korzenna	Razem lata 2017-2018	5 709 437,67 zł
Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Budowa odcinka (1,1 km) sieci kanalizacyjnej oraz modernizacja (odc. 5,6 km) kanalizacji na terenie Muszyny	2 513 100,00 zł
Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Razem lata 2017-2018	2 513 100,00 zł
Gmina Łososina Dolna	Rozbudowa ok. 30 km sieci wodociągowej, do której podłączono kolejnych 173 gospodarstw w miejscowościach: Łyczanka, Zawadka, Rojówka, Świdnik, Tęgoborze, Rąbkowa, Tabaszowa, Znamirówce, Bilsko, Łososina Dolna - rok 2017	1 418 000,00 zł
	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w m. Bilsko - rok 2018	352 903,47 zł
	Budowa wodociągu w Gminie Łososina Dolna - wykonanie rozgałęzienia sieci głównej wodociągu oraz przyłączy wodociągowych - rok 2018	2 085 672,56 zł
	Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Łososina Dolna - rok 2018	150 143,37 zł
	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Łososina Dolna - część 3 - rok 2018	1 434 788,85 zł (PROW - 900 000,00zł 534 788,85 zł - środki własne)
Łososina Dolna	Razem lata 2017-2018	5 441 508,25 zł
Gmina Chełmiec	Rozbudowa sieci wodociągowej w m.: Biczycze Górne, Paszyn, Krasne Potockie, Chełmiec Budowa sieci wodociągowej Paprzyce – Wielogłowy - rok 2017	612 900,00 zł
	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w m. Biczycze Górne, Budowa kanalizacji w Marcinkowicach - etap II i III Budowa kanalizacji sanitarnej w Trzetrzewinie - etap II - rok 2017	1 905 600,00 zł
	Rozbudowa wodociągu w m. Naściszowa, ul. Magazynowa w Chełmcu, ul. Szeroka w Chełmcu, Piątkowa, ul. Gajowa w Chełmcu, Klęczany, ul. Słoneczna w Chełmcu, Piątkowa, Marcinkowice, Krasne Potockie - rok 2018	3 407 100,00 zł
	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w m. Niskowa, Trzetrzewina Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Paszyn - etap I - rok 2018	15 729 300,00 zł
	Budowa oczyszczalni ścieków w Piątkowej, Budowa oczyszczalni ścieków w Kunowie wraz z kanalizacją w Kunowie - rok 2018	8 883 500,00 zł
Gmina Chełmiec	Razem lata 2017-2018	30 538 400,00 zł
POWIAT	RAZEM	83 390 668,65 zł

Tabela 22 *Inwestycje zwiększające poziom skanalizowania i zwodociągowania poszczególnych gmin powiatu nowosądeckiego (źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji gmin)*

- Infrastruktura techniczna ogółem

Rycina 5 Ludność korzystająca z instalacji w % ogółu ludności (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

VIII. Zasoby geologiczne

1. Ochrona zasobów złóż kopalin i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

- Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin

Ochrona złóż kopalin niezagospodarowanych jest realizowana w ramach planowania zagospodarowania przestrzennego. Polega ona na zabezpieczeniu dostępności terenów tych złóż oraz stworzeniu warunków do ich wykorzystania poprzez odpowiednie zapisy w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (suikzp) oraz miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (mpzp).

Wymagania w zakresie ochrony złóż kopalin określa ustawa Prawo geologiczne i górnicze. Zgodnie z art. 95 ww. ustawy udokumentowane złoża kopalin, w celu ich ochrony ujawnia się w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin (w terminie do 2 lat od dnia zatwierdzenia dokumentacji geologicznej), miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz planach zagospodarowania przestrzennego województwa.

Projekty gminnych dokumentów planistycznych, dotyczące obszarów, na których występują złoża są opiniowane przez właściwe organy administracji geologicznej (art. 11 pkt 5 lit. g, art. 17 pkt 6 lit. a tiret 4 ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym). Ww. organy (minister właściwy do spraw środowiska, marszałek województwa i starosta) opiniując rozwiązania przyjęte w projekcie suikzp i mpzp w zakresie złóż kopalin zwracają szczególną uwagę na właściwe oznaczenie granic udokumentowanych złóż oraz odpowiednie zapisy, które zakazują prowadzenia na tych terenach inwestycji uniemożliwiających ich późniejszą eksploatację.

Starosta Nowosądecki, jako organ administracji geologicznej, w 2017 r. zweryfikował 14 wniosków o zaopiniowanie projektów mpzp i 2 wnioski o zaopiniowanie rozwiązań przyjętych w projekcie suikzp. Natomiast w 2018 r. – zweryfikował 14 wniosków o zaopiniowanie projektów mpzp i 2 wnioski o zaopiniowanie rozwiązań przyjętych w projekcie suikzp.

Poniżej przedstawiono złoża kopalin o udokumentowanych zasobach na terenie powiatu nowosądeckiego:

Nazwa złoża	Kopalina	Stan użytkowania
<i>Gmina Chelmiec</i>		
Chomranice	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże eksploatowane
Dąbrowa	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże eksploatowane
Kłęczany	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże eksploatowane
Marcinkowice	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo
Niskowa	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Złoże rozpoznane szczegółowo
<i>Gmina Gródek nad Dunajcem</i>		
Czchów II	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane wstępnie
Rożnów-Brzeg	Kruszywa naturalne	Złoże eksploatowane
Rożnów-Dwory II	Kruszywa naturalne	Eksploatacja złoża zaniechana
Rożnów-Dwory III	Kruszywa naturalne	Złoże eksploatowane
Zagórze 1	Kruszywa naturalne	Złoże skreślone z bilansu w 2018 r.
Zagórze 2	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo
Zagórze 3	Kruszywa naturalne	Złoże eksploatowane
<i>Gmina Grybów</i>		
Biała Niżna	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Złoże rozpoznane szczegółowo
Cieniawa	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże eksploatowane
Stróże	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Złoże skreślone z bilansu w 2018 r.
Stróże 1	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo
Stróże Niżne	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo
<i>Gmina Kamionka Wielka</i>		
Kamionka Wielka	Kamienie drogowe i budowlane	Eksploatacja złoża zaniechana
Królowa Górna	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże rozpoznane wstępnie
Królowa Górna 1	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże eksploatowane
Mystków 1	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże eksploatowane
<i>Gmina Korzenna</i>		
Lipnica Wielka	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże rozpoznane szczegółowo
Miłkowa	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże eksploatowane

Widomia I	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Eksploracja złoża zaniechana
Wojnarowa	Kruszywa naturalne	Złoże zagospodarowane, eksploatowane okresowo
Wojnarowa 2	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo
Wojnarowa 3	Kruszywa naturalne	Złoże eksploatowane
<i>Gmina Krynica-Zdrój</i>		
Polany	Surowce bentonitowe	Złoże rozpoznane wstępnie
<i>Gmina Łącko</i>		
Jazowsko	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Złoże rozpoznane szczegółowo
Maszkowice 2	Kruszywa naturalne	Złoże eksploatowane
Maszkowice 3	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo
Maszkowice I	Kruszywa naturalne	Złoże skreślone z bilansu w 2018 r.
Sobel	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo
<i>Gmina Łososina Dolna</i>		
Czchów II	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane wstępnie
Łososina Dolna	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże rozpoznane szczegółowo
<i>Gmina Nawojowa</i>		
Frycowa	Kamienie drogowe i budowlane	Eksploracja złoża zaniechana
<i>Gmina Piwniczna-Zdrój</i>		
Wierchomla	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże eksploatowane
<i>Gmina Podegrodzie</i>		
Chochorowice	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Złoże rozpoznane szczegółowo
Kwasowiec	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Złoże rozpoznane szczegółowo
Podegrodzie I	Kruszywa naturalne	Złoże eksploatowane
Podegrodzie-Przy Wale	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo
Stadła	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo
<i>Gmina Stary Sącz</i>		
Barcice	Kamienie drogowe i budowlane	Eksploracja złoża zaniechana
Barcice 2	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże eksploatowane
Barcice I	Kamienie drogowe i budowlane	Złoże eksploatowane
Gaboń	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Eksploracja złoża zaniechana
Gaboń-Grabie	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Złoże skreślone z bilansu w 2018 r.
Podmajerz	Kruszywa naturalne	Złoże rozpoznane szczegółowo
Stary Sącz-Moszczenica	Kruszywa naturalne	Eksploracja złoża zaniechana
Stary Sącz-Moszczenica 1	Kruszywa naturalne	Złoże eksploatowane

Stary Sącz-Moszczenica 2	Kruszywa naturalne	Złoże eksploatowane
--------------------------	--------------------	---------------------

Tabela 23 Złóża kopalin na terenie powiatu nowosądeckiego wg stanu na 31.12.2018 r.
(źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2018 r. (PIG-PIB, 2019))

- Kontrola sposobu eksploatacji kruszyw

W ramach realizacji zadania pracownicy Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu przeprowadzili w roku 2017 dwie kontrole w zakresie eksploatacji kopalin i wykonywania uprawnień z tytułu posiadanej koncesji.

Nazwa Przedsiębiorstwa	Data kontroli	
Przedsiębiorstwo Eksploatacji Kruszyw Lesław Stawowy ul. Zdrojowa 44R 33-300 Nowy Sącz	20.09.2017 r.	Kontrola w zakresie wykonywania przez przedsiębiorcę uprawnień z tytułu udzielonej koncesji decyzją z dnia 30.08.2016 r., znak: ORL-IV.6522.9.2016
Przedsiębiorstwo Budownictwa Inżynierskiego Machnik Sp. z o.o. Mochnaczka Wyżna 118, 33-380 Krynica Zdrój	05.04.2017 r.	Kontrola w zakresie wykonywania przez przedsiębiorcę uprawnień z tytułu udzielonej koncesji - decyzją z dnia 08.01.2013 r., znak: ORL-IV.6522.10.2012 zmienioną decyzją z dnia 04.09.2015 r., znak: ORL-IV.6522.27.2015
W roku 2018 - brak przeprowadzonych kontroli		

Tabela 24 Wykaz przeprowadzonych kontroli eksploatacji kopalin i wykonywania uprawnień z tytułu posiadanej koncesji (źródło: opracowanie własne)

W latach 2017-2018 Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Krakowie stwierdził prowadzenie nielegalnej eksploatacji kruszywa w miejscowościach:

- Maszkowice, Frycowa, Łącko, Stary Sącz (2017 r.),
- Brzezna (2018 r.).

Ponadto Starosta Nowosądecki po uzyskaniu informacji o podejrzeniu wykonywania działalności bez wymaganej koncesji w 2017 r. przeprowadził oględziny miejsc nielegalnej eksploatacji kruszywa w m. Maszkowice (gm. Łącko) oraz w m. Kąclowa (gm. Grybów) i poinformowano o wynikach wizji Dyrektora OUG w Krakowie. W roku 2018 nie pozyskano informacji o podejrzeniu nielegalnego wydobywania kopalin.

IX. Osuwiska

1. Ochrona przeciwosuwiskowa

- Monitoring istniejących osuwisk

Na terenie Powiatu Nowosądeckiego na koniec 2018 r. zarejestrowano 6287 terenów osuwiskowych oraz 279 terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

W skutecznym zarządzaniu ryzykiem osuwiskowym starostów wspomaga Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (PIG-PIB), pełniący funkcję Państwowej Służby Geologicznej. Od 2006 r. realizuje on projekt System Osłony Przeciwosuwiskowej (SOPO) finansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W ramach SOPO prowadzony jest system monitoringu powierzchniowego lub wgłębnego na 61 wytypowanych osuwiskach, zagrażających tzw. infrastrukturze krytycznej, w tym dla 8 osuwisk zlokalizowanych na terenie powiatu nowosądeckiego, w poniżej wymienionych miejscowościach:

Lp.	Miejscowość	Gmina	Nr osuwiska	Rok założenia monitoringu
1	Rożnów-Zagórze	Gródek n/Dunajcem	72095	2009
2	Berest	Krynica Zdrój	36783	2009
3	Czerniec (Mijasowa)	Łącko	31496	2009
4	Świdnik (Just)	Łososina Dolna	23374	2009
5	Leluchów	Muszyna	41660	2009
6	Zbyszyce	Gródek n/Dunajcem	73253	2009
7	Grybów (Piekietko)	Grybów	16892	2010
8	Jamnica	Kamionka Wielka	60302	2011

Tabela 25 Osuwiska zlokalizowane na terenie powiatu objęte monitoringiem
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z PIG-PIB)

W ramach projektu SOPO Państwowy Instytut Geologiczny prowadzi również prace interwencyjne na osuwiskach, które uległy uaktywnieniu w czasie ulewnych opadów deszczu oraz powodzi i zagrażają pośrednio lub bezpośrednio budynkom (mieszkalnym i gospodarczym). Prace te polegają na profesjonalnej ocenie w terenie skali zagrożenia oraz opracowaniu kart rejestracyjnych osuwisk (KRO), w których są załączane opinie dotyczące konieczności przeniesienia poza obszar osuwiska zagrożonych budynków oraz wskazówki dotyczące ewentualnego zabezpieczenia przed dalszym rozwojem osuwiska (jeżeli takie zabezpieczenie jest możliwe i uzasadnione ekonomicznie).

Starosta Nowosądecki, po uzyskaniu informacji o uaktywnieniu się osuwiska przeprowadza oględziny tego terenu i dokonuje wstępnej oceny ryzyka zagrożenia, a w razie konieczności informuje PIG-PIB.

W latach 2017-2018, na terenie powiatu nowosądeckiego podjęto następujące działania związane z zabezpieczeniem osuwisk:

Zadania	Podjęte działania w poszczególnych latach	Poniesiony koszt	Podmiot odpowiedzialny
Realizacja zadania pn.: "Wykonanie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej, projektów budowlanych, projektów wykonawczych wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację inwestycji polegającej na rozbudowie DW nr 975 w rejonie istniejącego osuwiska" Zadanie 2 - odc. 280 km (od ok 1+950 do km ok 2+136) w m. Gródek nad Dunajcem	a) opracowanie dokumentacji geologicznej - 2017 r. b) projekt wstępny - 2017 r. c) projekty budowlane - 2017 r. d) ZRID - 2019 r. e) projekt wykonawczy - 2018 r. f) nadzór	a) 21 600,00 zł b) 21 600,00 zł c) 36 000,00 zł d) 0 zł e) 36 000,00 zł f) 7 200,00 zł ----- 122 400,00 zł	ZDW
Realizacja zadania pn.: "Wykonanie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej, projektów budowlanych, projektów wykonawczych wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację inwestycji polegającej na rozbudowie DW nr 975 w rejonie istniejącego osuwiska" Zadanie 1 - odc. 280 km (od ok 0+600 do km ok 0+900) w m. Bartkowa-Posadowa	a) opracowanie dokumentacji geologicznej - 2017 r. b) projekt wstępny - 2017 r. c) projekty budowlane - 2017 r. d) ZRID - 2018 r. e) projekt wykonawczy - 2018 r. f) nadzór	a) 28 200,00 zł b) 28 200,00 zł c) 47 000,00 zł d) 28 200,00 zł e) 47 000,00 zł f) 9 400,00 zł ----- 188 000,00 zł	ZDW
Realizacja zadania pn.: "Wykonanie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej,	a) opracowanie dokumentacji geologicznej - 2017 r.	a) 32 100,00 zł	

projektów budowlanych, projektów wykonawczych wraz z uzyskaniem decyzji umożliwiających realizację inwestycji polegającej na rozbudowie DW nr 975 w rejonie istniejącego osuwiska" Zadanie 3 - odc. 280 km (od ok 2+650 do km ok 2+900) w m. Gródek nad Dunajcem	b) projekt wstępny - 2017 r. c) projekty budowlane - 2017 r. d) ZRID - 2019 r. e) projekt wykonawczy - 2018 r. f) nadzór	b) 32 100,00 zł c) 53 500,00 zł d) 0 zł e) 53 500,00 zł f) 10 700,00 zł ----- 181 900,00 zł	ZDW
Zabezpieczenie osuwiska wraz z odbudową DW nr 975 w m. Sienna (Zbyszyce), odc. 290 w km 2+034 - 2+117	2017	2 753 501,79 zł	ZDW
Opracowanie dokumentacji technicznej dla stabilizacji i zabezpieczenia osuwiska wraz z odbudową drogi powiatowej Grybów – Krużłowa Niżna (na ul. Węgierskiej w m. Grybów) w km 0+170 – 0+410	2017	87 699,00 zł	PZD
Opracowanie dokumentacji technicznej dla stabilizacji i zabezpieczenia osuwiska wraz z odbudową drogi powiatowej Grybów – Krużłowa Niżna (na ul. Węgierskiej w m. Grybów) w km 0+410 – 0+440	2017	78 105,00 zł	PZD
Wykonanie właściwych prac w ramach zadania pn.: „Stabilizacja i zabezpieczenie osuwiska wraz z odbudową drogi powiatowej nr 1572 K Grybów – Krużłowa Niżna (na ul. Węgierskiej w m. Grybów) w km 0+170 – 0+250”	2018	1 726 903,85 zł	PZD
Wykonanie właściwych prac w ramach zadania pn.: „Stabilizacja i zabezpieczenie osuwiska wraz z odbudową drogi powiatowej nr 1572 K Grybów – Krużłowa Niżna (na odcinku ul. Węgierskiej w m. Grybów) w km 0+250 – 0+440”	2018	2 169 994,46 zł	PZD
Wykonanie właściwych prac w ramach zadania pn.: „Stabilizacja i zabezpieczenie osuwiska wraz z odbudową drogi powiatowej nr 1537K Gołkowice Górne – Łazy Brzyńskie w m. Łazy Brzyńskie w km 3+720 – 3+740”	2018	526 871,39 zł	PZD
Gmina Kamionka Wielka zawarła z Zarządem Województwa Małopolskiego umowy na dofinansowanie projektów pn." Stabilizacja osuwiska w celu zabezpieczenia drogi gminnej nr 290941K " Homontówka-Ziobroskówka" w km 0+185 - 0+ 245 w Kamionce Wielkiej" oraz "Stabilizacja osuwiska zlokalizowanego na działkach nr 397 i 398 w Kamionce Wielkiej oraz odbudowa drogi gminnej nr 290921K Popielówka w Kamionce Wielkiej" w ramach działania 5.1 Adaptacja do zmian klimatu, poddziałanie 5.1.1 Przeciwdziałanie klęskom żywiołowym, oś priorytetowa 5 Ochrona Środowiska. Projekty będą realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 - Realizacja do 2020 roku.	2018	-	Gmina Kamionka Wielka

Opracowanie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej określającej warunki geologiczno-inżynierskie dla potrzeb stabilizacji osuwiska i zabezpieczenia drogi gminnej nr 290926K "Porębówka" w km 0+165 - 0+185 w Kamionce Wielkiej	2017	40 098,00 zł (8 020,00 zł - środki własne, 32 078,00 - środki budżetu państwa - województwa)	Gmina Kamionka Wielka
Opracowanie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej dla ustalenia warunków geologiczno-inżynierskich na potrzeby stabilizacji osuwiska i zabezpieczenia drogi gminnej (Witkowskie II) przed procesami osuwiskowymi w m. Piwniczna-Zdrój	2018	40 000,00 zł	MiG Piwniczna-Zdrój
Opracowanie dokumentacji geologiczno-inżynierskiej określającej warunki geologiczno-inżynierskie dla potrzeb stabilizacji osuwiska nr 8112 w ciągu drogi gminnej - ul. Leśnej na odc. ok 150 m w m. Muszyna.	2018	100 640,00 zł	MiGU Muszyna W grudniu 2018 złożono wniosek o przyznanie dofinansowania w ramach promesy MSWiA - obecnie trwają prace nad dokumentacją projektową i nie zostały rozpoczęte jeszcze prace związane ze stabilizacją osuwiska.

Tabela 26 Działania związane z zabezpieczeniem osuwisk i terenów osuwiskowych podjęte w latach 2017-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji)

X. Gleby

1. Ochrona gleb przed degradacją i dewastacją

- Likwidacja "dzikich wysypisk śmieci" na terenie powiatu w latach 2017-2018

Negatywnym zjawiskiem związanym z odpadami są "dzikie wysypiska śmieci". Duża ilość odpadów produkowana przez ludzi i składowanie ich w miejscach do tego nie przeznaczonych powoduje, że są one zagrożeniem dla jakości gleb poprzez przedostawanie się do nich metali ciężkich.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2017 na terenie powiatu nowosądeckiego istniało 7 "dzikich wysypisk" o łącznej powierzchni 2 350 m², natomiast zlikwidowanych zostało 11 takich wysypisk poprzez usunięcie 48,3 t odpadów. Z kolei, jak wynika z danych uzyskanych z gmin w roku 2018 zlikwidowano 9 "dzikich wysypisk śmieci", z czego aż 5 w gminie Stary Sącz.

Jednostka terytorialna	Istniejące - stan na 31.12.2017 r.	Zlikwidowane w 2017 roku	Zlikwidowane w 2018 roku
Gmina Chelmiec	0	1	1
Gmina Łącko	0	3	2
Gmina Muszyna	3	3	0
Miasto i Gmina Stary Sącz	0	4	5
Gmina Gródek nad Dunajcem	0	0	1
Gmina Korzenna	4	0	0
Razem Powiat	7	11	9

Tabela 27 "Dziki wysypiska śmieci" w powiecie nowosądeckim (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz ankietyzacji gmin)

- Prowadzenie monitoringu jakości gleb

Program „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski” stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem badań jest obserwacja zmian szerokiego zakresu cech gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. Monitorowanie chemizmu gleb ornych prowadzone jest przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) - Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Monitoring chemizmu rolniczo użytkowanych gleb w Polsce jest realizowany od roku 1995. Badania te wykonywane są cyklicznie, w okresach pięcioletnich. Ostatnie badania gleb prowadzone były w roku 2015. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane i analizowane są próbki glebowe, reprezentujące 216 stałych punktów kontrolnych zlokalizowanych w całym kraju. W woj. małopolskim zlokalizowano 17 punktów pomiarowych, jednak żaden z nich nie dotyczył powiatu nowosądeckiego.

XI. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

1. Prawidłowe prowadzenie gospodarki odpadami

- Zwiększenie poziomu recyklingu - przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi stanowi istotny czynnik wpływający na stan środowiska naturalnego. Gospodarowanie odpadami na terenie powiatu nowosądeckiego realizowane jest w oparciu o wojewódzki plan gospodarki odpadami oraz regulaminy utrzymania czystości i porządku na terenie gmin.

Gospodarka odpadami w województwie małopolskim opiera się na wskazanych w „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego na lata 2016-2022” regionach gospodarki odpadami komunalnymi (RGOK). Uchwałą Nr XXXIV Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 marca 2017 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XI/125/03 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 sierpnia 2003 roku w sprawie Planu Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego w województwie małopolskim wydzielono jeden region (w miejsce dotychczasowych czterech regionów) gospodarki odpadami obejmujący swoim zasięgiem obszar całego województwa

małopolskiego oraz dodatkowo z województwa śląskiego: miasto Jaworzno, Gmina Miedźna oraz Wilamowice.

Wyznaczenie jednego regionu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie województwa małopolskiego umożliwi zwiększenie zakresu obsługiwanego obszaru, co przekłada się na racjonalne wykorzystanie funkcjonujących instalacji regionalnych.

Zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego na lata 2016-2022” powiat nowosądecki przynależy do Regionu Małopolskiego.

Odpady komunalne niesegregowane (zmieszane) zebrane na terenie powiatu nowosądeckiego kierowane były do regionalnych instalacji do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych (RIPOK) wskazanych w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego na lata 2016 - 2022 dla Regionu Małopolskiego, ale ich wybór zależy od gminy lub przedsiębiorcy odbierającego odpady i wynika przede wszystkim z czynników ekonomicznych (koszty transportu, koszty zagospodarowania).

W latach objętych sprawozdaniem odpady komunalne segregowane odbierane były bezpośrednio z nieruchomości (u tzw. „źródła”), ale mieszkańcy mieli również możliwość dostarczenia we własnym zakresie do Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, tzw. „PSZOK” odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny. Na terenie powiatu w latach 2017-2018 funkcjonowało 12 punktów PSZOK, tj:

- Punkt Selektywnej zbiórki odpadów w m. Biała Niżna, gm. Grybów;
- Punkt Selektywnej zbiórki odpadów w m. Krynica-Zdrój (Uroczysko Głębokie);
- Punkt Selektywnej zbiórki odpadów w m. Stary Sącz - Piaski;
- Punkt Selektywnej zbiórki odpadów w m. Podegrodzie;
- Punkt Selektywnej zbiórki odpadów w m. Łącko;
- Punkt Selektywnej zbiórki odpadów w m. Maciejowa, gm. Łabowa (przy oczyszczalni ścieków);
- Punkt Selektywnej zbiórki odpadów w m. Rytro;
- Punkt Selektywnej zbiórki odpadów w m. Grybów przy ul. Ogrodowej 4;
- Punkt Selektywnej zbiórki odpadów w m. Piwniczna-Zdrój;
- Punkt Selektywnej zbiórki odpadów w m. Nawojowa;
- Punkt Selektywnej zbiórki odpadów w m. Powroźnik, gm. Muszyna,
- Punkt Selektywnej zbiórki odpadów w m. Chełmiec.

Wdrożenie w latach 2012-2013 nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi opartego na selektywnej zbiórce odpadów, przyczyniło się do poprawy sytuacji w gospodarce odpadami w powiecie nowosądeckim. Wprowadzenie nowego systemu gospodarki śmieciowej spowodowało wzrost ilości zebranych odpadów i z roku na rok obserwuje się ten trend.

Poniższa tabela obrazuje ilości odpadów komunalnych wytworzonych w latach 2017-2018 oraz koszty obsługi systemu gospodarki odpadami w roku 2018 w poszczególnych gminach powiatu:

	Rok 2017	Rok 2018	Tendencja	Łączne koszty poniesione na obsługę systemu gospodarowania odpadami w 2018 [zł]
m. Grybów	1825,36	1945,57	↑	846 708,39 zł
Chełmiec	5412,81	5509,05	↑	2 302 618,00 zł
Gródek nad Dunajcem	1687,45	1602,26	↓	807 500,00 zł

Grybów	7292,6	7380,8	↑	1 949 513,98 zł
Kamionka Wielka	1312,22	1663,26	↑	577 603,29 zł
Korzenna	1319,3	1385,1	↑	824 914,69 zł
Krynica-Zdrój	6258,22	7035,91	↑	1 503 000,00 zł
Łabowa	445,03	740,02	↑	451 678,33 zł
Łącko	2591	2641	↑	1 465 899,73 zł
Łososina Dolna	1176,85	1291,2	↑	506 140,87 zł
Muszyna	2794,67	2994,8	↑	911 123,32 zł
Nawojowa	1604,75	1591,27	↓	766 641,39 zł
Piwniczna-Zdrój	1890,42	2063,97	↑	851 939,30 zł
Podegrodzie	1975,44	2299,9	↑	883 110,38 zł
Rytro	648	680,7	↑	379 862,17 zł
Stary Sącz	5417,95	6122,48	↑	3 119 996,31 zł
Razem Powiat	43652,07	46947,29	↑	18148250,15

Tabela 28 Ilość komunalnych odpadów wytworzonych w poszczególnych gminach w latach 2017-2018 [Mg] (źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji gmin)

W roku 2017 na terenie powiatu zebrano ogółem 37 882,81 Mg odpadów komunalnych, z czego 30 002,68 Mg to odpady z gospodarstw domowych. W masie odpadów zebranych - odpady niesegregowane (zmieszane) stanowiły 27 215,45 Mg, z czego 19 855,01 Mg pochodziło z gospodarstw domowych. Masa odpadów zebranych selektywnie, w tym surowców wtórnych, zużytego sprzętu, odpadów wielkogabarytowych - wyniosła 10 667,36 Mg, z czego 10 147,67 Mg pochodziło z gospodarstw domowych. W roku 2017 - 82,9% odpadów zebranych selektywnie poddano odzyskowi.

Z kolei, w roku 2018 na terenie powiatu zebrano 44 173,31 Mg odpadów komunalnych, w tej ilości 35 541,73 Mg to odpady z gospodarstw domowych. W masie odpadów zebranych - odpady niesegregowane stanowiły 29 543,19 Mg, z czego 21 226,10 Mg pochodziło z gospodarstw domowych. Masa odpadów zebranych selektywnie, w tym surowców wtórnych, zużytego sprzętu, odpadów wielkogabarytowych - wyniosła 14 630,12 Mg, z czego 14 315,63 Mg pochodziło z gospodarstw domowych. W roku 2018 - 83,61% odpadów zebranych selektywnie przekazano do odzysku.

Jednym z podstawowych celów nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi jest segregacja odpadów i osiągnięcie odpowiednich poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, kierowanych na składowiska oraz zwiększenie poziomu recyklingu i odzysku odpadów zebranych selektywnie, które wymusza ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Osiągnięte przez poszczególne gminy powiatu nowosądeckiego poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych oraz osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania w latach 2017-2018 przedstawiają poniższe tabele:

Gmina	Osiągnięty poziom recyklingu [%] - papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w roku 2017*	Osiągnięty poziom recyklingu [%] - odpady budowlane i rozbiórkowe	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne budowlanych i rozbiórkowych w roku 2017*	Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania [%]	Dopuszczalny poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. [%] **
	Rok 2017		Rok 2017		Rok 2017	
Gmina Grybów	39,92	co najmniej 20 %	100	co najmniej 45 %	0,09	< lub = 45
Krynica-Zdrój	97,09		100		6,89	
Stary Sącz	38,22		100		4,79	
Podegrodzie	32,23		93,35		13,5	
Łącko	21,88		91,97		0,08	
Łabowa	20		45		45	
Rytko	53,1		100		37,5	
Gródek nad Dunajcem	46,61		100		29,88	
Piwniczna-Zdrój	59,04		100		0,5	
Kamionka Wielka	37		brak odpadów tej frakcji		44,7	
Nawojowa	28,37		100		30,94	
Korzenna	21,86		100		14,89	
Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna	54,88		100		1,06	
Łososina Dolna	31,9		51,6		2,9	
Chelmiec	71,51		100		41,06	
Miasto Grybów	40,39		0		5,34	
RAZEM POWIAT	43,38%				80,12%	

* Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych

**Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji

Tabela 29 Osiągnięty poziom recyklingu oraz poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w roku 2017 (źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji gmin)

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła jaki musiały osiągnąć gminy w roku 2017 wynosił 20%. Wszystkie gminy powiatu osiągnęły wymagany poziom, znacznie przekraczając limit.

W stosunku do odpadów innych niż niebezpieczne, odpadów budowlanych i rozbiórkowych, wymagany poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami

na rok 2017 został określony na poziomie 45%. Jedynie Miasto Grybów i Gmina Kamionka Wielka nie osiągnęły wymaganego poziomu.

W roku 2017 wszystkie gminy powiatu zachowały także dopuszczalny poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

Gmina	Osiągnięty poziom recyklingu [%] - papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w roku 2018*	Osiągnięty poziom recyklingu [%] - odpady budowlane i rozbiórkowe	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w roku 2018*	Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania [%]	Dopuszczalny poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. [%] **			
	Rok 2018		Rok 2018		Rok 2018				
Gmina Grybów	39	co najmniej 30 %	100	co najmniej 50 %	0	< lub = 40 %			
Krynica-Zdrój	70		100		3				
Stary Sącz	40		100		6				
Podegrodzie	39		88		1				
Łącko	25		83		0				
Łabowa	30		50		40				
Rytko	42		100		4				
Gródek nad Dunajcem	35		100		3				
Piwniczna-Zdrój	49		64		0				
Kamionka Wielka	35		100		28				
Nawojowa	39		100		11				
Korzenna	25		100		1				
Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna	62		100		4				
Łososina Dolna	39		100		3				
Chelmiec	38		100		11				
Miasto Grybów	78		100		0				
RAZEM POWIAT	42,81%				92,81%			7,19%	

* Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych

**Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji

Tabela 30 Osiągnięty poziom recyklingu oraz poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania w poszczególnych gminach powiatu nowosądeckiego w roku 2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji gmin)

Z kolei w roku 2018 wymagany poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wynosił 30%. Większość gmin powiatu (za wyjątkiem Gmin: Łącko i Korzenna) osiągnęło wymagany poziom.

W stosunku do odpadów innych niż niebezpieczne, odpadów budowlanych i rozbiórkowych, wymagany poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami na rok 2018 został określony na poziomie 50% i wszystkie gminy osiągnęły wymagany poziom.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, gminy w 2018 roku mogły przekazywać do składowania 40% odpadów komunalnych w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. Wszystkie gminy powiatu nowosądeckiego w roku 2018 osiągnęły poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, nie przekraczając dopuszczalnego limitu.

Reasumując stwierdza się, że powiat nowosądecki w latach objętych sprawozdaniem osiągnął wymagane poziomy recyklingu, które z roku na rok są coraz bardziej wyśrubowane, a także znacznie ograniczył poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Według wymagań w 2018 r. należało ten poziom zmniejszyć do 40%, a powiat ograniczył go aż do 7,19%.

2. Bezpieczne dla zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu

- Realizacja programów usuwania odpadów zawierających azbest z terenu powiatu nowosądeckiego

Program usuwania odpadów zawierających azbest z terenu Powiatu Nowosądeckiego realizowany przez powiat od 2001 r. został opracowany i wdrożony ze względu na narastający problem bezpiecznego dla środowiska i kosztownego procesu unieszkodliwiania tych niebezpiecznych odpadów.

W 2017 r. uaktualniono „Zasady i tryb udzielania pomocy finansowej na realizację „Programu usuwania odpadów zawierających azbest z terenu powiatu nowosądeckiego”.

Kontynuowana była z gminami współpraca dotycząca realizacji Programu usuwania odpadów zawierających azbest wg schematu:

- Powiat – minimum 50 %
- Gmin – maksimum 50 %.

Środki zadeklarowane przez uczestników zadania w 2017 r.:

- Powiat Nowosądecki: 110 338 złotych
- Gmina Gródek nad Dunajcem: 5 000,00 złotych
- Gmina Grybów: 22 000,00 złotych
- Miasto Grybów: 4 000,00 złotych
- Gmina Kamionka Wielka: 3 000,00 zł
- Gmina Korzenna: 5 000,00 złotych
- Gmina Krynica-Zdrój: 6 000,00 złotych
- Gmina Łabowa: 4 000,00 złotych
- Gmina Łącko: 11 000,00 złotych
- Gmina Łososina Dolna: 21 000,00 złotych
- Gmina Muszyna: 7 000,00 złotych
- Gmina Nawojowa: 5 000,00 złotych

- Gmina Piwniczna-Zdrój: 4 000,00 złotych
- Gmina Podegrodzie: 12 000,00 złotych
- Gmina Ryto: 2 000,00 złotych
- Gmina Stary Sącz: 5 000,00 złotych
- Gmina Chelmec - nie wsparła przedsięwzięcia związanego z usuwaniem odpadów zawierających azbest.

Nie zmienił się cel programu ukierunkowany na pomoc w usuwaniu odpadów zawierających azbest, polegający na odbiorze tych odpadów z terenu nieruchomości należących do wnioskodawców, tj. pokrycie kosztów pakowania, załadunku, transportu i przekazania do unieszkodliwienia na składowisko odpadów niebezpiecznych.

Zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych Zarząd Powiatu corocznie ogłaszał przetarg nieograniczony na wyłonienie wykonawcy, który zajmował się powyższym zadaniem. Głównym kryterium wyboru oferty (60%) była cena usunięcia i przekazania do unieszkodliwienia 1 tony odpadów.

Zainteresowanie mieszkańców Powiatu „Programem usuwania odpadów zawierających azbest z terenu Powiatu Nowosądeckiego” było i wciąż jest bardzo duże.

W ramach w/w programu w 2017 roku usunięto 700,03 ton odpadów zawierających azbest z 295 posesji. Łącznie na realizację zadania wydatkowano kwotę 216 908,50 zł.

We współpracy z Wydziałem Rozwoju złożony został wniosek do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 w ramach Oś 5 Ochrona środowiska, Działania 5.2 Rozwijanie systemu, Poddziałania 5.2.2 Gospodarka odpadami. **Wniosek został pozytywnie oceniony i wybrany do dofinansowania w ramach konkursu nr RPMP.05.02.02-IZ.00-12-030/17.** Zgodnie z założeniami projektu planowane było usunięcie 1200 ton odpadów zawierających azbest w 2018 roku i 1800 ton w latach 2019-2020.

Od roku 2018 realizowany jest projekt „Likwidacja wyrobów zawierających azbest w Powiecie Nowosądeckim” zgodnie z Uchwałą Nr 1187/2018 Zarządu Powiatu Nowosądeckiego z dnia 28 lutego 2018 r. i przyjętym nowym regulaminem - finansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Stosowna umowa o dofinansowanie projektu została zawarta w dniu 12.02.2018 r. Całkowita wartość projektu wynosi 964 801,21 zł.

Schemat finansowania projektu przedstawia się następująco:

- Budżet Powiatu Nowosądeckiego – 15% tj. 144 720,21 zł.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 – 85% tj. 820 081,- zł.

W ramach zadania przewidziane jest usunięcie i przekazanie do unieszkodliwienia 3 000 ton odpadów zawierających azbest z 1111 posesji zlokalizowanych na terenie powiatu nowosądeckiego.

W 2018 roku w ramach w/w projektu łącznie usunięto i przekazano do unieszkodliwienia 1727,61 ton odpadów zawierających azbest z 679 posesji zlokalizowanych na terenie powiatu nowosądeckiego. Ogółem koszty realizacji zadania wyniosły 509 765 zł., w tym środki powiatu wynoszą 76 464,75 zł.

W latach 2019 – 2020 pozostało do wywiezienia – w ramach projektu jw. - 1272,39 ton odpadów zawierających azbest. Pozostała do wykorzystania wartość projektu to 455 036,21 zł.

Od początku realizacji "Programu usuwania odpadów zawierających azbest .." tj. od 2001 r. z terenu powiatu nowosądeckiego wywieziono 10 331,27 ton tych odpadów za kwotę 3 271 179,- zł.

Mieszkańcy powiatu na bieżąco są informowani o możliwości skorzystania z dofinansowania na usunięcie odpadów zawierających azbest.

Realizacja programu przyczyniła się w znacznym stopniu do ograniczenia zjawiska przypadkowego porzucania odpadów zawierających azbest i tworzenia dzikich wysypisk tych odpadów na przykład w lasach lub nad ciekami wodnymi (w poprzednich latach nie było takich zgłoszeń).

Mieszkańcy powiatu mają gwarancję bezpłatnego pozbycia się odpadów i otrzymują dokumenty świadczące o należyтым ich unieszkodliwieniu.

Zgodnie z „Krajowym planem usuwania wyrobów zawierających azbest” termin rozwiązania problemu unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest powinien nastąpić przed 2032 r.

Gmina	2017	2018	2017	2018	2017	2018
	Nakłady finansowe na usunięcie odpadów zaw. azbest		Ilość usuniętych ton odpadów zaw. azbest		Ilość posesji z których usunięto odpady zaw. azbest	
Chelmiec	0	34177,89	0	117,27	0	52
Gródek n/Dunajcem	10321,25	24924,86	33,34	84,51	14	30
Grybów Gmina	44125,97	136079,95	141,38	462,46	61	170
Grybów Miasto	7213,78	15798,49	23,36	52,12	10	21
Kamionka Wielka	4186,86	23298	13,71	80,13	6	30
Korzenna	10167,62	78535,72	32,58	274,62	12	105
Krynica Zdrój	11496,47	21600,26	37,08	70,91	16	28
Łabowa	8439,41	18008,08	27,04	61,66	9	22
Łącko	17449,45	30037,27	56,25	99,75	26	35
Łososina Dolna	39871,59	27245,27	130,27	92,88	53	39
Muszyna	12284,8	12864,39	39,55	42,65	20	15
Nawojowa	8522,93	19017,54	27,61	59,02	11	19
Piwniczna Zdrój	7729,65	22512,39	24,77	75,83	11	36
Podegrodzie	23512,8	17520,93	75,57	58,38	31	31
Rytko	4209,25	2843,93	13,49	9,75	5	6
Stary Sącz	7376,68	25300,37	24,05	85,67	10	40
Razem	216908,51	509765,34	700,03	1727,61	295	679

Tabela 31 Stan realizacji usuwania odpadów zawierających azbest z terenu powiatu nowosądeckiego w latach 2017-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Wydziału Ochrony Środowiska, Leśnictwa i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu)

XII. Edukacja ekologiczna

- 1. Podniesienie świadomości i poziomu wiedzy mieszkańców w zakresie właściwego gospodarowania odpadami, promowanie proekologicznych postaw, motywowanie mieszkańców do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów oraz ich segregacji**
 - Kampania informacyjno-edukacyjna dotycząca gospodarki odpadami na terenie powiatu.**
- 2. Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego**
 - Promowanie zachowań zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu**

Powodzenie w prowadzeniu wszelkich działań zmierzających do poprawy stanu środowiska zależy w głównej mierze od świadomości ekologicznej społeczeństwa i jego aprobaty w tym zakresie, dlatego też w niektórych gminach powiatu duży nacisk kładziony był na edukację ekologiczną w zakresie ograniczania niskiej emisji oraz propagowania prawidłowego postępowania z odpadami, zarówno wśród dzieci, młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców gmin.

Duży udział w zadaniach edukacyjnych mają organizowane konkursy dla młodzieży szkolnej, warsztaty edukacyjne oraz akcje tematyczne skierowane także do wszystkich mieszkańców powiatu. W latach 2017-2018 przeprowadzono szereg działań z zakresu edukacji ekologicznej, m.in. konkursy ekologiczne, sprzątanie świata, akcje edukacyjne i informacyjne odnośnie powietrza i gospodarki odpadami. Poniżej przedstawiono działania realizowane przez poszczególne gminy powiatu w latach 2017-2018 w zakresie edukacji ekologicznej:

Gmina	Podjęte działania, związane z prowadzeniem kampanii edukacyjno-informacyjnej:
Miasto Grybów	<p>W ramach przedmiotowego zadania w 2018 r gmina miejska Grybów zrealizowała następujące działania mające na celu zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców Miasta:</p> <p>Przeprowadzono zajęcia edukacyjne w Przedszkolu samorządowym "Pod Topolą" pn. Chrońmy nasze drzewa. W szkołach podstawowych odbyły się zajęcia pn. Niska Emisja to NAS zabija. Przeprowadzono edukację ogólnospołeczną o oszczędności zasobów naturalnych polegającą na przygotowaniu plakatów informacyjnych. Podczas corocznego wydarzenia kulturalnego "Jesień Grybowska", zorganizowano "Piknik z klimatem". W ramach tego wydarzenia zaproszono Mobilne Laboratorium "Polones", czyli zadaszoną przyczepę wyposażoną w trzy źródła ciepła. W trakcie prelekcji mieszkańcy mogli uzyskać informacje na temat nowoczesnych kotłów oraz wpływu niskiej emisji na ludzkie zdrowie. Wartość niniejszego zadania wyniosła 2 374,02 zł</p> <p>Przeprowadzono zajęcia edukacyjne w przedszkolu samorządowym "Pod Topolą" pn. "Woda nasz najcenniejszy zasób". W szkołach podstawowych odbyły się zajęcia pn. "Nasza Misja to Niska Emisja". Przeprowadzono edukację ogólnospołeczną o oszczędności zasobów naturalnych. Podczas "Jesieni Grybowskiej", zorganizowano kampanie Pielęgnujące EKOZwyczaj. W ramach tego działania mieszkańcy miasta Grybów mogli wymienić szklane butelki i opakowania na sadzonki roślin doniczkowych. Zorganizowano również kampanie pn. Listy do dorosłych, w ramach której dzieci ze szkół podstawowych wraz z nauczycielami w ramach Dnia Czystego Powietrza przygotowały akcję "To nie krasnoludki palą nasze śmieci". Wartość działania wyniosła 8 289,88 zł.</p>
Gmina Grybów	<p>Gmina prowadziła systematyczne akcje edukacji ekologicznej na temat oszczędności energii cieplnej i elektrycznej oraz stosowania proekologicznych nośników energii, szkodliwości spalania materiałów odpadowych w kotłowniach domowych.</p> <p>Liczba osób objętych działaniami z zakresu edukacji ekologicznej w roku 2018 - 111 osób</p>
Gmina Podegrodzie	<p>Rok 2017</p> <p>Wszystkie materiały edukacyjne dla mieszkańców dotyczące gospodarowania odpadami były umieszczone na bieżąco na stronie internetowej urzędu oraz na BIP urzędu.</p> <p>2. Informacje dla mieszkańców dotyczące zakazu spalania odpadów zielonych umieszczone zostały w gazetce „Wieści Podegrodzkie”, wydawanej przez gminę oraz umieszczone na stronie internetowej gminy.</p> <p>3. Informacje dla mieszkańców dotyczące nowych przepisów Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów umieszczone w gazetce „Wieści Podegrodzkie”, wydawanej przez gminę.</p> <p>4. W ramach zadania ekologia i dziedzictwo przyrodnicze zostało zrealizowane zadanie publiczne pn.: „Czyste powietrze czysta sprawa 2017 w Gminie Podegrodzie”, przez Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży KANA, którego głównym celem była edukacja ekologiczna w zakresie ograniczenia przyczyn prowadzących do powstawania zjawiska smogu oraz ograniczenia niskiej emisji na terenie Kotliny Sądeckiej, a w szczególności spalania odpadów. Realizacja projektu pozwoliła na objęcie kompleksowymi działaniami wszystkich dzieci klas III szkół podstawowych z terenu Gminy Podegrodzie oraz pozostałych szkół biorących udział w projekcie. W każdej klasie III przeprowadzone zostały 3 godziny lekcyjne zajęć edukacyjnych z zakresu prawidłowej segregacji odpadów oraz tworzenia się zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałania im. W gminie Podegrodzie został przeprowadzony dwuetapowy konkurs wiedzy na temat ekologii oraz konkurs plastyczny.</p> <p>5. Z okazji „Chce mi się. 11 maja dzień bez śmiecenia” na stronie internetowej gminy rozpropagowano informację i wszystkie materiały dotyczące segregowania odpadów.</p> <p>5. W jednej ze szkół podstawowych zorganizowano zbiórkę makulatury wraz z omówieniem zasad selektywnej zbiórki odpadami komunalnymi.</p> <p>6. Rozpowszechniano informacje przesłane z Urzędu Marszałkowskiego w sprawie prawidłowej segregacji odpadów zgodnej z Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów.</p> <p>7. Zamieszczono informację dla mieszkańców w sposób zwyczajowo przyjęty w gminie dotyczącą prawidłowej segregacji odpadów zgodnej z Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów.</p>

	<p>8. W miesiącu listopadzie zorganizowano spektakl dotyczący m. in. właściwej segregacji odpadów (spektakl dla kl. 1 wszystkich szkół podstawowych na terenie gminy Podegrodzie).</p> <p>9. W związku z prowadzeniem nowych zasad segregacji odpadów, przekazano do wszystkich szkół podstawowych i przedszkoli na terenie gminy ulotki zawierające informacje jak zapobiegać powstawaniu odpadów, z prośbą o przeprowadzenie zajęć np. na godzinach wychowawczych, dotyczących właściwego postępowania z odpadami w gospodarstwach domowych.</p> <p>Rok 2018</p> <p>Wszystkie materiały edukacyjne dla mieszkańców dotyczące gospodarowania odpadami były umieszczone na bieżąco na stronie internetowej urzędu oraz na BIP urzędu.</p> <p>2. W jednej ze szkół podstawowych zorganizowano zbiórkę makulatury wraz zamówieniem zasad selektywnej zbiórki odpadami komunalnymi.</p> <p>3. W miesiącu marcu zorganizowano spektakl dotyczący m. in. właściwej segregacji odpadów (spektakl dla klas 3 wszystkich szkół podstawowych na terenie gminy Podegrodzie).</p> <p>4. W miesiącu października zorganizowano kolejny spektakl dotyczący również m.in. właściwej segregacji odpadów (spektakl dla klas 1 wszystkich szkół podstawowych na terenie gminy).</p> <p>5. W ramach zadania ekologia i dziedzictwo przyrodnicze zostało zrealizowane zadanie publiczne pn. „Czyste powietrze - czysta sprawa 2018 w Gminie Podegrodzie” przez Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży „Kana”, którego głównym celem była edukacja ekologiczna dzieci w zakresie ograniczenia części przyczyn prowadzących do zanieczyszczenia powietrza. W ramach zadania został zorganizowany i przeprowadzony konkurs plastyczny „Pokonamy SMOGA” skierowany do uczniów klas V wszystkich szkół podstawowych z terenu Gminy Podegrodzie.</p> <p>6. Zostało zrealizowane również zadanie pn. „Czysta ziemia – wspólny cel – akcja sprzątania świata” przez Stowarzyszenie Rozwoju Oświaty oraz społeczności Lokalnych „SERCOM” skierowane do dzieci ze szkoły Podstawowej w Olszanie oraz Podegrodziu. Zadanie obejmowało wykłady/prelekcje nt. ochrony środowiska, klimatu oraz segregacji śmieci jak również konkurs plastyczny. Docelowym punktem zadania była akcja „Sprzątanie Świata”</p> <p>7. Zamieszczono informację dla mieszkańców dotyczącą zakazu spalania odpadów w piecach i kotłowniach domowych w gazetce wydawanej przez gminę „Wieści Podegrodzkie”.</p> <p>8. Z okazji „dnia bez śmiecenia”, w miesiącu maju (11 maja) zorganizowano akcję sprzątania świata, pośród uczniów szkół podstawowych mającą na celu obudzenie i wzmocnienie świadomości ekologicznej uczniów oraz racjonalnej gospodarki odpadami.</p>
Gmina Korzenna	<p>Gmina Korzenna prowadziła kampanię informacyjno-edukacyjną dot. gospodarki odpadami poprzez prelekcje edukacyjne w szkołach z segregacji odpadów, konkursy i zajęcia praktyczne tj. "Sprzątania świata", które mają na celu uwrażliwienie od najmłodszych lat na ochronę środowiska. Działania edukacyjne w tej tematyce przeprowadzane są również na zebraniach wiejskich, które odbywają się corocznie we wszystkich sołectwach gminy. Rocznie brało w nich udział ok. 4000 osób.</p>
Gmina Nawojowa	<p>Gmina Nawojowa prowadziła kampanię informacyjno-edukacyjną dot. gospodarki odpadami poprzez rozprowadzanie ulotek i folderów dotyczących metodyki segregowania odpadów oraz szkodliwości spalania odpadów wśród wszystkich mieszkańców gminy tj. ok. 8500 osób. Wśród dzieci klas 1-6 w szkołach podstawowych (ok. 200 uczniów) przeprowadzono przedstawienia o tematyce szkodliwości spalania odpadów oraz segregowania odpadów.</p> <p>Ekodoradcy zatrudnieni w gminie na bieżąco promują wśród mieszkańców wiedzę na temat zagrożeń płynących z zanieczyszczonego powietrza oraz głównych źródeł niskiej emisji, a przez to mobilizują ich do aktywnego włączenia się w przeciwdziałanie temu zjawisku. Ekodoradca prowadzi także liczne działania edukacyjne i informacyjne mające na celu podniesienie świadomości wśród dzieci i młodzieży oraz dorosłych na temat zanieczyszczenia powietrza i sposoby ich ograniczenia,</p>
Miasto i Gmina Piwniczna-Zdrój	<p>Gmina Piwniczna-Zdrój prowadziła kampanię informacyjno-edukacyjną dot. gospodarki odpadami, w której brało udział ok. 1900 mieszkańców, poprzez: przeprowadzenie prelekcji dla dzieci i młodzieży szkolnej dotyczące gospodarki odpadami, piknik ekologiczny, Dzień Czystego Powietrza, spotkania z mieszkańcami, konkursy i stoiska podczas imprez organizowanych w gminie (Dni Piwnicznej, Piknik z okazji Dnia Dziecka)</p>

Gmina Stary Sącz	Gmina Stary Sącz prowadziła kampanie informacyjno-edukacyjną dot. gospodarki odpadami poprzez pisma informacyjne kierowane do mieszkańców oraz informację zamieszczoną na stronie internetowej gminy dot. zasad segregacji odpadów oraz ograniczania masy wytwarzanych odpadów. W gminie zatrudniony jest ekodoradca, który odpowiada za prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych wśród mieszkańców, wyjaśnianie źródeł i skutków zanieczyszczenia powietrza oraz możliwości podjęcia działań w celu ochrony powietrza przez mieszkańców.
Gmina Łącko	Gmina Łącko prowadziła kampanie informacyjno-edukacyjną dot. gospodarki odpadami poprzez prelekcje dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów oraz rozdawanie ulotek - rok 2017; konkurs plastyczny o tematyce segregacji odpadów dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów na terenie gminy Łącko wraz z rozprowadzaniem ulotek- rok 2018
Gmina Ryto	Gmina Ryto prowadziła kampanie informacyjno-edukacyjną dot. gospodarki odpadami za pośrednictwem strony internetowej pn "Informator dla mieszkańców - gospodarka stałymi odpadami komunalnymi", a także w szkołach oraz na zebraniach wiejskich.
Gmina Kamionka Wielka	Edukację ekologiczną prowadzono za pośrednictwem ekodoradcy zatrudnionego przez Gminę w ramach projektu LIFE. Organizowano spotkania w szkołach, na których poruszano problematykę odpadową m. in. prawidłowej segregacji. Działania edukacyjne skierowano do ok. 100 osób. Prowadzenie działań dotyczących edukacji w zakresie ograniczenia niskiej emisji oraz segregacji odpadów. Realizacja - 8 akcji, liczba uczestników, do których skierowano akcje – 2500 osób. Edukacja ekologiczna jest prowadzona przez Ekodoradcę zatrudnionego w ramach projektu LIFE. Organizowano Targi Niskoemisyjnych urządzeń grzewczych, OZE, elektromobility, zajęcia w szkołach, akcja sadzenia drzew, spotkania z ekodoradcą, green week konkursy o tematyce antysmogowej, badania budynków kamerą termowizyjną, teatryki o tematyce antysmogowej. W roku 2018 gmina współpracowała również ze stowarzyszeniem Kana w Nowym Sączu. Instytucja ta w ramach działań edukacyjnych przeprowadziła cykl działań edukacyjnych w szkołach poruszających tematykę czystego powietrza. Pracownicy Urzędu gminy przeprowadzili też zajęcia w szkole odnośnie segregacji odpadów. Siedem placówek oświatowych na terenie gminy zostało wyposażonych w oczyszczacze powietrza – koszty po stronie marszałka województwa.
Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna	Kampanie informacyjno-edukacyjną dot. gospodarki odpadami prowadzono za pośrednictwem Biuletynu Informacyjnego, strony internetowej urzędu, zorganizowano także spektakl dla dzieci szkolnych na około 150 osób.
Gmina Chelmiec	Corocznie przeprowadzana była akcja "sprzątania świata" z zapewnieniem bezpieczeństwa pracy młodzieży (rękawice ochronne, worki na śmieci); Prowadzona była również stała akcja informacyjna i edukacyjna w postaci plakatów, rozpowszechnianych ulotek i przekazanych szkołom materiałów multimedialnych z danymi tematycznymi. W dniu 30 maja 2018 r. w kompleksie sportowym przy szkole podstawowej w Chelmcu odbył się „Piknik ekologiczny i gminny dzień dziecka w zdrowej atmosferze”. Podczas wydarzenia najmłodszy mogli w przyjazny sposób rozwinąć swoją wiedzę w zakresie ochrony powietrza, jednocześnie dobrze się bawiąc. W dniach od 4.04.2018 r. do 12.04.2018 r. odbyły się warsztaty w 13 szkołach dla przedszkolaków z terenu Gminy Chelmiec, które miały na celu poprawę świadomości najmłodszych w zakresie wpływu jakości powietrza na zdrowie dzieci i dorosłych, oraz sposobów na poprawę stanu powietrza. W warsztatach wzięło udział około 400 dzieci. W ramach realizacji działań edukacyjnych projektu LIFE pn. „Wdrażanie Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego – Małopolska w zdrowej atmosferze” LIFE-IP MALOPOLSKA / LIFE14 IPE PL 021 na terenie gminy Chelmiec została przeprowadzona akcja „ Oszczędzam energię ”. Wśród mieszkańców gminy rozdysponowano 87 zestawów oszczędzania energii. W skład zestawów weszły: perlator kuchenny, perlator umywalkowy, reduktor prysznicy, adapter do perlatora umożliwiający przejście z gwintu M24x1 na M22x1, ekran zagrzejnikowy refleksyjny o wymiarach 1,5m x 0,5m x 3mm; żarówki LED, a

	<p>także broszury o charakterze edukacyjno-informacyjnym dotyczącą oszczędzania energii w domach. Celem akcji była zachęta mieszkańców gminy do korzystania z energooszczędnych rozwiązań w życiu codziennym, a także edukacja w zakresie oszczędności energii. Przekazane broszury wskazują codzienne czynności dzięki którym możemy zredukować zużycie energii, a także powody dla których powinniśmy ją oszczędzać.</p>
Gmina Łososina Dolna	<p>Wszyscy właściciele nieruchomości odbierając worki na śmieci otrzymywali kolorowe ulotki dotyczące segregacji odpadów zawierające praktyczne wskazówki „Jak segregować odpady”. Prognozuje się, iż dzięki tego typu akcjom informacyjnym poprawie powinna ulec segregacja odpadów u źródła, która wpłynie korzystnie na gospodarkę odpadami na terenie Gminy Łososina Dolna w przyszłych latach, a tym samym pozwolić osiągnąć jak najlepsze poziomy odzysku i recyklingu odpadów.</p>

Tabela 32 *Działania z zakresu edukacji ekologicznej realizowane przez poszczególne gminy w latach 2017-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin powiatu)*

Ponadto w latach 2017-2018 Powiat Nowosądecki udzielił organizacjom pożytku publicznego dotacje na łączną kwotę 43 217,33 zł na wsparcie/powierzenie zadań związanych z edukacją ekologiczną.

W dziedzinie edukacji ekologicznej mogły być wspierane lub powierzane zadania w zakresie:

- a) upowszechniania prawidłowego postępowania z odpadami (segregacja odpadów komunalnych, kompostowanie odpadów organicznych),
- b) informowania o zagrożeniach dla środowiska i zdrowia ludzi wynikających z niewłaściwego postępowania z odpadami (np. spalanie odpadów w piecach domowych lub porzucanie ich na dzikich wysypiskach),
- c) opracowania i druku materiałów informacyjnych nt. prawidłowej gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej oraz ochrony powietrza,
- d) promocji przedsięwzięć mających na celu zbiórkę odpadów niebezpiecznych znajdujących się w strumieniu odpadów komunalnych (np. zużyte baterie, przeterminowane lekarstwa),
- e) propagowania zadań mających na celu wykorzystywanie źródeł energii odnawialnej.

Poniżej przedstawiono informacje nt. realizowanych projektów w ramach udzielonych dotacji.

Organizacja	Nazwa zadania	Kwota Dotacji
Rok 2017		
PTTK oddział im. Romana Nitribitta w Krynicy Zdroju, ul. Zdrojowa 32	"Akcja Czyste Góry 2017 na Jaworzynie Krynickiej"	1 000,00 zł
Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży "Kana" w Nowym Sączu ul. Św. Kunegundy 12 a	"Czyste powietrze - czysta sprawa 2017"	20 000,00 zł
Rok 2018		
PTTK oddział im. Romana Nitribitta w Krynicy Zdroju, ul. Zdrojowa 32	"Akcja Czyste Góry 2018 na Jaworzynie Krynickiej"	1 000,00 zł
Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży "Kana" w Nowym Sączu ul. Św. Kunegundy 12 a	"Czyste powietrze - czysta sprawa 2018"	22 217,33 zł

Tabela 33 *Projekty realizowane przez organizacje pożytku publicznego z zakresu edukacji ekologicznej w latach 2017-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Wydziału Ochrony Środowiska, Leśnictwa i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu)*

XIII. Zasoby przyrodnicze

1. Ochrona zieleni, zasobów leśnych oraz obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych

- Bieżąca pielęgnacja zasobów przyrodniczych wraz z ochroną obszarów i obiektów prawnie chronionych

W tabeli poniżej przedstawiono działania zrealizowane na terenie powiatu mające na celu prowadzenie bieżącej pielęgnacji zasobów przyrodniczych wraz z ochroną obszarów i obiektów prawnie chronionych:

Jednostka realizująca	Pielęgnacja zasobów przyrodniczych	Poniesiony koszt + źródło finansowania
Stary Sącz	Prace pielęgnacyjne przy pomnikach przyrody - rok 2017	4 491,6 zł - budżet gminy
Podegrodzie	Zadania prowadzone w roku 2017 polegały na: 1. Usuwaniu barszczu Sosnowskiego 2. Badania gleb przeprowadzone dla mieszkańców naszej Gminy 3. Opinie dendrologiczne drzew na terenach stanowiących własność gminy Podegrodzie. 4. Zakup i nasadzenie drzew na terenach stanowiących własność gminy Podegrodzie 5. Zakup budek lęgowych dla wiewiórek	1. 92,99 zł – śr. własne, 2. 997,12 zł - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej 3. 4000,00 zł - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej 4. 8206,57 zł – środki własne (zakup drzewek+ziemi+paliki) 5. 100, 00 zł – środki własne
	Zadania prowadzone w roku 2018 polegały na: 1. Usuwaniu barszczu Sosnowskiego 2. Badania gleb przeprowadzone dla mieszkańców naszej Gminy 3. Zakup i nasadzenie drzew na terenach stanowiących własność gminy Podegrodzie 4. Zakup tablic informacyjnych zgodnie z Rozporządzeniem Wojewody małopolskiego z dn. 18.09.2019 r. w sprawie zwalczania zgnilca amerykańskiego pszczoł na terenie powiatu limanowskiego i nowosądeckiego ziemskiego	1. 134,01 zł (zakup oprysku) - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej 2. 997,12 zł - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej 3. 833,00 zł - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (zakup drzewek) 4. 866,88 zł 584,25 zł - środki własne 282,63 zł - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Podegrodzie razem	-----	16 227,69 zł
Miasto Grybów	Pielęgnacja zieleni w Parku Miejskim	35 094,60 zł - budżet gminy
Piwniczna-zdrój	Pielęgnacja koron drzew polegająca na usuwaniu suchych konarów i skróceniu korony. Wycinka drzew suchych i zagrażających bezpieczeństwu oraz nasadzenie młodych drzew.	Rok 2017 - 9 000,0 zł Rok 2018 - 2 100,00 zł
Kamionka Wielka	Pielęgnacja pomnika przyrody gat. dęb szypułkowy w m. Mystków	3 016,37 zł - budżet gminy

Nawojowa	Przycinanie posuszu i regulacja koron drzew uznanych za pomniki przyrody	b.d.
Miasto i Gmina Uzdrowska Muszyna	Rewitalizacja Czarnej Młaki. Prace oczyszczeniowe i odmuleniowe. Prace związane z czynną ochroną flory i fauny wokół Czarnej Młaki (budowa remiz dla płazów oraz wykonanie ekspozycji chronionych gatunków roślin w terenie - rok 2017	b.d.
Łososina Dolna	Monitorowanie stanu, zabiegi przyrodnicze	b.d.
Prywatni właściciele działek	Prace pielęgnacyjne prowadzono w rezerwacie Diable Skały	Koszt nieznan
Lasy Państwowe	W ramach programu edukacji leśnej społeczeństwa oraz promocji LKP Lasy Beskidu Sądeckiego prowadziły wydarzenia edukacyjne i edukacyjno-promocyjne wraz z organizacją stoiska edukacyjno-promocyjnego uwzględniającego zagadnienia dotyczące obszarów Natura 2000. W latach 2017-2018 odbyło się w sumie 6 takich wydarzeń.	Koszt nieznan - poniesiony w ramach bieżącej działalności edukacyjnej Lasów Państwowych
Lasy Państwowe	Zajęcia edukacyjne prowadzone w placówkach oświatowych, ośrodkach wychowawczych, innych instytucjach oraz na ścieżkach edukacyjno-przyrodniczych w terenie na obszarach Natura 2000: Ostoja Popradzka i Beskid Niski z uwzględnieniem zagadnień dotyczących obszarów Natura 2000. W roku 2017 odbyły się 32 zajęcia (w tym 1 konkurs plastyczny o tematyce Natura 2000), a w roku 2018 - 72 zajęcia.	Koszt nieznan - poniesiony w ramach bieżącej działalności edukacyjnej Lasów Państwowych
Nadleśnictwo Stary Sącz	Zajęcia realizowane w ramach edukacji leśnej społeczeństwa z uwzględnieniem zagadnień dotyczących obszarów Natura 2000. Rok 2017 - 14 zajęć, rok 2018 - 30 zajęć	Koszt nieznan
Nadleśnictwo Nawojowa	W latach 2017 - 2018 na Obszarze Natura 2000 Ostoja Popradzka: - prowadzono kompleksowe działania służące ochronie czynnej głuszcza (m.in. budowa drugiej woliery typu born to be free wraz z ogrodzeniem i zabezpieczeniami, - wybudowano punkt obserwacyjny, - przeprowadzono remont i konserwację woliery i grodzienia z 2015r., - w roku 2017 wsiedlono 19 ptaków metodą born to be free, a w roku 2018 - 16 ptaków, - zaobrączkowano ptaki i założono nadajniki radiowe oraz GPS/GSM 7 osobnikom, - prowadzono opiekę nad ptakami oraz nadzór weterynaryjny, - prowadzono odstrzał redukcyjny drapieżników, - w roku 2017 prowadzono zadania w ramach reintrodukcji głuszcza w paśmie Jaworzyny Krynickiej - etap III na lata 2017-2018, - w roku 2018 realizowano zadania z zakresu dostosowywania biotypu do wymagań głuszcza oraz badano efektywność wsiedleń głuszców na terenie działania, a także prowadzono analizę genetyczną DNA próbek zebranych w terenie	Rok 2017 - 249 436,23 zł Rok 2018 - 295 700,00 zł
RDOŚ	W roku 2017 prowadzono monitoring siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin i zwierząt stanowiących przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Popradzka PLH120019	Koszt niemożliwy do oszacowania dla pojedynczego obszaru Natura 2000, gdyż monitoring był prowadzony w kilkunastu obszarach przez kilku wykonawców. zadanie było finansowane przez RDOŚ w Krakowie i WFOŚ
RDOŚ	W roku 2018 prowadzono monitoring zerowy stanu muraw kserotermicznych w rezerwach przyrody: Dolina Mnikowska, Dolina Kluczowy, Dolina Eliaszkówki, Dolina Szklarki, Skolczanka, Kajasówka, Białowodzka Góra nad Dunajcem	Koszt niemożliwy do oszacowania dla pojedynczego obszaru Natura 2000, gdyż monitoring był prowadzony w kilku obszarach.

Nadleśnictwo Piwniczna	W latach 2017-2018 na terenie Ostoi Popradzkiej- prowadzono Koszenie Łąk. Łącznie wykoszono 9 ha łąk (4,5 ha każdego roku)	Rok 2017 - 48 512,61 zł Rok 2018 - 47 568 zł Środki własne i dopłaty ARiMR
Nadleśnictwo Piwniczna	Ostoja Popradzka - Zajęcia realizowane w ramach edukacji leśnej społeczeństwa w tym działalności Ośrodka Edukacji Leśnej LKP "Lasy Beskidu Sądeckiego" z uwzględnieniem zagadnień dotyczących obszarów Natura 2000. Rok 2017 -141 zajęć, rok 2018 - 419 zajęć.	Koszt nieznanym
RDOŚ	W roku 2018 wyremontowano dach w Kościele we Floryncie - strych kościoła jest letnim stanowiskiem chronionych gatunków nietoperzy. Kościół we Floryncie znajduje się poza granicami obszaru Natura 2000, jednak jest stanowiskiem letnim nocka dużego tzw. "naturowy" gatunek nietoperza. Kościół we Floryncie, gm. Grybów, pow. nowosądecki - w odległości ok. 8 km od obszaru Natura 2000 Nawojowa PLH120035	Zadanie realizowane w ramach projektu POIS.02.04.00-00-0180/16-00 pn.: "Ochrona zagrożonych gatunków i siedlisk chronionych w ramach sieci Natura 2000 w Małopolsce" Koszt 471 125,34 zł - współfinansowany przez UE ze środków Europejskiego Funduszu Spójności w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko
RAZEM		1 182 272,44 zł

Tabela 34 Zrealizowane działania mające na celu pielęgnację zasobów przyrodniczych wraz z ochroną obszarów i obiektów prawnie chronionych (źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin oraz RDOŚ w Krakowie)

- Tworzenie nowych form ochrony przyrody

W obowiązującym w Polsce prawie ochrona przyrody regulowana jest przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. W jej rozumieniu ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody.

Ww. ustawa wprowadza 10 form ochrony przyrody. Każda z form spełnia inną rolę w polskim systemie ochrony przyrody i służy innym celom. Formy ochrony przyrody tworzą duży i zróżnicowany zespół środków pozwalających realizować ochronę przyrody.

Udział obszarów prawnie chronionych w powiecie nowosądeckim w powierzchni ogółem na koniec 2018 roku wyniósł 80,9 %.

Formy ochrony przyrody w powiecie nowosądeckim wg. stanu na 31.12.2018r. przedstawiają się następująco:

- parki narodowe - 0 ha
- rezerваты przyrody - 650,35 ha
- parki krajobrazowe - 46 624,49 ha
- obszary chronionego krajobrazu - 78 668,80 ha
- obszary Natura 2000:
 - obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) - 12 763 ha
 - specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) - 57 699 ha
- pomniki przyrody - 168 szt.
- stanowiska dokumentacyjne - 0 ha
- użytki ekologiczne - 1,05 ha

- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe - 4,35 ha
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów --

W porównaniu do roku 2017 rezerваты przyrody zwiększyły swoją powierzchnię o 0,87 ha (rezerwat przyrody „Las Lipowy Obrożyska”) oraz przybyło 11 pomników przyrody (7 szt. w gm. Grybów, a 4 w gm. Stary Sącz).

- Realizacja zapisów Planów zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 na terenie powiatu

Jednostka realizująca	Zadania zapisane w Planie zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000:
Gmina Podegrodzie	- Niewyznaczanie miejsc poboru żwiru i kamieni w ramach szczególnego i powszechnego korzystania z wód; - Prowadzenie działań edukacyjnych dla mieszkańców dotyczących zakazu wysypywania śmieci.
Gmina Łącko	- Uwzględniano zapisy Planów zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 w wydawanych zezwoleniach
PGW Wody Polskie	W ramach zadania - przywrócenie ciągłości ekologicznej i realizacja działań poprawiających funkcjonowanie korytarza swobodnej migracji rzeki Białej Tarnowskiej - w latach 2017 - 2018 rozpoczęto prace budowlane związane z przebudową/modernizacją/likwidacją 11 poprzecznych barier hydrotechnicznych w korycie Białej Tarnowskiej, które blokują naturalny pochód rumowiska rzeczno i stanowią bariery w migracji organizmów wodnych. W roku 2017 zakończono przebudowę dwóch stopni w m. Biała Niżna, natomiast w roku 2018 zakończono przebudowę trzech stopni, w tym dwóch zlokalizowanych na terenie powiatu tj. w m. Grybów i Florynka. W roku 2017 poniesiono koszt ok. 1 385 000 zł, natomiast w roku 2018 - 12 115 133 zł.
RDOŚ w Krakowie	W latach 2017-2018 prowadzono monitoring siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin i zwierząt stanowiących przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000 Łososina PLH120087. W roku 2017 dodatkowo - Ostoje Nietoperzy okolic Bukowca PLH120020. Koszty monitoringu - niemożliwe do oszacowania dla pojedynczego obszaru Natura 2000, gdyż był on prowadzony w kilkunastu obszarach przez kilku wykonawców.
RDOŚ w Krakowie	Środkowy Dunajec z dopływami PLH120088 i Łososina PLH120087: Rok 2017 - Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych. W latach 2017-2018 - zostały wykonane 4 ekspertyzy w 3 obszarach Natura 2000: 2 ekspertyzy ichtiologiczne w obszarach: Środkowy Dunajec z dopływami PLH120088 i Górny Dunajec PLH120086 oraz 2 ekspertyzy fitosocjologiczne w obszarach: Środkowy Dunajec z dopływami PLH120088 i Łososina PLH120087. Zorganizowano 6 spotkań z interesariuszami w obszarach Natura 2000 w związku z przeprowadzonymi inwentaryzacjami przyrodniczymi - po 2 spotkania w

	obszarach Natura 2000: Środkowy Dunajec z dopływami PLH120088, Górny Dunajec PLH120086, Łososina PLH120087. Poniesiony koszt - 98 875 zł - wydano na 3 obszary (w obrębie powiatu nowosądeckiego znajdują się tylko 2 obszary: Środkowy Dunajec i Łososina)
--	--

Tabela 35 Realizacja zadań zapisanych w Planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin oraz RDOŚ)

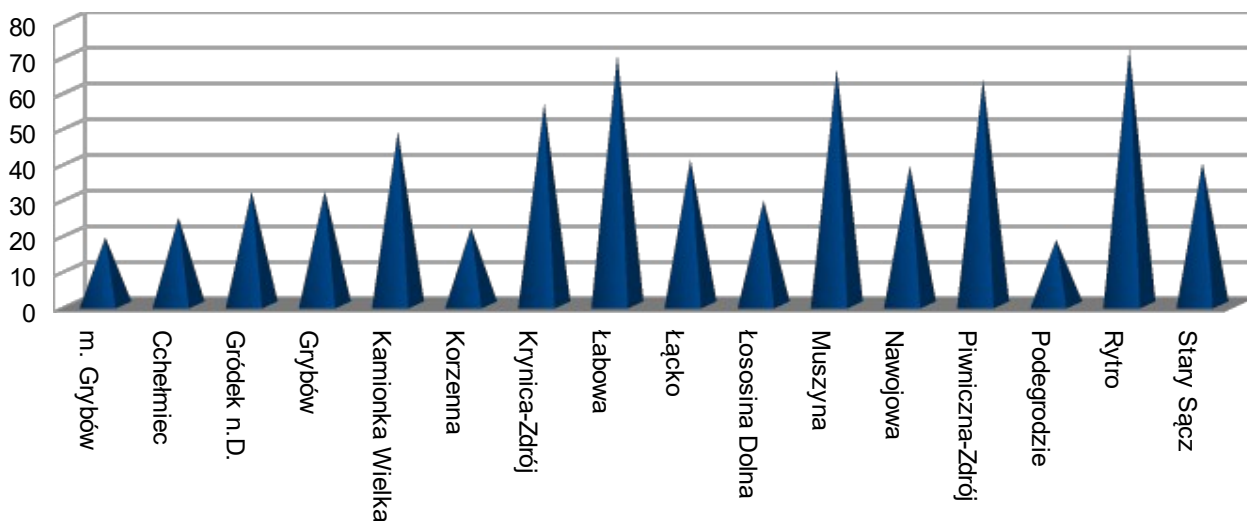
- Udrażnianie, kształtowanie, odtwarzanie korytarzy ekologicznych, umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji

W latach 2017-2018 nie podejmowano na terenie powiatu działań w tym zakresie.

- Ochrona zasobów leśnych oraz prowadzenie stałego monitoringu w celu zapobiegania zagrożeniom

Lasy będące siedliskiem życia największej liczby gatunków roślin i zwierząt pełnią istotną funkcję w ochronie bioróżnorodności.

Lesistość w powiecie nowosądeckim na koniec 2018 roku wynosiła 44% kreując się znacznie powyżej średniej krajowej i wojewódzkiej, które na dzień 31.12.2018 r. wg danych GUS wynosiły odpowiednio 29,6% i 28,7%. Większe kompleksy leśne zlokalizowane są w jego południowej części. Najbardziej zalesioną gminą w powiecie jest gmina Rytró - lesistość wynosi 71,6 % powierzchni, natomiast najmniej zalesioną jest gmina Podegrodzie, w której lesistość stanowi tylko 18,2 %.

Rycina 6 Lesistość w gminach powiatu nowosądeckiego w 2018 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Lasy w powiecie nowosądeckim na koniec 2018 roku zajmowały ogólną powierzchnię 68 248,34 ha, z czego powierzchnia lasów publicznych to 44 507,99 ha, a lasów prywatnych - 23 740,35 ha. W strukturze własnościowej sądeckich lasów przeważały zdecydowanie lasy publiczne Skarbu Państwa o łącznej powierzchni 33 687,20 ha.

Zgodnie z ustawą o lasach starosta sprawuje nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa. Ustawa ta dopuszcza jednak możliwość powierzenia przez starostę, w drodze porozumienia, prowadzenia w jego imieniu spraw z zakresu nadzoru, w tym wydawanie decyzji administracyjnych w pierwszej instancji Nadleśniczym Lasów Państwowych. Starosta Nowosądecki zawarł takie porozumienia ze wszystkimi właściwymi terytorialnie Nadleśniczymi Nadleśnictwami tj. Stary Sącz (12 511 ha), Nawojowa (7 760 ha), Piwniczna (7 679 ha) i Gorlice (512 ha).

	2017 rok		2018 rok	
	Powierzchnia objęta nadzorem [ha]	Wydatkowana kwota roczna [zł]	Powierzchnia objęta nadzorem [ha]	Wydatkowana kwota roczna [zł]
Stary Sącz	12513	232990	12511	237680
Piwniczna	7685	90390	7679	92870
Nawojowa	7776	144790	7760	147420
Gorlice	511	9524	512	9724
Razem	28485	477694	28462	487694

Tabela 36 *Poniesione koszty nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa*
źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z zawartych porozumień

Z przeprowadzonych przez pracowników Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu kontroli sprawowania przez nadleśniczych nadzoru nad gospodarką leśną oraz z uzyskanych informacji wynika, że stan zdrowotny i sanitarny lasów w powiecie nowosądeckim jest dobry i nie wymaga podejmowania dodatkowych działań. Stąd nigdy nie były wydawane zarządzenia wykonania zabiegów zwalczających i ochronnych w lasach zagrożonych. Niewiele było również sytuacji wymagających wsparcia właścicieli lasów po wystąpieniu kłęski w lasach - średnio były to 1-2 przypadki w roku na niewielkiej powierzchni.

Rozmiary zadań realizowanych w nadzorowanych przez nadleśniczych lasach z zakresu odnowienia i zalesienia oraz pozyskania drewna w okresie sprawozdawczym przedstawiają się następująco:

	Odnowienia [ha]		Zalesienia [ha]		Pozyskanie drewna [m ³]	
	2017 r.	2018 r.	2017 r.	2018 r.	2017 r.	2018 r.
Ogółem, z tego:	82,4	45,3	7,4	1,5	44391	47311
- w lasach prywatnych	27,2	6,2	7,4	1,5	29584	30533
- w lasach gminnych	54,6	39,1	0	0	14807	16778

Tabela 37 *Struktura własnościowa lasów na koniec 2018 roku*
(źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Ewidencji gruntów i budynków)

Starosta Nowosądecki sprawuje również nadzór nad gospodarką leśną Leśnego Zakładu Doświadczalnego Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie. Sprawowanie nadzoru we własnym zakresie jest możliwe z uwagi na fakt, iż LZD jest specjalistyczną jednostką szkolnictwa leśnego, posiadającą własną wykwalifikowaną kadrę leśną, strukturę organizacyjną oraz sposób zarządzania i monitorowania czynności gospodarczych porównywalny z nadleśnictwem, a powierzenie nadzoru nadleśniczemu wiązałoby się z dodatkowymi kosztami.

W roku 2018 Starosta Nowosądecki zatwierdził na okres 10-ciu lat uproszczony plan urządzenia lasów obejmujący pow. 6 229 ha lasów LZD. W ramach realizacji tego planu w roku 2018:

- odnowione zostało ok. 27 ha lasu,
- przeprowadzono prace pielęgnacyjne i ochronne na powierzchni ponad 132 ha,
- pozyskano 37 882 m³ drewna, w tym 6 739 m³ posuszu i złomów,
- nadzorowano wykonanie upul oraz sprawy związane z cechowaniem drewna i wystawianiem świadectw legalności pozyskania drewna (rocznie ok. 1300 szt. przy pozyskaniu ok. 37 900 m³).

Uproszczony Plan Urządzenia Lasów jest podstawą trwałej racjonalnej gospodarki leśnej w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa. W tym zakresie na ogólną powierzchnię lasów, w których obowiązek nadzoru spoczywa na staroście, uproszczonymi planami urządzenia lasu na koniec 2018 roku objęte było 28 607 ha, z tego:

- 10 327 ha osób prawnych (lasy LZD, mienia gminne) - opracowane na koszt własny,
- 18 279,44 ha osób fizycznych i wspólnot gruntowych - opracowane na zlecenie Starosty.

W latach 2017 - 2018 Starosta Nowosądecki zlecił do opracowania upul dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa położonych na terenie gmin: Chełmiec, Łabowa, Rytro, Piwniczna-Zdrój, miasto Grybów oraz częściowo Kamionka Wielka.

W roku 2017 takie opracowania sporządzono dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa (osób fizycznych i wspólnot gruntowych) o łącznej powierzchni 3276,28 ha, znajdujących się na terenie miejscowości:

- Biczyce Dolne, Biczyce Górne, Niskowa, Chełmiec, Chomranice, Dąbrowa, Januszowa, Kunów, Klęczany, Klimkówka, Kurów, Krasne Potockie, Librantowa, Marcinkowice, Paszyn, Piątkowa, Rdziostów, Świniarsko, Trzetrzewina, Wielopole, Wielogłowy, Wola Kurowska, Wola Marcinkowicka, Naściszowa w gm. Chełmiec o łącznej powierzchni 1635,60 ha;
- Barnowiec, Czaczów, Kamianna, Kotów, Krzyżówka, Łabowa, Łabowiec, Łosie, Maciejowa, Nowa Wieś, Roztoka Wielka, Składziste, Uhryń w gm. Łabowa o łącznej powierzchni 1407,62 ha;
- Mszalnica w gm. Kamionka Wielka o pow. 233,06 ha.

Opracowania te zostały wykonane przez firmę Krameko Sp. z o. o. - Kraków. Łączna kwota jaką wydatkowano na ten cel wyniosła 104 214,06 zł, z tego 86785,58 zł uzyskano ze środków funduszu leśnego będącego w dyspozycji Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych.

W roku 2018 opracowaniem objęto 2580,78 ha powierzchni powiatu, na terenie miejscowości:

- Oblazy Ryterskie, Rytro, Roztoka Ryterska, Sucha Struga o łącznej powierzchni 281,54 ha;
- Głębokie, Młodów, Kokuszka, Łomnica-Zdrój, Wierchomla Mała, Wierchomla Wielka, Zubrzyk, Miasto Piwniczna-Zdrój o pow. 1743,45 ha;
- Kamionka Mała, Królowa Polska, Bogusza o pow. 248,85 ha;
- Grybów Miasto o pow. 306,94 ha.

Kwota jaką wydatkowano na ten cel wyniosła 80 830,90 zł (z tego 46 760,00 zł pochodziło ze środków Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych).

W roku bieżącym tj. 2019 r. opracowywane są uproszczone plany urządzenia lasu dla wszystkich obrębów ewidencyjnych Miasta i Gminy Uzdrowskiej Muszyna oraz dla wsi Królowa Górna (kontynuacja). W roku 2020 planuje się zlecić wykonanie dla kolejnych ponad 4000 ha.

Jeżeli plan ten zostanie zrealizowany to w najbliższych latach wszystkie lasy własności osób fizycznych i wspólnot gruntowych w powiecie nowosądeckim objęte będą upul.

- Realizacja Krajowego Planu Zwiększenia Lesistości na terenie powiatu nowosądeckiego

Krajowy Program Zwiększania Lesistości (zwany dalej KPZL) został zaakceptowany przez Radę Ministrów RP w dniu 23 czerwca 1995 r. Jego realizacja w powiecie nowosądeckim jest znikoma z uwagi na wysoką lesistość.

Według danych GUS w roku 2017 w ramach realizacji KPZL w powiecie nowosądeckim zalesiono ogółem 7,40 ha lasów prywatnych, natomiast w roku 2018 tylko 1,61 ha.

XIV. Zagrożenia poważnymi awariami

Szczególnym rodzajem zagrożeń występujących w środowisku są tzw. „nadzwyczajne zagrożenia” charakteryzujące się nagłym przebiegiem. Do zagrożeń takich zaliczyć należy albo klęski o charakterze naturalnym jak: powódzie, huragany, trzęsienia ziemi, albo katastrofy i wypadki związane z technologiami i wytworami ludzkimi jak: uwalnianie się niebezpiecznych substancji chemicznych, wybuchy, katastrofy komunikacyjne itp. zwane poważnymi awariami. Najważniejsza w przeciwdziałaniu powstania zagrożeń jest prewencja, czyli ograniczenie do minimum prawdopodobieństwa wystąpienia katastrofy lub awarii.

1. Poprawa stanu przygotowania powiatu do podejmowania działań w sytuacji zagrożenia poprzez polepszenie warunków użytkowych i funkcjonalnych budynków OSP

W przypadku zdarzeń losowych takich jak pożary, podtopienia, powódzie lub zagrożenia w transporcie drogowym, kolejowym itp. angażuje się odpowiednie jednostki straży pożarnej. Wspierane są one przez gminę, w celu zapewnienia bezpieczeństwa na wypadek zaistnienia tego rodzaju zdarzeń, w tym bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.

- Rozbudowa i modernizacja OSP wraz z nowoczesnym wyposażeniem

W grupie zadań związanych z przeciwdziałaniem poważnym awariom znalazły się głównie inwestycje polegające na zakupie wyposażenia oraz modernizacji jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. W latach 2017-2018 z pozyskanych dotacji celowych wyposażono jednostki straży pożarnej w następujący sposób:

Jednostka realizująca	Podjęte działania w latach 2017-2018	Poniesione koszty [zł]
Gmina Grybów	Wykonanie placu manewrowego przy remizie OSP Stróże - rok 2017	59 901,00 zł
	Remont remizy OSP Wawrzka - rok 2018	33 625,74 zł
	Wymiana okien w remizie OSP Gródek - rok 2018	24 000,00 zł
Gmina Grybów	Razem lata 2017-2018	117 526,74 zł
Gmina Krynica-Zdrój	Modernizacja budynku OSP Mochnaczka Wyżna (ocieplenie stropu, wykonanie instalacji c.o. i gazowej, modernizacja ścian działowych - rok 2018	67 964,03 zł
	Doposażenie OSP w Bereście w używany samochód pożarniczo-gaśniczy średniego GBA - rok 2018	100 000,00 zł
Gmina Krynica-Zdrój	Razem lata 2017-2018	167 964,03 zł

Gmina Stary-Sącz	Modernizacja budynku remizy OSP w Starym Sączu w ramach konkursu "Małopolskie Remizy 2017" - rok 2017	150 591,25 zł
	Wymiana bramy garażowej w budynku remizy OSP Gaboń w ramach konkursu "Małopolskie Remizy 2017" - rok 2017	24 543,89 zł
Gmina Stary Sącz	Razem lata 2017-2018	175 135,14 zł
Gmina Podegrodzie	Remont pomieszczeń remizy OSP Juraszowa związanej z zapewnieniem gotowości bojowej jednostki - rok 2018	102 200,52 zł
Gmina Łącko	Remont remizy OSP w Kiczni - rok 2017	52 907,00 zł (zadanie dofinansowane z WFOŚiGW w Krakowie w wysokości 10 372,02 zł oraz ze środków Województwa Małopolskiego w ramach konkursu "Małopolskie remizy 2017" w kwocie 12 534,00 zł)
	Remont remizy OSP w Kadczy (remont: sali narad, klatki schodowej, korytarza, łazienki oraz wykonanie tabliczki informacyjnej) - rok 2018	62 030,00 zł (zadanie dofinansowane ze środków Województwa Małopolskiego w ramach konkursu "Małopolskie remizy" w kwocie 30 998,00 zł)
Gmina Łącko	Razem lata 2017-2018	114 937,00 zł
Gmina Łabowa	Modernizacja bazy garażowo-warsztatowej (wymiana posadzki w części garażowej oraz prace remontowo- budowlane w części warsztatowej) w OSP Łabowa - rok 2017	54 277,00 zł
	Modernizacja sali wykładowej OSP w Nowej Wsi (doposażenie sali w niezbędne akcesoria meblowe) - rok 2017	
	Gmina Łabowa w roku 2018 udzieliła dotacji celowych na zakup wyposażenia dla: • OSP Kamianna – 4 000 PLN, • OSP Łabowa – 17 000 PLN, • OSP w Łosiu – 4 000 PLN, • OSP w Nowej Wsi – 4 000 PLN. Pozostałe środki OSP uzyskały z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie (OSP Łabowa 4 000 zł, OSP w Nowej Wsi 4 000 zł oraz OSP w Łosiu 4 000 zł) oraz od Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej (OSP w Łabowa – 4 050 zł oraz OSP w Kamiannej – 2 800 zł). W ramach środków otrzymanych z budżetu Gminy Łabowa OSP zakupiło: ubrania specjalne, kominiarki i rękawice strażackie, aparaty powietrzne, maski, drabinę nasadkową, zestaw medyczny PSP R1. Wymieniono również zużytą bramę garażową.	47 850,00 zł (z czego: 29000,00 zł budżet gminy, 12 000,00 zł - WFOŚiGW, 6 850,00 zł Komendant PSP)
	W ramach dotacji z budżetu Województwa Małopolskiego w ramach konkursu Bezpieczna Małopolska 201 zakupiono odzież ochronną do działań ratowniczych w ilości 6 kompletów wartą 22 199,04 zł, z czego kwota udzielonego dofinansowania z Budżetu Województwa wynosiła 10 345,00 zł.	22 199,04 zł (10 345,00 zł Budżet Województwa)
Gmina Łabowa	Razem Lata 2017-2018	124 326,04 zł
Gmina Rytro	Brak inwestycji	
	Wymiana 3 bram garażowych oraz zakup 130 krzesel do sali szkoleniowej budynku remizy OSP Grybów- Biała - rok 2017	56 800,00 zł
	W roku 2017 w ramach projektu "Bezpieczna Małopolska - samochody strażackie", w ramach Osi Priorytetowej 5.1 Ochrona środowiska - Regionalnego Programu Operacyjnego	Koszt całkowity zakupionego sprzętu wyniósł 685 217, 01 zł , z czego

Miasto Grybów	Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 zakupiono nowy wóz strażacki dla OSP Grybów- Biała	dotacja z funduszy europejskich wyniosła 284 550,67 zł a z budżetu państwa i środków własnych - 400 666,34 zł.
	Zakup 12 stołów do sali szkoleniowej budynku remizy OSP Grybów-Biała - rok 2018	11 800,00 zł
	W roku 2018 w ramach programu "Bezpieczna Małopolska", współfinansowanego ze środków Województwa Małopolskiego zakupiono dla OSP Grybów- Biała za kwotę 10 275,00 zł trzy zestawy specjalistycznej odzieży ochronnej. W ramach własnej działalności, jednostka została wyposażona w kompresor, węże ssawne, kamerę termowizyjną, rzutnik i projektor	10 275,00 zł
Miasto Grybów	Razem lata 2017-2018	707 292,01 zł
Gmina Gródek nad Dunajcem	Brak inwestycji	
Gmina Piwniczna-Zdrój	Remont budynku OSP Kosarzyska - hydroizolacja fundamentów budynków, montaż bramy garażowej - rok 2017	49 700,00 zł
	Remont dachu Remizy OSP w Głębokiem - rok 2018	54 716,00 zł
Gmina Piwniczna-Zdrój	Razem lata 2017-2018	104 416,00 zł
Gmina Kamionka Wielka	Doposażenie OSP w Mszalnicy w samochód pożarniczo-gaśniczy - rok 2018	190 000,00 zł (środki własne)
Gmina Nawojowa	Modernizacja budynku strażnicy OSP w Nawojowej - rok 2018	934 183,86 zł
Gmina Korzenna	Modernizacja kotłowni budynku OSP w Janczowej - rok 2017	10 000,00 zł
MiGU Muszyna	Termomodernizacja budynku remizy OSP Żegiestów - rok 2017. Zadanie sfinansowane z częściowym udziałem dotacji w ramach konkursu "Małopolskie Remizy 2017 "	99 479,61 zł
	Modernizacja budynku remizy OSP w Miliku - rok 2018	12 000,00 zł
	Remont Remizy OSP w Muszynie - rok 2018	80 000,00 zł (środki własne)
MiGU Muszyna	Razem lata 2017-2018	191 479,00 zł
Gmina Chelmec	Brak informacji	-
Gmina Łososina Dolna	Remont Domu Strażaka w Tęgoborzy w ramach konkursu "Małopolskie Remizy" - 2017 (malowanie ścian zewnętrznych i wewnętrznych, naprawa chodnika i opaski z płyt betonowych, malowanie dachu, wykonanie schodów z płyt granitowych) - rok 2017	58 000,00 zł (21 000,00 zł - dotacja z Województwa Małopolskiego)
	Wymiana pieca C. O. w budynku remizy OSP w Tabaszowej - rok 2017	9 000,00 zł
Gmina Łososina Dolna	Razem lata 2017-2018	67 000,00 zł
Powiat Nowosądecki	Razem lata 2017-2018	3 006 460,34 zł

Tabela 38 Zadania realizowane w latach 2017-2018 związane z rozbudową i modernizacją OSP wraz z nowoczesnym doposażeniem (źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin)

- Poprawa warunków funkcjonowania Państwowej Straży Pożarnej

Celem poprawy warunków funkcjonowania Państwowej Straży Pożarnej w Nowym Sączu działającej m.in. na obszarze powiatu nowosądeckiego przekazano z Budżetu Powiatu w latach

2017-2018 w sumie 50 000,00 zł dotacji celowej Komendzie Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Nowym Sączu na Fundusz Wsparcia Państwowej Straży Pożarnej. W roku 2017 przekazano kwotę 25 000,00 zł - z przeznaczeniem na zakup sprzętu do działań ratowniczo-gaśniczych oraz dofinansowanie do zakupu samochodu SLRR 4x4, natomiast w roku 2018 taką samą kwotę przekazano jako dofinansowanie do zakupu specjalistycznego sprzętu ratowniczego oraz wyposażenia ochrony osobistej strażaków.

2. Kreowanie właściwych zachowań mieszkańców powiatu w przypadku wystąpienia zagrożeń życia i środowiska z tytułu wystąpienia awarii przemysłowych

- Szkolenia z zakresu ratowniczo-gaśniczego

Nazwa Gminy	Działania podjęte przez gminy, zwiększające bezpieczeństwo mieszkańców	Poniesione nakłady
Gmina Grybów	Brak działań	-
Gmina Krynica-Zdrój	Brak działań	-
Gmina Stary Sącz	Prowadzono szkolenia z zakresu ratowniczo-gaśniczego dla członków OSP	Rok 2017- 8 625,90 zł Rok 2018 - 12 902,80 zł środki pochodziły z budżetu gminy
Gmina Podegrodzie	W latach 2017-2018: - Przeprowadzono ewakuacje wszystkich szkół z terenu gminy związane z zagrożeniem przeciw pożarowym (zadymienie, rozpylenie gazów trujących, -odbyło się szkolenie z zakresu ratownictwa medycznego dla strażaków OSP z zakresu KPP	17 546,00 zł środki własne
Gmina Łącko	Rok 2017 - pokaz ratownictwa, w którym brało udział 300 osób - ćwiczenia strażackie zgrywające - 80 osób Rok 2018 - pokaz ratownictwa, w którym brało udział 250 osób - ćwiczenia strażackie zgrywające - 80 osób - pokazy ratownicze w 4 szkołach - łącznie ok. 250 osób	Rok 2017 - 3000 zł Rok 2018 - 4100 zł środki z budżetu gminy
Gmina Łabowa	W roku 2017 przeprowadzono 3 szkolenia (w 2018 r.- 4 szkolenia) w ramach pierwszej pomocy oraz zachowania się w różnych sytuacjach niebezpiecznych. szkolenia kierowano dla mieszkańców oraz uczniów szkół z terenu Gminy Łabowa w ramach działalności statutowej jednostki OSP. Szkolenia przeprowadzały OSP: Łabowa, Nowa Wieś, Łosie.	W roku 2018 poniesiono nakłady w wysokości 1450,0 zł KPP oraz 480 zł BHP. Środki pochodziły z budżetu gminy.
Miasto Grybów	W 2017 roku gmina realizowała zadania w zakresie edukacji dla bezpieczeństwa mieszkańców Grybowa poprzez udział w akcjach społecznych organizowanych przez Komendę Główną PSP tj. np.: "Nie dla czadu", "Obudź w sobie czujność". W roku 2018 jednostka OSP Grybów-Biała Wyżna wzięła udział w projekcie "Bezpieczne Sądeckie" realizując zadanie publiczne "Bezpiecznie na drogach". W projekcie wzięło udział ponad 100 uczniów z okolicznych szkół podstawowych. Zadanie miało na celu podniesienie świadomości dotyczącej zachowań na drogach podczas wypadków drogowych oraz udzielania pierwszej pomocy. W tym celu zostały zorganizowane zajęcia teoretyczne jak i praktyczne.	rok 2018 - 1500,0 zł - dotacja z budżetu powiatu
Gmina Gródek nad Dunajcem	W roku 2017 OSP przeprowadziły 2 szkolenia dla młodzieży szkolnej na temat "Co zrobić gdy pojawi się zagrożenie?" W roku 2018 odbyły się również 2 szkolenia dla młodzieży szkolnej	Brak poniesionych kosztów - zadanie realizowane w ramach

	przeprowadzone przez członków OSP na temat: "Zagrożenia i sposoby radzenia sobie z nimi" oraz "Podręczny sprzęt gaśniczy, praktyczna znajomość, użycie i zastosowanie"	obowiązków OSP
Gmina Piwniczna-Zdrój	W latach 2017-2018 przeprowadzono pogadanki i prelekcje w szkołach oraz na zebraniach wiejskich na temat zachowania bezpieczeństwa przeciwpożarowego i skutków wypalania traw (ok. 15 rocznie). w roku 2018 dodatkowo odbył się turniej wiedzy pożarniczej dla dzieci w szkołach na terenie gminy.	Brak kosztów poniesionych na pogadanki i prelekcje-praca społeczna strażaków. Koszt poniesiono jedynie w wysokości 2000,00 zł na nagrody dla dzieci w Turnieju wiedzy pożarniczej (środki pochodziły z budżetu gminy)
Gmina Kamionka Wielka	OSP z terenu Gminy Kamionka Wielka organizowały cykliczne spotkania z dziećmi i młodzieżą w szkołach w ramach uświadamiania z zakresu bhp i p. pożarowych, przeprowadzano także próbne alarmy przeciwpożarowe	Brak kosztów
Gmina Rytro	Brak działań	-
Gmina Nawojowa	W roku 2017 Przeprowadzono: -jedno ćwiczenie obronne z elementami obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego - 42 osoby z OSP Nawojowa, OSP Łabowa, SP ZOZ Nawojowa brało udział, - siedem szkoleń na temat "Ewakuacja uczniów szkoły podstawowej, gimnazjum i personelu z budynku w wyznaczone miejsce" - udział wzięło łącznie 1225 osób, -sześć szkoleń WOPR nt. "Pierwsza pomoc przedmedyczna" - 86 osób W roku 2018 odbyło się: -sześć szkoleń nt" Ewakuacja uczniów i personelu Szkoły Podstawowej i przedszkola z budynku w wyznaczone miejsce" - 258 osób, - cztery szkolenia WOPR nt."Pierwsza pomoc przedmedyczna" - 52 osoby	Rok 2017 - 2820,00 zł (budżet gminy, MUW, WBiZK) Rok 2018 - 3000,00 zł (budżet gminy)
Gmina Korzenna	W latach 2017-2018 przeprowadzono 16 szkoleń z zakresu ochrony przeciwpożarowych	b.k.
Gmina Muszyna	Brak działań	-
Gmina Chelmiec	W 2017 roku zorganizowano szkolenie w Niskowej dla strażaków PSP i OSP z wykorzystaniem mobilnego trenażera zbiornika LPG, dzięki któremu można w pełni odzwierciedlić realizm różnego rodzaju zdarzeń z udziałem tego gazu, znanego jako propan-butan. Obiekt ćwiczeń dostarczyła do Niskowej firma OLC-FIRE ze Starogardu Gdańskiego, realizująca kompleksowe szkolenia z zakresu bezpieczeństwa pożarowego i wybuchowego w przemyśle. Do udziału w zajęciach zgłoszona została grupa złożona z 20 osób. Byli to członkowie dziesięciu jednostek OSP z Barcic, Gołkowic Górnych, Grybowa – Białej, Krużlowej Wyżnej, Moszczenicy Wyżnej, Niskowej, Nowego Sącza – Biegonic, Ptaszkowej, Starego Sącza i Stróż oraz strażacy z KM PSP w Nowym Sączu. Na terenie za remizą OSP Niskowa omówione zostały elementy zbiornika magazynowego LPG . Strażacy dowiedzieli się jak umiejętnie wykorzystywać urządzenia pomiarowe do określenia stref zagrożonych wybuchem, ograniczać emisję fazy gazowej i ciekłej na armaturze instalacji zbiornika magazynowego LPG oraz jak dokonywać kontroli podczas działań z emisją i pożarem fazy gazowej i ciekłej.	b.d.
Gmina Łososina	W latach 2017-2018 gmina przeprowadziła szkolenia strażackie i	Rok 2017- 6 300,00 zł

Dolna	konkursy w szkołach	Rok 2018 - 10 110,00 zł
Powiat Razem	-----	73 834,70 zł

Tabela 39 Działania z zakresu ratowniczo-gaśniczego realizowane w latach 2017-2018 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z gmin)

XV. Ocena monitoringu i kontroli realizacji Programu Ochrony Środowiska

Zgodnie z „Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Nowosądeckiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 r.” w ocenie postępu wdrażania Programu oraz jego faktycznego wpływu na środowisko pomocna jest analiza i monitorowanie założonych celów. Służą temu raporty z realizacji programów ochrony środowiska, które należy sporządzać co dwa lata i przedstawiać je Radzie Powiatu oraz zamieścić w Biuletynie Informacji Publicznej. Powiat nowosądecki wywiązuje się z powyższych założeń, przygotowując m.in. niniejszy raport.

W celu zobrazowania zmian zachodzących w środowisku na terenie powiatu nowosądeckiego w poniższej tabeli przedstawiono te wskaźniki monitoringu, dla których można było porównać wartości z roku 2017 z wartościami za rok 2018.

Lp	Wskaźniki	Jednostka miary	Rok 2017	Rok 2018	Trend zmian
Ochrona klimatu i jakości powietrza					
1	Wielkość zredukowanej emisji na terenie powiatu	%, Mg/rok	- pyłowe: 92,7%; 51 Mg/r - gazowe: 0%	- pyłowe: 75% 33 Mg/r - gazowe: 0%	↓
2	Liczba obiektów objętych termomodernizacją	szt.	23 szt. (22 obiekty należące do gmin, 1 obiekt powiatowy)	23 szt. (13 obiektów gminnych i 10 obiektów powiatowych)	--
Zagrożenia hałasem					
1	Liczba przeprowadzonych kontroli emisji hałasu	szt.	1 kontrola planowa 4 kontrole pozaplanowe (interwencyjne)	3 kontrole planowe 4 kontrole pozaplanowe (interwencyjne)	↑
2	Długość zmodernizowanych dróg powiatowych/ wojewódzkich/ krajowych	km	32,044 km dróg powiatowych	28,97 km dróg powiatowych	↓
			4,263 km dróg wojewódzkich	4,702 km dróg wojewódzkich	↑
			15,5 km dróg krajowych	8,5 km dróg krajowych	↓
Pola elektromagnetyczne					
1	Poziom pola elektromagnetycznego	V/m	<0,1	<0,53	↑

Gospodarowanie wodami/gospodarka wodno-ściekowa					
1	Długość sieci kanalizacyjnej	km	1191,6	1232,7	↑
2	Długość sieci wodociągowej	km	1546,5	1653	↑
3	Liczba przyłączy kanalizacyjnych	szt.	19368	20518	↑
4	Liczba przyłączy wodociągowych	szt.	22993	24280	↑
5	Przydomowe oczyszczalnie ścieków	szt.	1047	1416	↑
6	Liczba mieszkańców korzystająca z sieci wodociągowej	liczba osób	116947	119786	↑
7	Liczba mieszkańców korzystająca z kanalizacji sanitarnej	liczba osób	94956	98579	↑
Gleby					
1	Powierzchnia gleb dobrych klas bonitacyjnych (III-IV)	ha	37 186 (R, Ł, Ps)	37 157 (R, Ł, Ps)	↓
2	Powierzchnia gruntów zrehabilitowanych	powiat	9,3 ha	0 ha	↓
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów					
1	Liczba zlikwidowanych "dzikich wysypisk śmieci"	szt.	11	9	↓
2	Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest	Mg	700,03 (295 posesji)	1727,61 (679 posesji)	↑
3	Osiągnięty poziom recyklingu	papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło	29,84 (20 %)-wymagany poziom	36,56 (30 %)-wymagany poziom	↑
		odpady budowlane i rozbiórkowe	80,12 (45 %)-wymagany poziom	92,81 (50 %)-wymagany poziom	↑
4	Ilość zebranych zmieszanych odpadów komunalnych na terenie powiatu nowosądeckiego ogółem	%	27 215,45 Mg z ogółu 37 882,81 Mg tj. 71,84 %	29 543,19 Mg z ogółu 44 173,31 Mg tj. 66,88 %	↑
Zasoby przyrodnicze					
1	Lesistość powiatu	%	43,9	44	↑
2	Formy ochrony przyrody:				
	• parki narodowe	ha	0 ha	0 ha	--

	• rezerwy przyrody	ha	649,48 ha	650,35 ha	↑
	• parki krajobrazowe	ha	46 624,49 ha	46 624,49 ha	--
	• obszary chronionego krajobrazu	ha	78 668,80 ha	78 668,80 ha	--
	• pomniki przyrody	szt.	157 szt.	168 szt.	↑
	• obszary Natura 2000 - obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) - specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO)	ha	12 763 ha	12 763 ha	--
			57 699 ha	57 699 ha	--
	• stanowiska dokumentacyjne	ha	0 ha	0 ha	--
	• użytki ekologiczne	ha	1,05 ha	1,05 ha	--
	• zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	ha	4,35 ha	4,35 ha	--
Zagrożenia poważnymi awariami					
1	Liczba inwestycji w zakresie rozbudowy i modernizacji OSP gminnych wraz z nowoczesnym wyposażeniem	szt.	12	11	↓

Tabela 40 Zestawienie wskaźników monitorowania osiągniętych celów dla powiatu nowosądeckiego (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, ankiet)

- dane własne
- dane GUS
- dane pozyskane z ankiet

↑ - poprawa

↓ - pogorszenie wartości wskaźnika

- - brak zmian

Analizując powyższe wartości można stwierdzić, że stan większości wskaźników monitoringu w omawianym okresie na terenie powiatu nowosądeckiego uległ poprawie. Zidentyfikowano następujące pozytywne zmiany w zakresie ochrony środowiska:

- liczba obiektów objętych termomodernizacją na stałym poziomie z tendencją wzrostową,
- wzrost liczby przeprowadzonych kontroli hałasu,
- wzrost długości zmodernizowanych dróg wojewódzkich,
- rozwój sieci wodociągowej,
- rosnąca długość sieci wodociągowej,
- rozwój sieci kanalizacyjnej,
- rosnąca długość sieci kanalizacyjnej,
- rosnąca liczba przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych,
- wzrost ilości przydomowych oczyszczalni ścieków,
- rosnąca liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej,
- rosnąca liczba osób korzystających z sieci wodociągowej,
- wzrost ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest,

- wzrost osiągniętego poziomu recyklingu,
- wzrost powierzchni lasów.

Część z analizowanych powyżej wskaźników uległa pogorszeniu i odzwierciedla zwiększenie presji na środowisko:

- wzrost masy zebranych zmieszanych odpadów komunalnych,
- mniejsza ilość inwestycji w zakresie rozbudowy i modernizacji OSP gminnych wraz z nowoczesnym wyposażeniem (nieznacznie),
- zmniejszenie długości zmodernizowanych dróg powiatowych i krajowych,
- spadek powierzchni gleb dobrych klas bonitacyjnych (III-IV),
- mniejsza ilość zlikwidowanych "dzikich wysypisk śmieci",
- wzrost poziomu pola elektromagnetycznego, mimo iż cały czas utrzymuje się poniżej dopuszczalnego poziomu pól elektromagnetycznych - 7 V/m),
- spadek wielkości zredukowanej emisji pyłowej z zakładów szczególnie uciążliwych zlokalizowanych na terenie powiatu,
- spadek powierzchni gruntów zrekultywowanych w powiecie.

Należy zauważyć, że pogorszenie wskaźników spowodowane jest głównie rosnącą liczbą mieszkańców, a co za tym idzie rozwojem społeczno-gospodarczym powiatu. W związku z rosnącą z roku na rok liczbą mieszkańców wzrasta zapotrzebowanie na wodę i energię. Produkcja odpadów komunalnych również ulega zwiększeniu. Należy zatem prowadzić racjonalną gospodarkę wodną oraz gospodarkę odpadami tak, aby w przyszłych latach nie doprowadzić do pogorszenia się stanu środowiska naturalnego. W kolejnych latach należy skupić się na realizacji zadań, które będą przeciwdziałały negatywnym skutkom rozwoju społeczno-gospodarczego i które nie spowodują pogorszenia wskaźników monitorowania, jak: gospodarka niskoemisyjna, działania z zakresu uporządkowania gospodarki odpadami, działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej, działania racjonalizujące zużycie wody i energii w gospodarstwach domowych.

XVI. Wnioski i zalecenia dotyczące aktualizacji Programu Ochrony Środowiska

Program ochrony środowiska jest narzędziem służącym do prowadzenia polityki ochrony środowiska na poziomie jednostek samorządowych. Dokument ten stanowi przeniesienie istotnych zagadnień określonych w polityce ochrony środowiska państwa na niższe poziomy administracji, z jednoczesnym uwzględnieniem lokalnej specyfiki i uwarunkowań. Podstawowym założeniem programów ochrony środowiska na wszystkich szczeblach jest dążenie do poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz efektywnego zarządzania środowiskiem.

Niniejszy raport przedstawia analizę stanu środowiska na terenie Powiatu Nowosądeckiego oraz stopień realizacji zadań zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Nowosądeckiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 r. za okres od 01.01.2017 do 31.12.2018 r.

Na terenie powiatu nowosądeckiego w ramach Programu Ochrony Środowiska realizowano działania w ramach 11 obszarów interwencji, tj.: ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowanie wodami, gospodarka wodno-ściekowa, zasoby geologiczne, osuwiska, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze, zagrożenia poważnymi awariami.

Poniżej oceniono stopień realizacji poszczególnych celów i kierunków działań przyjętych w POŚ dla powiatu w rozróżnieniu na poszczególne obszary interwencji.

W zakresie ochrony powietrza i poprawy jego jakości na terenie powiatu można mówić o realizacji wielu zadań inwestycyjnych, zmierzających do stopniowej poprawy jakości powietrza na terenie powiatu oraz ograniczanie niskiej emisji m.in. poprzez kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej, zmiany systemów ogrzewania czy prowadzone na szeroką skalę przebudowy i remonty dróg. Wiele realizowanych zadań z pewnością przyczyni się do zmniejszenia spalania niskiej jakości paliw w indywidualnych paleniskach oraz poprawy lokalnego klimatu. W przyszłych latach należy kontynuować obraną drogę w tym obszarze interwencji i w dalszym ciągu szczególną wagę przykładając do zadań mających na celu osiągnięcie dobrego stanu powietrza, w szczególności zmniejszenie stężeń pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu w powietrzu.

Zadania zrealizowane w ramach ograniczenia uciążliwości hałasu i systemu komunikacyjnego obejmowały głównie przebudowę dróg gminnych, powiatowych, krajowych i wojewódzkich z terenu powiatu nowosądeckiego i przeprowadzone zostały zarówno przez powiat, gminy, GDDKiA, jak również ZDW. W okresie sprawozdawczym (2017-2018 r.) przeprowadzono na terenie powiatu pomiar hałasu drogowego. Zaobserwowane przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu drogowego odnotowane zarówno w porze dnia jak i nocy związane są z wzrastającym natężeniem ruchu samochodowego, a także zależą od rodzaju i stanu nawierzchni dróg. Ze względu na rozbudowaną sieć drogową na terenie powiatu oraz dość duże natężenie ruchu, zaleca się ponowne objęcie wybranych odcinków dróg wojewódzkich i/lub powiatowych ponownym monitoringiem w zakresie emisji hałasu i natężenia ruchu.

Na terenie powiatu nie obserwuje się przekroczeń w zakresie promieniowania elektromagnetycznego i nie jest wymagane podejmowanie działań naprawczych. W latach 2017-2018 w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym realizowano zadania dotyczące wprowadzania do planów zagospodarowania zapisów uwzględniających ochronę przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych. Zadania zostały zrealizowane przez Gminy: Grybów, Stary Sącz, Gródek nad Dunajcem oraz Nawojowa.

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej osiągnięcie wyznaczonego w POŚ celu, jakim jest rozbudowa oraz bieżąca modernizacja i rozbudowa infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową zaobserwowano znaczny postęp. Według danych udostępnionych przez Główny Urząd Statystyczny w Warszawie w okresie sprawozdawczym obserwowano rosnącą liczbę ludności korzystającej z systemu sieci wodno-ściekowej, a także stale zwiększającą się długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. W analizowanym okresie nastąpił przyrost sieci kanalizacyjnej o 41,1 km, a wodociągowej o 106,5 km. Rozbudowa sieci jest wynikiem realizowanych zadań inwestycyjnych w tym zakresie.

Na terenie powiatu w obszarze ochrony gleb i zasobów mineralnych wydano rocznie sześć decyzji ustalających kierunki rekultywacji terenów. W skutecznym zarządzaniu ryzykiem osuwiskowym starostów wspomaga PIG-PIB, pełniący funkcję państwowej służby geologicznej. Prowadzi on system monitoringu powierzchniowego lub wglębnego na 61 wytypowanych osuwiskach, zagrażających tzw. infrastrukturze krytycznej, w tym dla 8 osuwisk zlokalizowanych na terenie powiatu nowosądeckiego.

Podjęte w latach 2017-2018 zadania w obszarze gospodarki odpadami obejmowały prowadzenie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie powiatu, odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych, działania edukacyjne oraz usuwanie wyrobów zawierających azbest. Wprowadzenie nowego systemu gospodarki śmieciowej spowodowało wzrost ilości zebranych odpadów i z roku na rok obserwuje się ten trend. W latach objętych sprawozdaniem prawie wszystkie gminy z terenu powiatu nowosądeckiego osiągnęły wymagane poziomy recyklingu, które z roku na rok są coraz bardziej wyśrubowane, a także znacznie ograniczyły poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. W latach kolejnych aby zmniejszyć powstawanie ilości odpadów zmieszanych w stosunku do odpadów segregowanych należy w dalszym ciągu prowadzić kampanie informacyjną oraz edukację społeczeństwa w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi, a także dążyć do jak najbardziej wydajnego usuwania azbestu oraz stałego wzrostu selektywnie zbieranych odpadów komunalnych, a także do osiągania wymaganych prawem poziomów recyklingu.

Realizację zadań mających na celu ochronę przyrody można uznać za sukces: w okresie sprawozdawczym wykonano wiele działań, polegających na pielęgnacji i ochronie zasobów przyrodniczych, prowadzono monitoring siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin i zwierząt stanowiących przedmioty ochrony w wybranych obszarach Natura 2000 oraz sprawowano nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa. Oprócz zadań wymienionych w niniejszym opracowaniu prowadzone były inne, wpisujące się w codzienną pracę podmiotów dbających o tereny zieleni oraz tereny leśne na terenie powiatu; nie sposób jednak wymienić ich wszystkich.

W grupie zadań związanych z przeciwdziałaniem poważnym awariom znalazły się głównie inwestycje polegające na zakupie wyposażenia jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej oraz ich modernizacji, a także kreowanie właściwych zachowań mieszkańców w razie wystąpienia poważnych awarii.

Wsparcie dla podejmowanych działań we wszystkich dziedzinach ochrony środowiska stanowią prowadzone stale, intensywne działania i kampanie edukacyjne. Zadania z zakresu edukacji ekologicznej były prowadzone na szeroką skalę, głównie w placówkach oświatowych. Szczególny nacisk położono na ograniczenie niskiej emisji, upowszechnianie zasad gospodarki odpadami komunalnymi oraz ochronę przyrody. Podjęte działania edukacyjne w formie warsztatów dla dzieci, dystrybucji ulotek informacyjnych, publikacji na stronach internetowych gmin przyczyniają się do wzrostu świadomości ekologicznej, zarówno wśród dzieci i młodzieży,

jak i dorosłych mieszkańców powiatu.

Stopień realizacji celów i zadań wyznaczonych w POŚ uznaje się za dobry. Niektóre z zadań są obecnie w trakcie realizacji, a część z nich została wydłużona na przyszłe lata. Wynika to z obszernego zakresu realizacji, poniesienia wysokich kosztów realizacji inwestycji, braku partnerów inwestycyjnych.

Zadania, które zrealizowano w latach 2017-2018 na terenie powiatu nowosądeckiego w ramach Programu Ochrony Środowiska sfinansowano po części ze środków własnych powiatu oraz poszczególnych gmin, a także poprzez dofinansowania z WFOŚiGW i NFOŚiGW. Część działań z zakresu ochrony środowiska została dofinansowana również z Unii Europejskiej. W przyszłości należy pozyskiwać większą ilość partnerów inwestycyjnych, aby korzystać z dotacji udzielanych przez Unię Europejską w ramach programów operacyjnych.

Po przeanalizowaniu danych pozyskanych od różnych jednostek oraz danych statystycznych i monitoringowych, stwierdzono, że na terenie powiatu prowadzi się szereg działań inwestycyjnych, koordynacyjnych oraz informacyjno-edukacyjnych skutkujących realnymi efektami ekologicznymi i sukcesywną poprawą stanu lokalnego środowiska przyrodniczego oraz zdrowia i życia mieszkańców.

Podczas aktualizacji Programu ochrony środowiska, wyznaczając zadania, należy pamiętać o wszystkich elementach środowiska i ich powiązaniach, brać pod uwagę inwestycje służące ochronie środowiska, a także zachować spójność z innymi dokumentami.